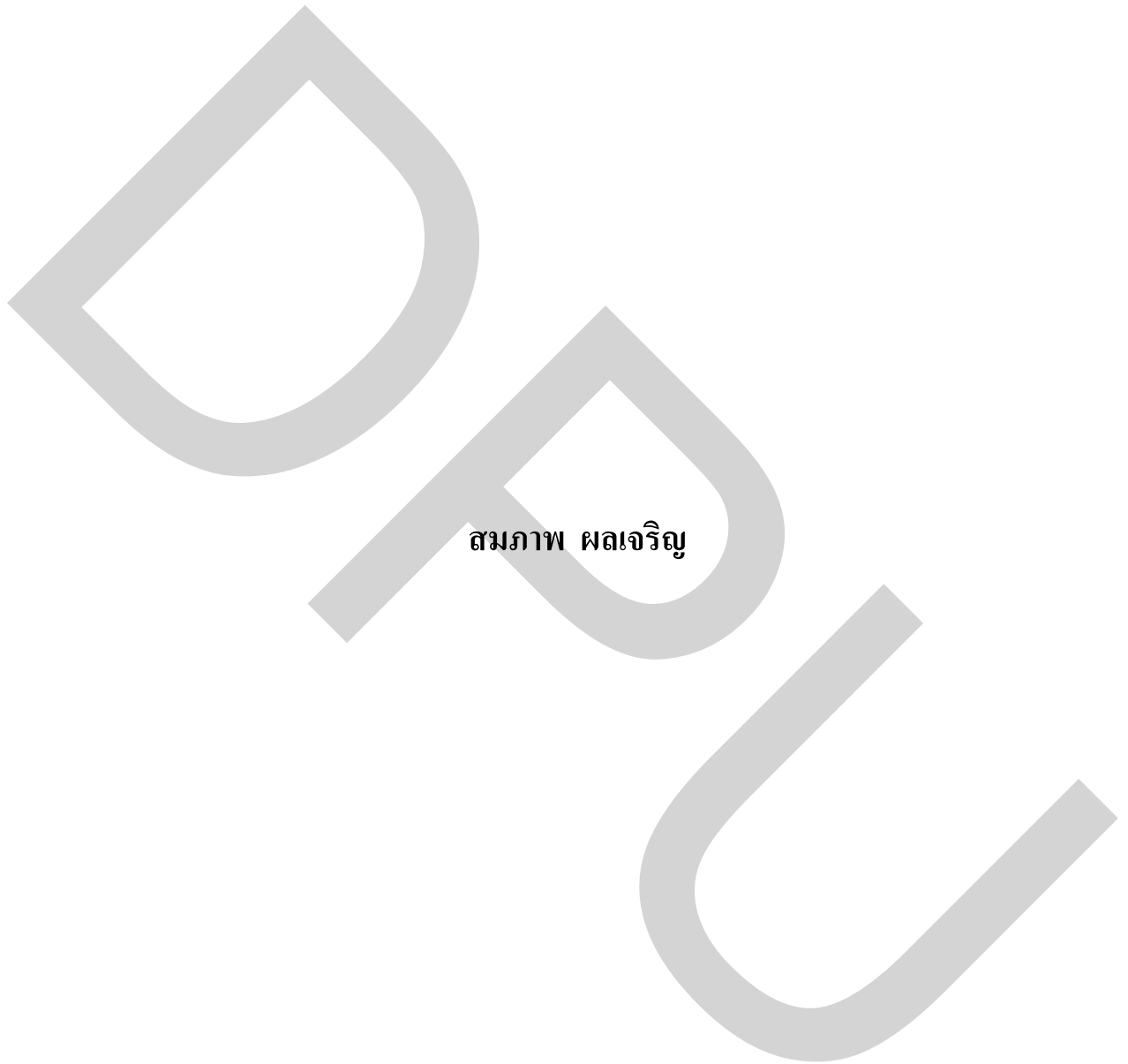

อำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัว

สมภาพ ผลเจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2552

**THE ROLE AND RESPONSIBILITY OF THE JUVENILE AND
FAMILY COURT IN THE DOMESTIC VIOLENCE CASE**

SOMP

SOMPHAP PHOLCHAROEN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์	อำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัว
ชื่อผู้เขียน	สมภาพ ผลเจริญ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์นุชทิพย์ ป.บรรจงศิลป์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

การกระทำรุนแรงในครอบครัวเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ความรุนแรงในครอบครัวนั้นมีความหมายกว้างไม่เฉพาะการทำร้ายร่างกาย จิตใจเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความรุนแรงในรูปแบบอื่นด้วย มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถสนองตอบต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้เพียงพอและเหมาะสม โดยไม่อาจยับยั้งพฤติกรรมที่รุนแรงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวยังไม่มิตบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัวไว้โดยเฉพาะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้เสนอมาตรการและรูปแบบเกี่ยวกับการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว และหลักเกณฑ์การออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว เพื่อให้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้รับการแก้ไขเยียวยาผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ครอบครัวกลับคืนสู่สภาวะปกติ ไม่เกิดความแตกแยกหรือเกิดความสูญเสียแก่สมาชิกในครอบครัว

Thesis Title   The Role and Responsibility of the Juvenile and Family Court in the Domestic Violence case

Author   Somphap Pholcharoen

Thesis Advisor   Associate Professor Nuchtip P. Banchongsilpa

Department   Law

Academic Year   2008

ABSTRACT

Domestic violence is a violation of fundamental human rights. It has very broad meanings, not only physical or mental harms, but also other kinds of violence. Existing legal measurement cannot adequately control problems arising from the domestic violence and restrain any future domestic violence.

Under Domestic Violence Safeguard Act B.E. 2550 (A.D. 2007), Juvenile and Family Court has been authorized to consider cases arising from the domestic violence and the Act for the Establishment of and Procedure for Juvenile and Family Court does not contain any specific provision in relating to the consideration of the domestic violence cases.

Therefore, this thesis proposes measurements and forms related to the consideration of the domestic violence cases and rules related to the issuance of an order to protect welfare of victims of the domestic violence in order to solve the domestic violence problems, cure the victims of the domestic violence, and restore a family and prevent the family from a separation or any loss to the family member(s).

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนใคร่ขอขอบพระคุณด้วยวิถยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากท่านรองศาสตราจารย์นุชทิพย์ ป.บรรจงศิลป์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิถยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณา รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับผู้เขียน ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ อันมีคุณค่า ยิ่งแก่ผู้เขียนในการทำวิถยานิพนธ์ฉบับนี้ จนกระทั่งวิถยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.วาริ นาสกุล ที่กรุณา รับเป็นประธานกรรมการสอบวิถยานิพนธ์ และท่านศาสตราจารย์ (พิเศษ) ประสพสุข บุญเดช ท่านศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กัมพูสิริ ที่ได้กรุณา รับเป็นกรรมการสอบวิถยานิพนธ์ โดยที่ ท่านอาจารย์ได้สละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้คำแนะนำเพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขวิถยานิพนธ์ให้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่คณะนิติศาสตร์ เจ้าหน้าที่บัณฑิต วิทยาลัยทุกท่านสำหรับไมตรีจิตที่มีให้แก่ผู้เขียน รวมทั้งบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ วิถยานิพนธ์ซึ่งมิได้กล่าวไว้ ณ ที่นี้

ท้ายนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณนายประสิทธิ์ชัย ผลเจริญ บิดา นางกิมเจิ้ง ผลเจริญ มารดา พี่เจี๊ยะ พี่จุ่ม พี่ภพ และนางสาวแสงรวี แผงสุภา ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนใน การทำวิถยานิพนธ์ รวมทั้งที่เป็นกำลังใจที่ดีตลอดมา อันเป็นแรงผลักดันให้ผู้เขียนสามารถทำ วิถยานิพนธ์ได้สำเร็จลุล่วงจนสำเร็จการศึกษา หากวิถยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ ทางวิชาการขอมอบเป็นกตเวทิตาแด่บิดา มารดา คณาจารย์ตลอดจนทุกท่านที่มีพระคุณแก่ผู้เขียน และผู้เขียนขอน้อมรับไว้ผู้เดียวในความบกพร่องไม่สมบูรณ์ใดๆ ของวิถยานิพนธ์ฉบับนี้

สมภาพ ผลเจริญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฉ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา.....	2
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2. แนวคิดเกี่ยวกับสถานะบุคคลในครอบครัว สภาพปัญหา	
   และผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัว.....	5
2.1 ครอบครัวและแนวคิดเกี่ยวกับสถานะของบุคคลในครอบครัว.....	5
2.1.1 ความหมายของครอบครัว.....	5
2.1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานะระหว่างบุคคลในครอบครัว.....	7
2.1.2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานะระหว่าง	
บุคคลในครอบครัวสมัยโรมัน.....	7
2.1.2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานะระหว่าง	
บุคคลในครอบครัวของประเทศอังกฤษ.....	9
2.1.2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานะระหว่าง	
บุคคลในครอบครัวของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	10
2.1.2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานะระหว่าง	
บุคคลในครอบครัวของประเทศออสเตรเลีย.....	11
2.1.2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานะระหว่าง	
บุคคลในครอบครัวของประเทศไทย.....	11

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2 ความรุนแรงในครอบครัว.....	16
2.2.1 การนิยามด้านสังคมจิตวิทยา.....	17
2.2.2 การนิยามด้านกฎหมาย.....	18
2.3 สภาพปัญหาและผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัว.....	21
2.3.1 สภาพปัญหาโดยทั่วไปในปัจจุบัน.....	21
2.3.2 ลักษณะการกระทำรุนแรงในครอบครัว.....	22
2.3.3 สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว.....	34
2.3.4 ผลกระทบความรุนแรงในครอบครัว.....	37
3. อำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทย	
   และศาลในต่างประเทศในคดีความรุนแรงในครอบครัว.....	41
3.1 ศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทยในคดีความรุนแรงในครอบครัว.....	41
3.2 อำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว	
ในคดีความรุนแรงในครอบครัว.....	41
3.3 กระบวนพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว	
ในคดีความรุนแรงในครอบครัว.....	43
3.3.1 กระบวนพิจารณาก่อนนำคดีมาสู่ศาล.....	43
3.3.2 กระบวนพิจารณาระหว่างดำเนินคดี.....	45
3.3.3 กระบวนพิจารณาในการมีคำพิพากษาและคำสั่ง.....	50
3.3.4 กระบวนพิจารณาในการกำกับและ	
ควบคุมให้เป็นไปตามคำสั่งศาล.....	50
3.4 องค์กรที่สนับสนุนศาลเยาวชนและ	
ครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัว.....	52
3.5 อำนาจหน้าที่ของศาลต่างประเทศในคดีความรุนแรงในครอบครัว.....	55
3.5.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	55
3.5.2 ประเทศอังกฤษ.....	59
3.5.3 ประเทศออสเตรเลีย.....	64
3.5.4 ประเทศสิงคโปร์.....	66

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. เปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว	
ในคดีความรุนแรงในครอบครัวของไทยกับต่างประเทศ.....	68
4.1 อำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว.....	68
4.2 กระบวนพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว.....	71
4.3 องค์กรที่สนับสนุนการทำงานของศาลเยาวชนและครอบครัว.....	79
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	85
5.1 บทสรุป.....	85
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	88
บรรณานุกรม.....	91
ประวัติผู้เขียน.....	97

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาที่สำคัญประเด็นหนึ่งที่ขัดต่อหลักในเรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นปัญหาอย่างกว้างขวางจะพบความรุนแรงในครอบครัวอยู่เป็นประจำ ตามหน้าหนังสือพิมพ์หรือสื่ออื่นๆ อยู่เป็นประจำ ความรุนแรงดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นในทุกระดับของสังคม ความรุนแรงในครอบครัว (domestic Violence) หมายถึง การใช้กำลังประทุษร้ายหรือการกระทำด้วยประการใดๆอันมีลักษณะรุนแรง ระหว่างคู่สมรสหรือเคยเป็นคู่สมรส ระหว่างบิดาหรือมารดากับบุตรผู้เยาว์ ระหว่างผู้ปกครองกับเด็กที่อยู่ในปกครองหรือระหว่างบุคคลที่ต้องพึ่งพิงจนเกิดอันตรายแก่อนามัย ร่างกาย จิตใจ อีสุระเสรีภาพ ต่อเพศ หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือได้รับความลำบากเหลือทนทานเมื่อคำนึงถึงฐานะหรือสภาพบุคคลดังกล่าวมาประกอบแล้วไซ้ไรอันเป็นการร้ายแรง ส่วนคำว่าครอบครัว (family) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่อยู่หรือเคยอยู่ด้วยกันอย่างสามีภริยาตามสภาพความเป็นจริง และให้หมายรวมถึงบุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย โดยมีความเกี่ยวพันทางเครือญาติและพึ่งพิงด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งในครอบครัวดังกล่าว เช่น ญาติที่มาอาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกันแต่ไม่รวมถึงคนรับใช้ภายในบ้านซึ่งอยู่ภายใต้สัญญาจ้างแรงงาน

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติรับรองให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวไว้อย่างชัดเจน โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 40(6) และ 52 วรรคสอง แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับคดีความรุนแรงครอบครัว โดยรูปแบบวิธีพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัวมี ลักษณะเด่น คือ มีกระบวนการอื่นๆ เป็นพิเศษนอกเหนือจากศาลธรรมดา มีวิธีการเพื่อหาทางไกล่เกลี่ยประนีประนอม อันเป็นการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีของครอบครัว โดยมีวิธีการที่นุ่มนวลระงับข้อพิพาททั้งหลายโดยสันติวิธี เหมาะสมแก่การพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัวกว่า การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัวในศาลยุติธรรมอื่น

จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยยังไม่มีมาตรการและรูปแบบที่ออกมารองรับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว หากได้มีกำหนดมาตรการและรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อรองรับการยื่นคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพ การรับฟังพยานหลักฐาน การออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ การคุ้มครองช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว และมีการกำหนดให้คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้มีสภาพบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้ลดความรุนแรงในครอบครัวได้รับการแก้ไขสภาพครอบครัวกลับคืนสู่สภาวะปกติ ไม่เกิดความแตกแยก ซึ่งมาตรการในหลายประเทศพบว่าได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพแก่ผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัว และออกคำสั่งแก่ผู้ก่อเหตุรุนแรงในครอบครัวให้เข้ารับการรักษาบำบัดฟื้นฟู หรือมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดแล้วแต่พฤติการณ์แห่งคดี

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจะได้ศึกษาถึงอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัว โดยศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้เสียหายจากความรุนแรงในครอบครัวในต่างประเทศ ที่ใช้มาตรการ โดยให้อำนาจศาลออกคำสั่งคุ้มครองแก่ผู้ที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว หรือออกคำสั่งให้ฝ่ายที่ก่อเหตุรุนแรงเข้ารับการรักษาบำบัดฟื้นฟูแทนการดำเนินคดีทางอาญา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการ และรูปแบบเพื่อรองรับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยจะได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมและบริบทของสังคมไทย ซึ่งมุ่งคุ้มครองสถาบันครอบครัวให้เป็นปึกแผ่นและเป็นแกนหลักของสังคมไทยสืบไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.2.1 เพื่อศึกษาความหมาย สภาพปัญหาและผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัว
- 1.2.2 เพื่อทราบถึงแนวความคิดเกี่ยวกับสถานะและสิทธิ ความสัมพันธ์ของบุคคลภายในครอบครัวตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
- 1.2.3 เพื่อศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว และปัญหาข้อขัดข้องในการคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทย
- 1.2.4 เพื่อศึกษามาตรการและรูปแบบที่เหมาะสม ต่อการสนองตอบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ตลอดจนวิธีพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัวในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาเกี่ยวกับคดีความรุนแรงในครอบครัว แต่ปัจจุบันศาลเยาวชนและครอบครัวยังไม่มีมาตรการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไว้โดยเฉพาะ หากได้มีการกำหนดมาตรการและรูปแบบเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี การรับฟังพยานหลักฐาน การออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัว ย่อมทำให้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้รับการแก้ไขเยียวยา ผู้ถูกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ ครอบครัวกลับคืนสู่สภาวะปกติ ไม่เกิดความแตกแยก สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้จะได้อำนาจการศึกษาปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดจากการทำร้ายร่างกาย อนามัย จิตใจ เสรีภาพ เพศ อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และรวมถึงความรุนแรงอันไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลในครอบครัวอันหมายถึงคู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน โดยศึกษาถึงบทบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว ประสิทธิภาพของมาตรการหรือกลไกของรัฐที่มีอยู่ในปัจจุบันต่อการสนองตอบต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวดังกล่าว ศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของประเทศต่างๆ ในการคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัว เพื่อนำมาเป็นกรอบความคิดในการพัฒนาและปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของไทยในการสนองตอบต่อความรุนแรงในครอบครัวอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิธีการศึกษาใช้วิธีทางนิติศาสตร์ (Legal Research) โดยผู้เขียนจะทำการค้นคว้าศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาเปรียบเทียบประเด็นต่อไปนี้

1.5.1 แนวคิดสาเหตุและผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัว และแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลในครอบครัวของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสิงคโปร์

1.5.2 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัวโดยเปรียบเทียบระหว่างประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสิงคโปร์

1.5.3 เอกสารทั่วไป ได้แก่ หนังสือ บทความ งานวิจัย เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งแนวความคิด เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัว ตลอดจนบทบาทของกระบวนการยุติธรรมในการแก้ปัญห ความรุนแรงในครอบครัว

1.6.2 ทราบถึงบทบัญญัติตามกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลจาก การใช้ความรุนแรงในครอบครัว

1.6.3 ทราบถึงปัญหาและข้อขัดข้องด้านกฎหมายวิธีพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว ในการที่ให้ความคุ้มครองแก่บุคคลในครอบครัว

1.6.4 เพื่อทราบถึงแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขกฎหมายเพื่อใช้เป็นมาตรการในการคุ้มครองสวัสดิภาพแก่บุคคลในครอบครัวซึ่งนำไปสู่การบังคับใช้ต่อไป

บทที่ 2

แนวคิดเกี่ยวกับสถานะบุคคลในครอบครัว สภาพปัญหา และผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัว

ครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานทางสังคม โดยชายหญิงสมัครใจอยู่ร่วมกันเพื่อก่อกำเนิดสมาชิกของครอบครัวและสร้างครอบครัวใหม่ ยังผลให้ความสัมพันธ์และบทบาทหน้าที่ ระหว่างชายหญิง ซึ่งเป็นคู่สมรสย่อมแตกต่างกันไปตามบริบทของสังคม บางสถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสกลับมีความรุนแรง ซึ่งสภาพปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะการทำร้ายร่างกายระหว่างคู่สมรสเริ่มได้รับความสำคัญในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา โดยเริ่มจากกลุ่มผู้หญิงแนวสตรีนิยม (feminist) ที่เริ่มเคลื่อนไหวเรียกร้องให้มีความสำนึกในสิทธิมนุษยชนที่ทัดเทียมกันระหว่างเพศ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 ในยุโรปและอเมริกาเหนือ ซึ่งปัญหาได้เผยแพร่ออย่างจริงจังในช่วง ค.ศ. 1970 โดยเฉพาะเมื่อ Erin Pizzey นักต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีในอังกฤษ ได้เปิดที่พักพิง (shelters) ให้แก่ผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้ายขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1971 และเขียนหนังสือชื่อ Scream Quietly or the Neighbors Will Hear เกี่ยวกับปัญหาของหญิงที่ถูกสามีทำร้าย ทูบตีที่มีจำนวนมากในสังคมออกแพร่หลาย ซึ่งมีผลให้ปัญหานี้ได้รับความสนใจจากสาธารณชนเป็นครั้งแรก¹

ในบทนี้จะได้ศึกษาถึงความหมายของสถาบันครอบครัว สถานะและความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาในทางกฎหมาย และสภาพปัญหา สาเหตุ และผลกระทบของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

2.1 ครอบครัวและแนวคิดเกี่ยวกับสถานะของคู่สมรส

2.1.1 ความหมายของครอบครัว

คำว่า “ครอบครัว” เป็นคำยากที่จะให้นิยามศัพท์ได้ ทั้งนี้เพราะคำว่า “ครอบครัว” เป็นคำทั่วไปที่ใช้กันในสาขาวิชาต่างๆ ฉะนั้นการนิยามคำว่า “ครอบครัว” จึงมีความแตกต่างกันหลายนัย

---

¹ Straus, M., Gelles, R.J. and Steinmentz, S.K. (1980). **Behind Closed Doors : Violence in the American Family.** p. 11.

นักมานุษยวิทยา ได้กล่าวถึงลักษณะของครอบครัวไว้อีกแห่งหนึ่งว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่ง โดยที่ครอบครัวนั้นจะประกอบด้วยหญิงหนึ่งคนหรือมากกว่านั้นอยู่ร่วมกับชายหนึ่งคนหรือมากกว่านั้นและมีบุตรด้วยกัน และความสัมพันธ์ทางเพศอันเป็นที่ยอมรับกันทางสังคมจะโดยการสมรสกันตามระบบใดๆ ก็ตาม รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ต่างๆ อันเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการสมรสนั้นจัดเข้าลักษณะเป็นครอบครัวทั้งสิ้น²

ด้านจิตวิทยา กล่าวว่า กลุ่มคนที่ประกอบขึ้นเป็นสมาชิกครอบครัวนั้นต่างมีลักษณะเป็นปฐมภูมิ (primary group)³ กล่าวคือ ครอบครัวเป็นกลุ่มที่มีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกแต่ละคน ซึ่งหมายความว่า สมาชิกแต่ละคนต่างมีความสัมพันธ์กับอีกบุคคลหนึ่งอย่างแน่นแฟ้น

ทางด้านสังคมวิทยา นักสังคมวิทยาให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัวว่าเป็นการประดิษฐ์อย่างหนึ่งของสังคมด้วยการสมรส ซึ่งหมายความว่า แต่ละฝ่ายที่ตกลงจะอยู่ร่วมกันเพื่อก่อสภาพครอบครัวขึ้น โดยสังคมจะมอบหมายสมาชิกหนึ่งให้กับหญิงแต่ละคนและกำเนิดบุตรด้วยกัน ด้วยวิธีการนี้เองจึงเกิดการสร้างกลุ่มพิเศษเกี่ยวกับบิดามารดาและบุตรที่เรียกกันว่า “ครอบครัว” ซึ่งครอบครัวจัดเป็นกลุ่มทางสังคมอีกกลุ่มหนึ่งที่แสดงถึงลักษณะของตัวเองออกมาให้ประจักษ์ด้วยการอยู่ร่วมกัน ร่วมมือกันทางเศรษฐกิจและร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ขึ้นมา⁴

สรุปได้ว่าครอบครัว คือ กลุ่มของบุคคลสองคนหรือมากกว่านั้น โดยที่บุคคลเหล่านี้ผูกพันด้วยการสมรส การสืบสายโลหิต การรับบุตรบุญธรรมและการอยู่ร่วมกัน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและมีหลักยึดทางใจร่วมกัน

ความสำคัญของครอบครัว คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวที่มีต่อกันซึ่งความสัมพันธ์นั้นจะมีได้ต้องขึ้นอยู่กับเอกภาพ กล่าวคือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของครอบครัว เอกภาพนี้สามารถแบ่งได้เป็น 5 ประเภทดังนี้⁵

1. ครอบครัวเป็นความสัมพันธ์ทางเพศที่แน่นอนมีแบบฉบับในการครองคู่อันเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วกัน
2. ครอบครัวเป็นระบบที่ถือว่าหน้าที่ชายหญิงจะอยู่ร่วมครอบครัวเดียวกันนั้นจะต้องมีระบบการเลือกคู่ครอง (selection of mates) ที่แน่นอน

² Winick, Charles. (1975). **Dictionary of anthropology.** p. 202.

³ Francis, J. (1954). **Educational sociology.** p. 102-107.

⁴ Smelser, Neil J. (1967). **Sociology : An introduction.** p. 508.

⁵ ไพฑูรย์ เครือแก้ว. (2515). **ลักษณะสังคมไทย.** หน้า 107-111.

3. ครอบครัวยุคใหม่เป็นระบบที่มีการสืบสกุลของตนเอง (system of nomenclature)

4. ครอบครัวยุคใหม่เป็นระบบที่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันสร้างภาวะทางเศรษฐกิจอันจะทำให้ทั้งสองฝ่ายอยู่ร่วมกันได้

5. ครอบครัวยุคใหม่เป็นระบบที่กำหนดที่อยู่อาศัยของสามีภริยาที่ตกลงมาอยู่ร่วมกัน

ส่วนทางด้านสังคมนั้นนักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะและหน้าที่ของครอบครัวยุคใหม่

1. ด้านชีววิทยา ครอบครัวยุคใหม่เป็นเรื่องของมนุษย์ที่มีการผสมพันธุ์กันตามระบบ โดยมนุษย์มีความต้องการทางเพศและแรงขับทางเพศนี้เองที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบของสังคมขึ้นจนเกิดเป็นสภาพครอบครัวยุคใหม่

2. ด้านจิตวิทยา ครอบครัวยุคใหม่ทำหน้าที่เพื่อบำบัดความต้องการทางเพศ สังคมยอมรับว่าครอบครัวยุคใหม่มีหน้าที่ต่อการเร้าและสนองตอบความต้องการทางเพศทั้งเพศหญิงและเพศชายผู้เป็นสามีภริยาอันจะพึงมีต่อกัน

3. ด้านสังคมวิทยา หน้าที่ครอบครัวยุคใหม่ปฏิบัติต่อกันในทุกสังคมคือ การสร้าง สมาชิกใหม่ให้กับสังคม โดยถือกันว่าเป็นหน้าที่ของครอบครัวยุคใหม่โดยเฉพาะอันเป็นการสืบพันธุ์มนุษยชาติให้ดำรงอยู่ต่อไปในสังคม

กล่าวโดยสรุป ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาเริ่มขึ้นเมื่อชายและหญิงสมรสกัน อันเป็นการก่อกำเนิดครอบครัวโดยหน้าที่หลักของครอบครัวยุคใหม่ที่จะพิจารณาในด้านชีววิทยา ด้านจิตวิทยาและด้านสังคมวิทยาล้วนแต่มุ่งประเด็นเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาเพื่อสนองตอบความต้องการทางเพศและการดำรงเผ่าพันธุ์ จึงเป็นที่ยอมรับทั่วไปว่าการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาเป็นเรื่องที่เหมาะสมและจำเป็น

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับสถานะและความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างคู่สมรส

ในหัวข้อนี้จะศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิในชีวิตร่างกายของหญิง และรวมถึงสิทธิ สถานะของคู่สมรสตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่

2.1.2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานะของหญิงตามกฎหมายโรมัน

ในสมัยโรมันแต่เดิมนั้น หญิงต้องอยู่ภายใต้อำนาจการคุ้มครองตามกฎหมายของชายไม่ว่าจะเป็นบิดา สามี หรือผู้ปกครอง⁶ เพราะถือว่าชายเป็นผู้แข็งแรงกว่า ครอบครัวยุคใหม่เป็นหน่วยพื้นฐานทางกฎหมายซึ่งในครอบครัวยุคใหม่จะมีบุคคลเพียงคนเดียวที่สมบูรณ์ตามแบบของกฎหมายคือหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ชายที่มีอาวุโสสูงสุด และมีอำนาจปกครอง หรืออำนาจเหนือบุคคลอื่นๆ ในครอบครัวยุคใหม่ทั้งทางเนื้อตัวหรือร่างกาย หรือทรัพย์สินโดยเด็ดขาด

⁶ Burdick, William L. (1939). **The Principle of Roman Law and Their Relation to Modern Law.** p. 221.

โดยหลักการใหญ่แห่งกฎหมายครอบครัวชาวโรมัน คือ การที่หัวหน้าครอบครัวมีอำนาจอย่างเด็ดขาดเหนือบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัว อำนาจนี้ได้แก่การที่หัวหน้าครอบครัวจะยกใครก็ได้ในครอบครัวให้เป็นคู่สมรสกับบุคคลภายนอก รวมถึงการที่จะให้ญาติผู้หนึ่งทำการหย่าขาดแยกทางกับสามีหรือภริยาของตนเอง⁷ โดยเฉพาะในยุคสาธารณรัฐนั้นรัฐเข้าไปแทรกแซงเรื่องครอบครัวน้อยมาก หัวหน้าครอบครัวมีอำนาจสูงสุดที่จะลงโทษสมาชิกในครอบครัวที่กระทำความผิดได้ตั้งแต่เช่นตีสั่งสอน หรือแม้แต่ลงโทษให้ถึงตายได้ รวมทั้งมีอำนาจขายหรือยกบุคคลในครอบครัวหรือยกบุตรสาวให้สมรสหรือหย่าร้างได้⁸ นอกจากนี้ในเรื่องทรัพย์สิน บุคคลในครอบครัวจะเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่ได้ ทุกสิ่งทุกอย่างที่บุคคลในครอบครัวหามาได้ต้องตกเป็นของหัวหน้าครอบครัวทั้งสิ้น

ส่วนกรณีการสมรส การสมรสถือเป็นการเปลี่ยนแปลงสถานะของหญิงอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการสมรสที่มีข้อตกลงเรื่อง Manus⁹ ระหว่างผู้ปกครองของหญิงกับชาย ซึ่งเป็นการให้อำนาจชายผู้เป็นสามีมีอำนาจปกครองเหนือร่างกายหรือทรัพย์สินภริยาเป็นพิเศษ การสมรสที่มีข้อตกลงเรื่อง Manus จะทำให้หญิงไม่อยู่ในอำนาจปกครองของบิดาอีกต่อไป แต่จะอยู่ในอำนาจของสามีแทน ฝ่ายหญิงจะมีเพียงสถานะเป็นบุตรสาวของสามีหรือหัวหน้าครอบครัวของสามีเท่านั้นและภริยาไม่มีสิทธิใดๆ ตามกฎหมายมากไปกว่าบุตรของตนเอง รวมทั้งทรัพย์สินของภริยาที่จะตกเป็นกรรมสิทธิ์ และอยู่ในอำนาจการจัดการดูแลของสามี อย่างไรก็ตามมิได้บังคับว่าการสมรสต้องยอมรับหลักการในเรื่อง Manus เสมอไป ชายกับผู้ปกครองของหญิงอาจตกลงให้มีการสมรสโดยไม่มีข้อตกลงเรื่อง Manus โดยที่การสมรสนั้นจะไม่มีผลใดๆ กับหญิงเลย หญิงยังคงมีฐานะเป็นสมาชิกในครอบครัวเดิมของหญิง หากหญิงบรรลุนิติภาวะแล้วก็มีสิทธิในทรัพย์สินเช่นเดียวกับหญิงโสด¹⁰

⁷ ประชุม โฉมฉาย (อ้างถึงใน ไพโรจน์ กัมพูสิริ, 2551:17)

⁸ Crook, J.A. (1967). **Law and The Life of Rome.** p. 107.

⁹ สถาบัน Manus เกิดขึ้นในยุคสาธารณรัฐ โดยอาจเทียบได้กับอำนาจปกครองแห่งบิดา ความหมายของคำนี้ในยุคโรมันตอนต้น คือ อำนาจหรือกำลังของคนที่มีอยู่เหนือสิ่งที่เป็นเจ้าของโดยสามารถควบคุม และใช้ทรัพย์สินนั้นได้ ต่อมามีความหมายถึงอำนาจของหัวหน้าครอบครัวที่มีอยู่เหนือสมาชิกและทรัพย์สินของครอบครัว และต่อมาก็กลายเป็นศัพท์เทคนิคทางกฎหมายที่หมายถึงสิทธิตามกฎหมายของสามีที่มีเหนือทรัพย์สินและเนื้อตัวร่างกายของภริยา

¹⁰ Corbett, Percy Ellwood. (1979). **The Roman Law of Marriage.** p. 122.

จากความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาตามกฎหมายโรมันเทียบเคียงได้กับความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร โดยสามีมีฐานะเท่ากับเป็นบิดาและภริยาเป็นบุตร สามีจึงมีสิทธิตามกฎหมาย และถือว่าเป็นหน้าที่ตามศีลธรรม (Moral obligation) ที่จะควบคุมและลงโทษความประพฤติที่ไม่สมควรของภริยาได้

อย่างไรก็ตามอำนาจของสามีเหนือร่างกายภริยาโดยเด็ดขาดนี้มีอยู่เฉพาะในยุคต้นๆ เท่านั้น ต่อมาได้มีการยกเลิกอำนาจของสามีโดยสิ้นเชิง สามีไม่มีอำนาจลงโทษภริยาและหากชายภริยาตนเอง สามีจะมีความผิดตามกฎหมาย

2.1.2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานะและความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสของประเทศอังกฤษ

สภาพสังคมดั้งเดิมในประเทศอังกฤษถือว่าชายเป็นผู้คุ้มครองดูแลสมาชิกในครอบครัวส่วนหญิงเป็นเพศที่อ่อนแอจะต้องได้รับการดูแลจากชายไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง หรือสามี ทั้งทางร่างกายและทรัพย์สิน ประกอบกับความเชื่อทางศาสนาคริสต์ตามพระคัมภีร์ไบเบิลว่า “สามีภริยาเป็นหนึ่งเดียว” ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดทางกฎหมายที่ถือว่าสามีภริยาเป็นบุคคลเดียวกันตามทฤษฎีความเป็นหนึ่งเดียวของคู่สมรส (the Unity of Spouse) แต่ความเป็นหนึ่งเดียวหมายถึงเฉพาะชายเท่านั้นที่เป็นหนึ่ง เนื่องจากสถานภาพทางกฎหมายของหญิงที่มีอยู่ก่อนสมรสจะหมดสิ้นลงในระหว่างสมรสโดยเข้าไปรวมอยู่กับสามี หญิงมีสามีจึงมีสถานภาพแตกต่างกับหญิงโสด หรือเรียกว่าหลัก Doctrine of Coverture คือ ถ้อยสถานะทางกฎหมายของหญิงในระหว่างสมรสซึ่งอยู่ใต้อำนาจควบคุมและคุ้มครองของสามี¹¹

ทฤษฎีความเป็นหนึ่งเดียวของคู่สมรสและความคิดของสมัย Common Law ดั้งเดิมนี้นำให้สามีมีอำนาจเหนือภริยา สามีเป็นผู้มีอำนาจปกครองที่สูงที่สุดในบ้าน มีสิทธิจัดการทุกอย่างที่เกี่ยวกับครอบครัวได้อย่างเต็มที่ ส่วนภริยาต้องสูญเสียอำนาจในการตัดสินใจโดยอิสระตามกฎหมาย สิทธิใดๆ ที่หญิงเคยมีมาก่อนสมรสได้กลายมาเป็นสิทธิของสามี ในทางกฎหมายภริยาจึงถูกมองว่าเป็นบุคคลที่ไม่มีตัวตน ไม่มีอำนาจหรือความประสงค์ใดๆ ได้¹² ดังจะเห็นได้จากกรณีที่หญิงซึ่งมีสามีไม่สามารถกระทำการทางนิติกรรมได้หากมิได้รับความยินยอมจากสามี ไม่สามารถกำหนดถิ่นที่อยู่หรือสมาคมติดต่อกับผู้อื่นได้หากสามีไม่ยินยอม รวมทั้งไม่สามารถฟ้องร้อง ดำเนินคดีใดๆ ได้ด้วยตนเอง และในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินเมื่อมีการสมรสก็จะตกเป็นของสามี เว้นแต่จะได้รับความตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

¹¹ Stephen, H.J. (1950). *Stephen's Commentaries on the Law of England Vol.2*. p. 490.

¹² Epper, Amey. (1986). “Battered Women and the Equal Protection Clause : Will the Constitution Help Them When the Police Won't ?.” *Yale Law Journal*, 95. p. 291.

ผลที่ตามมาประการหนึ่ง คือ การที่ชายผู้เป็นสามีมีอำนาจลงโทษภริยาได้ โดยลงโทษ กักขัง เข็มขัดกริยาเพื่อเป็นการควบคุมและรักษาวินัยในครอบครัวได้ โดยถือว่าการลงโทษนั้นชอบด้วยกฎหมาย

แต่อย่างไรก็ดีสิทธิของสามีในการเข็มขัดทำร้าย กักขังภริยานั้น ได้ถูกยกเลิกในปี ค.ศ. 1891 แล้ว

2.1.2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานะและความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสของประเทศสหรัฐอเมริกา

ความสัมพันธ์ของสามีภริยาในประเทศสหรัฐอเมริกาแต่ดั้งเดิมนั้นใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี ถือว่าสามีภริยาเป็นบุคคลเดียวกัน จะเห็นได้จากการจัดการทรัพย์สินกฎหมายกำหนดให้สามีเป็นผู้แสวงหาทรัพย์สิน ปกป้องรักษาทรัพย์สิน และมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูภริยา ตลอดจนเป็นผู้นำครอบครัว¹³ เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ นอกจากนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกายังได้รับอิทธิพลแนวความคิดของอังกฤษเกี่ยวกับอำนาจของสามีเหนือ ร่างกายภริยาดังจะเห็นได้จากคำวินิจฉัยของศาลสูงหลายรัฐที่อนุญาตให้สามีลงโทษเข็มขัดกริยาได้ตามสมควร โดยไม่มีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย เว้นแต่การทำร้ายนั้นเป็นผลให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับบาดเจ็บถาวร (permanent injury) เท่านั้น

ในคดี State V. Rhodes 61 N.C.453 ศาลสูงนอร์ทแคโรไลนา วางหลักว่าสามีไม่มีสิทธิทำโทษภริยาไม่ว่าในกรณีใดๆ อย่างไรก็ตาม ถ้าการกระทำนั้นไม่ทำให้ได้รับบาดเจ็บถาวร หรือไม่ได้เกิดจากการประสังข์ร้าย ไม่ทารุณโหดร้าย หรือไม่ก่อให้เกิดอันตราย ผู้กระทำไม่มีความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยศาลให้เหตุผลว่าการทะเลาะวิวาทและความขัดแย้งที่เป็นผลให้เกิดความบาดเจ็บเพียงชั่วคราวไม่อาจเทียบได้กับความร้ายแรงของการเปิดเผยเรื่องภายในครอบครัวออกสู่สาธารณชน ศาลควรเปิดโอกาสให้คู่ความแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และอยู่ร่วมกันต่อไปมากกว่าเข้าแทรกแซงการปกครองครอบครัวในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ¹⁴

อย่างไรก็ตามในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 แนวความคิดด้านกฎหมายดังกล่าวได้เปลี่ยนไปการทำร้ายภริยาถือเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

¹³ วิษณุ เครืองาม. (2530). กฎหมายเองโกล-อเมริกัน. หน้า 42.

¹⁴ Pleck, Elizabeth. (1989). "Criminal Approaches to Family Violence, 1640-1980", in Family Violence. p. 20.

2.1.2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานะและความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสของประเทศ ออสเตรเลีย

สถานภาพของผู้หญิงในประเทศออสเตรเลียนั้นได้รับการยอมรับทางกฎหมายน้อยมากกล่าวคือ ไม่มีการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของหญิง จนปลายศตวรรษที่ 19 ได้มีการยกเลิกสิทธิของสามีที่จะลงโทษภรรยา แต่ยังไม่มีการให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิของหญิงมากนัก ดังเห็นได้จากที่ศาลสูงพิจารณาคดีที่สามีที่ทุบตีทำร้ายภรรยาของตนในฐานะที่ไม่เชื่อฟังสามีในเรื่องที่สั่งห้ามมิให้ภริยากลับไปเยี่ยมบ้านเดิม ทำให้ภริยาฟ้องสามีของตนในข้อหาทำร้ายร่างกาย แต่สามีกล่าวอ้างว่าตนมีอำนาจกระทำได้เพื่อการอบรมสั่งสอน ในที่สุดศาลได้ตัดสินว่าสามีมีสิทธิ อันชอบธรรมตามกฎหมายที่จะกระทำได้

จึงเห็นได้ว่าไม่ว่ากฎหมายโรมัน กฎหมายอังกฤษ กฎหมายอเมริกาหรือกฎหมายของ ออสเตรเลียแต่ดั้งเดิมนั้นสามีมีอำนาจเด็ดขาดเหนือชีวิตและร่างกายภริยาโดยชอบที่จะลงโทษภริยาของตนเองได้ อาจด้วยอิทธิพลของศาสนา หรือด้วยจารีตประเพณีในแต่ละยุคแต่ละช่วงสมัย ซึ่งการลงโทษดังกล่าวนี้ไม่เป็นการผิดกฎหมายเพราะถือเป็นการดูแลสั่งสอน แต่ปัจจุบันประเทศต่างๆ ดังกล่าวไม่ยอมรับแนวความคิดสามีมีอำนาจเหนือภริยา และได้ยกเลิกอำนาจของสามีลงโทษ สามีไม่มีอำนาจลงโทษภริยาได้ โดยถือว่าการกระทำดังกล่าวนี้เป็นการทำร้ายและเป็นความผิดตามบทบัญญัติของกฎหมาย

เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปการรับรองหรือคุ้มครองสิทธิของหญิงมีมากขึ้น เห็นได้จากการจัดทำกฎบัตรสหประชาชาติซึ่งมีการยอมรับสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริงและประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งบัญญัติรับรองสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทุกคน โดยไม่จำกัดเพศ เชื้อชาติ ศาสนาที่จะได้รับหลักประกันในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

2.1.2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับสถานะและความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสตามกฎหมายไทย

เนื่องจากการสมรสเป็นนิติสัมพันธ์ที่มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของประเทศชาติเป็นสถาบันพื้นฐานของรัฐที่จะมองข้ามไม่ได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องเข้าไปก้าวภายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกันว่าเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล¹⁵ จากการศึกษาในประวัติศาสตร์กฎหมายไทย พบว่าบทบาททางสังคมของชายและหญิงมีความแตกต่างกันมาก โดยหญิงมีสถานภาพด้อยกว่าชาย ดังจะเห็นได้จากตั้งแต่ในสมัยกรุงสุโขทัย เมื่อมีการรวบรวมชนชาติไทยตั้งตนเป็นอิสระนั้น กฎหมายครอบครัวของไทยได้รับอิทธิพลโดยตรงจากขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม

¹⁵ ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2551). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว.

ของอินเดียและโดยทางอ้อมจากชนชาติขอมและมอญ โดยได้ให้ความสำคัญต่อชายมากกว่าหญิง ถือว่าชายเป็นหัวหน้าครอบครัว ดังปรากฏในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงที่ได้จัดทำขึ้นในระหว่าง พุทธศักราช 1828 ถึงพุทธศักราช 1835 แสดงว่าระบบครอบครัวเป็นไปอย่างง่ายๆ เน้นหนักไปทาง บิดา มารดา พี่และน้องมากกว่าการสมรส สตรีไม่มีบทบาทในทางครอบครัวหรือสังคม¹⁶

ในสมัยรัชกาลที่ 1 ได้มีการรวบรวมกฎหมายต่างๆ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาไว้ใน กฎหมายตราสามดวง ส่วนที่กล่าวถึงลักษณะครอบครัวและสถานะของสตรีไว้ คือ กฎหมาย ลักษณะฟัวเมีย รวมทั้งปะปนอยู่ในกฎหมายอื่นๆ เช่น กฎหมายลักษณะลักพา กฎหมายลักษณะ มรดก กฎหมายลักษณะทาส เป็นต้น

การใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรสที่ปรากฏหลักฐานในกฎหมายตราสามดวง ใน สมัยรัตนโกสินทร์ มีดังนี้

พระไอยการลักษณะรับฟ้อง มาตรา 13 “ฟัวเมียวิวาทแก่กันว่า ชายหยาบซ้าตีค่า แลญาติแห่งหญิงก็ดี เป็นโจรผู้ร้ายแลกระทำผิดเป็นมะหันโทษประการใดก็ดี แลทุบถองชกตีฟัน แทะถึงสาหัสก็ดี แลแพ้แก่ปีติญาณทานบนก็ดี แลพ่อแม่หญิงหมีส้มักใช้ชายเลี้ยงด้วยหญิง หญิง หมีส้มักเลี้ยงด้วยชายให้หญิงร้องฟ้องเรียกมาพิจารณาตามบทพระไอยการ”

พระไอยการลักษณะฟัวเมีย มาตรา 60 “สามีภริยาอยู่ด้วยกัน ภริยามีความผิดสามี จะปราบปรามตีโบยหญิง หญิงจะเอาโทษแก่สามีมิได้ ถ้าภริยาคำว่าหยาบซ้าแก่สามีให้ภริยาเอา ข้าวตอกดอกไม้ขอโทษแก่สามีจึงควร”

ในสมัยโบราณ กฎหมายกำหนดให้สามีมีอำนาจอิสระเหนือภริยา มีอำนาจ ว่ากล่าว สั่งสอนและบังคับภริยาคนได้ ทั้งมีอำนาจปราบปรามตีภริยาได้ตามสมควรเมื่อภริยา กระทำผิด สามีภริยาเป็นบุคคลเดียวกันในทางกฎหมาย เพราะถือว่าสถานะของภริยาได้ถูกนำมา รวมไว้กับสามีผู้ซึ่งมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองดูแลรักษาภริยาแล้ว¹⁷ ส่วนภริยามีหน้าที่ต้องเคารพ เชื่อฟังสามี ถ้าภริยาทำผิดสามีก็มีสิทธิที่จะลงโทษปราบปรามโดยตีได้โดยสามีไม่มีโทษ อย่างไรก็ตาม กี่ดี อำนาจ ลงโทษภริยานั้นต้องพอสมควร ศาลวางหลักเคร่งครัดไม่ให้ทำโทษกันอย่างรุนแรง มิฉะนั้นหญิงสามารถฟ้องหย่าได้ หากทำให้ภริยาได้รับบาดเจ็บสาหัส สามีอาจต้องรับโทษอาญา ตามตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา ดังนี้

¹⁶ ประสพสุข บุญเดช. (2550). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วย ครอบครัว. หน้า 1.

¹⁷ ประสพสุข บุญเดช. เล่มเดิม. หน้า 156.

คำพิพากษาฎีกาที่ 541/2424 สามีนุบตีจนกระดุกแขนภริยาหักสามี่ต้องรับโทษ
คำพิพากษาฎีกาที่ 216/2458 สามีนุบตีภริยามีบาดแผลฟกช้ำถึง 13 แห่ง
เจ้าหน้าที่ได้ฟ้องจำเลยเป็นคดีอาญา ศาลพิพากษาลงโทษแล้ว โจทก์จึงฟ้องขอหย่า ศาลตัดสินให้
หย่าได้ ให้สามี่จ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ภริยา

คำพิพากษาฎีกาที่ 580/2468 สามี่ทำร้ายภริยาหลายครั้ง โดยไม่มีเหตุสมควร
และครั้งหลังนี้ได้ตีภริยาจนศีรษะแตก ตัดสินให้ภริยาหย่าได้

นอกจากนั้นแล้วบิดามารดา หรือสามี่ยังมีอำนาจตามกฎหมายที่จะเอาบุตรหรือ
ภริยาไปขาย จำนำได้โดยหญิงไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอม ดังปรากฏในหลักกฎหมายเกี่ยวกับการ
ซื้อขายในพระอัยการทาส อันเป็นการรับรองให้มีการเอาคนลงเป็นทาส และบิดามารดาหรือสามี่
มีอำนาจที่จะขายฝากบุตรหรือภริยาตนได้โดยอิสระ โดยกฎหมายให้เหตุผลว่า บิดามารดา หรือสามี่
เป็นอิสระเป็นไทแก่ตนเอง ส่วนบุตรหรือภริยาไม่มีอิสระแก่ตนเอง นอกจากนั้นกฎหมายลักษณะ
เบ็ดเสร็จบทที่ 109 ยังให้สิทธิสามี่ที่จะยกภริยาของตนเองให้กับผู้อื่นเหมือนเป็นทรัพย์สินอย่าง
หนึ่งก็ได้¹⁸ กฎหมายเหล่านี้สะท้อนค่านิยมในอดีตที่มีการยอมรับอำนาจเด็ดขาดของสามี่และบิดา
มารดาเหนือชีวิตภริยาและบุตร ภริยาและบุตรจึงเป็นส่วนหนึ่งแห่งกองทรัพย์สินเช่นเดียวกับพวก
ทาส หรือสัตว์เลี้ยง ซึ่งรวมเป็นทรัพย์รวมประกอบอยู่ในกองทรัพย์สินของบุคคล¹⁹

จากกฎหมายที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงสถานะของหญิงเหมือนเป็นเพียง
ทรัพย์สินของสามี่แล้ว กฎหมายลักษณะห้ามเมียยังรับรองสิทธิให้สามี่มีภริยาหลายคนได้อย่าง
ถูกต้องตามกฎหมาย แต่หญิงต้องซื่อสัตย์ต่อสามี่ตนผู้เดียว หากไปมีความสัมพันธ์ทางเพศกับ
ชายอื่นเป็น เรื่องเสื่อมเสียเกียรติยศของสามี่อย่างร้ายแรง หากสามี่จับได้ขณะภริยาทำชู้ สามี่มีสิทธิ
ที่จะฆ่าทั้งภริยาและชายชู้ได้โดยไม่มีความคิด แต่ถ้าฝ่ายชายมีชู้ภริยามีสิทธิแต่เพียง “คำตีผู้หญิงชู้
มิให้ถึงสาหัส” และจะต้องเป็นกรณี “หญิงชู้มาทำชู้ด้วยตัวคนที่เรือดตน” ในด้านความสัมพันธ์
ทางทรัพย์สินนั้นกฎหมายก็ให้อำนาจชายเป็นผู้คุ้มครองทรัพย์สิน หากภริยาหย่าร้างภริยาก็มีสิทธิ
แบ่งสินสมรสน้อยกว่าสามี่²⁰

ต่อมาอิทธิพลของต่างประเทศที่เข้ามาทำการติดต่อกับประเทศไทยนับแต่
รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ทำให้เริ่มมีแนวคิดในการรับรองและคุ้มครองสิทธิของหญิงเพิ่มขึ้น เมื่อมี
การประกาศพระราชบัญญัติเกี่ยวกับครอบครัวเพิ่มเติม มีผลทำให้ฐานะสตรีตามกฎหมายและ

¹⁸ กฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ บทที่ 109 “มาตราหนึ่ง ผู้ใดเสนาหาแก่ท่าน ยกภริยาดังชีวิตให้แก่ท่าน
ด้วยเสนาหาแล้ว แลอยู่จะมาเอาคืนเล่า ท่านว่าจะคืนมิได้เลย”

¹⁹ ร.แดงกาด์. (2526). ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 1. หน้า 95.

²⁰ มาลี พฤษ์พงสาวลี. (2527). สตรีกับกฎหมาย. หน้า 192-196.

สังคมเปลี่ยนแปลงโดยการให้สิทธิที่จะเลือกคู่สมรสได้ตามใจชอบ และมีพระราชบัญญัติเรื่องค้าขายเมียบิดามารดาขายบุตร ร.ศ. 86 (พ.ศ. 2410) ระบุให้สามีมีความผิดหากขายหรือจำหน่ายภริยาโดยภริยาไม่ยินยอม ต่อมาในรัชกาลที่ 5 ก็ได้มีการประกาศลักษณะอาญา ร.ศ.127 (พ.ศ. 2450) ซึ่งห้ามการซื้อมนุษย์หรือเอาคนลงเป็นทาส ถือว่าเป็นความผิดอาญาและมีโทษ รวมทั้งเมื่อ พ.ศ. 2454 ได้มีการประกาศเลิกทาสอย่างสมบูรณ์ ซึ่งมีผลให้หญิงไม่ต้องตกเป็นสินค้าเพื่อการขายอีกต่อไป²¹ จึงเห็นได้ว่ารัฐพยายามเข้าไปจำกัดครอบงำอำนาจสิทธิขาดของสามีเหนือภริยาตามลำดับ

สิทธิของหญิงกับสิทธิมนุษยชน

ปัจจุบันนี้ได้มีการรับรองและให้ความสำคัญอย่างมากเกี่ยวกับสิทธิความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย ในการประชุมเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนระดับโลก (The World Conference on Human Rights) ที่กรุงเวียนนาเมื่อปี 1993 ได้ยอมรับว่าสิทธิของผู้หญิงไม่อาจโอนเปลี่ยนแปลงหรือแบ่งแยกออกจากสิทธิมนุษยชนได้ โดยปฏิญญาฉบับนี้มีฐานคิดเกี่ยวกับความรุนแรงระหว่างเพศชายหญิง อนึ่งการพัฒนาความก้าวหน้าและการประกันความเท่าเทียมกันในเรื่องสิทธิระหว่างชายหญิงเป็นเรื่องที่สหประชาชาติให้ความสำคัญ และความสนใจตลอดมา กล่าวคือ ตั้งแต่สหประชาชาติจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1945 สหประชาชาติเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับสภาพของหญิงด้วยการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและปลุกเร้าความสนใจให้โลกตระหนักถึงสถานการณ์ที่หญิงต้องเผชิญอยู่²² โดยหลักที่จะนำมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ถึงกรณีที่เพศหญิง มักถูกกดขี่ ข่มเหง หรือกระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิแห่งความเป็นมนุษย์ คือ หลักของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ กล่าวคือ

1. ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) หลักปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้กล่าวถึง สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานสำหรับชายหญิงทุกแห่งในโลกโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ อีกทั้งได้วางหลักการพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกันพร้อมทั้งเนื้อหาแห่งสิทธิ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับหญิงทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิในการดำรงชีวิตในเสรีธรรมและในความมั่นคงแห่งร่างกาย และสิทธิทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม²³

2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Convention of Civil and Political Rights) ซึ่งรัฐบาลไทยได้มีมติคณะรัฐมนตรีในปี

²¹ ลำพวรรณ น่วมบุญลือ. (2533). *สิทธิและหน้าที่ของสตรีตามกฎหมายไทย*. หน้า 15-16.

²² United Nations. (1991). *Women : Challenges to the year 2000*. p.1.

²³ ไพโรจน์ พลเพชร ,ศราวุธ ประทุมราช และ อัญลี เอมะ. (2540). *สิทธิมนุษยชน*. หน้า 3-17.

พุทธศักราช 2535 ให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี โดยกติกาฉบับนี้จะดำเนินการเท่าที่เหมาะสมเพื่อรับรองความเสมอภาคแห่งสิทธิและความรับผิดชอบของชายหญิง²⁴

3. อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women)²⁵ อนุสัญญานี้มีความเป็นมา กล่าวคือ เป็นอนุสัญญาที่จัดขึ้นโดยองค์การสหประชาชาติและได้รับการรับรองจากที่ประชุมแห่งสหประชาชาติสมัยที่ 34 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม ค.ศ. 1979 ปัจจุบันมีประเทศต่างๆ ให้สัตยาบันหรือภาคยานุวัติ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2528

จึงเห็นได้ว่าในเรื่องดังกล่าว สิทธิของหญิงได้ถูกกำหนดให้มีการคุ้มครองและรับรองโดยชัดแจ้งไว้แล้ว แต่อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงผู้หญิงก็ยังเป็นผู้ถูกระทำโดยเป็นเหยื่อของความรุนแรงจากภายนอกหรือภายในครอบครัว ไม่ว่าจะจากกลไกของสังคม เจ้าหน้าที่รัฐ และที่สำคัญเป็นเหยื่อที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัวมากกว่าเพศชาย และส่วนใหญ่คนในสังคม รวมถึงผู้ถูกระทำรุนแรงเองก็เห็นว่าความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องในครอบครัว เรื่องส่วนตัว ไม่กล้าที่บอกเรื่องให้ใครทราบเพราะอับอาย หรือไม่กล้าที่จะดำเนินคดีแก่ผู้ก่อเหตุ เนื่องจากกลัวสามีติดคุกได้รับโทษ และหากในกรณีผู้ก่อเหตุรุนแรงเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว ครอบครัวก็ต้องขาดรายได้หลักที่นำมาใช้ในครอบครัว กลายเป็นปัญหาที่ตามมาอีกมากมาย ดังนั้นการให้ความคุ้มครองหญิงหรือคู่สมรสจากความรุนแรงในครอบครัว จึงต้องใช้มาตรการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการสนองตอบต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ประกอบกับการกระทำรุนแรงต่อหญิงเป็นการกระทำที่กระทบต่อร่างกาย อนามัย เสรีภาพอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ต้องได้รับความคุ้มครอง แม้การกระทำรุนแรงจะเกิดขึ้นในครอบครัวซึ่งถือว่าสิทธิในครอบครัวเป็นสิทธิเกี่ยวกับส่วนตัว จำต้องได้รับการคุ้มครองก็ตาม แต่สิทธิความเป็นส่วนตัวในครอบครัวดังกล่าวก็ไม่สำคัญกว่าสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของคู่สมรสซึ่งจำต้องปกป้องคุ้มครองหญิงหรือคู่สมรสให้ปราศจากความรุนแรงในครอบครัวและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม

การที่จะบังคับให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อคุ้มครองและป้องกันหญิงหรือคู่สมรสจากความรุนแรงในครอบครัวนั้น รัฐต้องเข้ามามีบทบาทต้องมีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ในชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน อันเป็นการให้ความคุ้มครองประโยชน์ขั้นพื้นฐานของบุคคล ซึ่งส่งผลให้สังคมมีความสงบเรียบร้อยและพัฒนาก้าวหน้าต่อไปและยังรวมถึงการจับบริการสาธารณะที่จำเป็นพื้นฐาน และช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอ ผู้ที่ช่วยเหลือตนเอง

²⁴ แหล่งเดิม. หน้า 21- 59.

²⁵ แหล่งเดิม. หน้า 109-138.

ไม่ได้²⁶ ในส่วนของครอบครัวนั้นรัฐต้องให้ความคุ้มครองช่วยเหลือและป้องกันคุ้มครองบุคคลในครอบครัวซึ่งรวมถึงคู่สมรสจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมสอดคล้อง กับบริบทและวัฒนธรรมของสังคม

2.2 ความรุนแรงในครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัวนั้นเป็นคำรวมของปรากฏการณ์การใช้กำลังประทุษร้ายต่ออนามัย จิตใจ ร่างกาย เพศ ชีวิต เสรีภาพ หรือการกระทำด้วยประการใดๆ อันไม่เป็นธรรมระหว่างคู่สมรส ผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัวก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพแก่ผู้ได้รับผลร้ายโดยตรง นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวและสังคมโดยส่วนรวม ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเด็ก ผู้ชายมีเป็นส่วนน้อย สถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงนั้น มิได้จำกัดเฉพาะวัฒนธรรมใด ชนชั้นใด การศึกษาระดับใด ฐานะทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติหรืออายุ

โดยทั่วไป “ความรุนแรง” หมายความว่า การที่ฝ่ายหนึ่งใช้กำลังเข้าทำร้ายอีกฝ่ายหนึ่ง อันมีผลกระทบต่อร่างกายเป็นสำคัญ แต่ “ความรุนแรงในครอบครัว (domestic violence) มิได้มีความหมายเพียงแค่นั้นแต่หมายความรวมถึงกรณีการทำร้ายกันทางด้านจิตใจและอารมณ์ (physically and psychologically) ของอีกฝ่ายหนึ่งด้วย²⁷

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง พ.ศ. 2550 ได้ให้นิยามคำว่า ความรุนแรงในครอบครัวไว้ว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการหรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

บุคคลในครอบครัว หมายความว่า คู่สมรส คู่สมรสเดิมผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

²⁶ จรัส สุวรรณมาลา. (2531). ผลประโยชน์สาธารณะและการกำหนดนโยบายสาธารณะ : แนวคิดทางรัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์. หน้า 3-4.

²⁷ จิตฤดี วีระเวสส์. (2543, กันยายน). “ความรุนแรงในครอบครัว.” บทบัญญัติ, 56, 3. หน้า 223.

จากคำนิยามข้างต้นน่าจะเห็นได้ว่าขอบเขตของคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” มิได้ความหมายเฉพาะที่ต้องมีการทำร้ายร่างกายเพียงอย่างเดียว ถ้าเป็นการทำร้ายต่อจิตใจและสุขภาพก็ได้รับการคุ้มครองด้วย นอกจากนี้ยังมีความหมายครอบคลุมไปถึงเรื่องการบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำพิคคลองธรรมต่อบุคคลในครอบครัว เช่น เรื่องการบังคับการบังคับให้เด็กไปขายบริการทางเพศ เป็นต้น ส่วนบุคคลในครอบครัวไม่ได้จำกัดเฉพาะบุคคลที่เป็นสามีภริยา และบุตรตามที่เข้าใจกันโดยทั่วไป หากเป็นสมาชิกในครอบครัว แบบเครือญาติ หรือแม้มีใช้เครือญาติ แต่เป็นบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกันก็ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายนี้ด้วยเช่นกัน

2.2.1 การนิยามด้านสังคม จิตวิทยา

ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ชอบใช้อำนาจบังคับและควบคุมคู่ครอง (intimate relationship) ด้วยวิธีขู่เข็ญ คุกคาม ทำอันตรายหรือรบกวน ก่อความรำคาญ

Mary Ann Dutton นิยามความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมใช้อำนาจควบคุมด้วยวิธีการใช้กำลังประทุษร้ายต่อร่างกาย เพศและจิตใจของผู้ถูกระทำ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการใช้อำนาจควบคุมกระทำต่อเด็ก ทรัพย์สิน สัตว์เลี้ยง หรือบุคคลอื่น ผู้ใช้ความรุนแรงหรือขู่เข็ญว่าจะใช้ความรุนแรงต่อเด็กยอมมีแนวโน้มว่าจะกระทำต่อผู้หญิงในครอบครัวเช่นกัน

Morris (1987) กล่าวว่า “คำว่าความรุนแรงในครอบครัว” เป็นถ้อยคำไม่ชัดเจน เพราะไม่ทราบว่าใครเป็นผู้ก่อความรุนแรง และใครเป็นผู้ถูกระทำรุนแรงอันจะถือได้ว่าเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญา

Buzawa, Eva S. & Buzawa Carl G. (1990) นิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายถึง ความรุนแรงระหว่างชายหญิง ซึ่งอยู่ด้วยกันหรือเคยอยู่ด้วยกันอย่างฉันทสามีภรรยา เป็นการนิยามในความหมายอย่างกว้างซึ่งการสมรสจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตามและผู้ก่อเหตุความรุนแรงอาจเป็นชายหรือหญิงก็ได้

กล่าวโดยสรุป การนิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ด้านสังคมจิตวิทยามักจะนิยามในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง กระบวนการใช้ความรุนแรงเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของผู้กระทำ (batterer) ในการให้ได้มาซึ่งอำนาจครอบงำและควบคุมบุคคลในครอบครัว หรือให้ได้มาซึ่งการยอมรับ (self-respect) จากบุคคลในครอบครัว อันเนื่องมาจากอารมณ์แปรปรวนของตน พฤติกรรมดังกล่าวหากไม่ได้รับการแทรกแซงและควบคุมอย่างเหมาะสมก็จะเกิดซ้ำและขยายความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว

2.2.2 การนิยามด้านกฎหมาย

การนิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” ในทางกฎหมายจะแคบกว่าด้านสังคมจิตวิทยาเพราะต้องกำหนดถึงลักษณะของการกระทำและความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับผู้ที่ได้รับผลร้ายให้ชัดเจนโดยไม่จำกัดว่าเพศใดจะเป็นผู้ก่อเหตุความรุนแรงหรือได้รับผลร้ายจากความรุนแรง คณะกรรมการกฎหมาย (The Law Commission) ของประเทศอังกฤษได้ให้คำนิยามคำว่า “ความรุนแรง” ไว้ในรายงานฉบับที่ 207 (1992) ว่าถ้อยคำ “รุนแรง (Violence)” ในตัวของมันเองมักใช้ในสองความหมาย กล่าวคือ ในความหมายอย่างแคบ หมายถึง การใช้กำลังหรืออาวุธประทุษร้าย หรืออยู่เฉยๆ จะใช้กำลังประทุษร้ายแก่กายผู้อื่น แต่ถ้าเป็นความรุนแรงในครอบครัวมีความหมายกว้างกว่าการใช้กำลังประทุษร้ายแก่กายรวมถึงการประทุษร้ายทางเพศหรือประทุษร้ายต่อจิตใจ หรือก่อความเดือดร้อนรำคาญ อันมีผลกระทบต่อสุขภาพกาย จิตใจ อนามัยและความเป็นอย่างปกตีสุข แม้ว่าจะไม่มีการใช้กำลังประทุษร้ายก็ตาม ความร้ายแรงและผลกระทบแห่งการกระทำย่อมขึ้นอยู่กับสภาพธรรมชาติของผู้กระทำ โดยนิยามความรุนแรงตามกฎหมายได้ดังนี้

1) การนิยามของกฎหมายต่างประเทศ

Deborah Lockton & Richard Ward นิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายถึง ความรุนแรงเกิดขึ้นหรือถูกกล่าวหาว่าเกิดขึ้นระหว่างคู่สมรสหรือผู้ที่อาศัยอยู่ด้วยกันหรือผู้ถูกกระทำมีความสัมพันธ์เป็นคู่ครองกับผู้กระทำ ความรุนแรง

ตามกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1966 ของประเทศอังกฤษคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัวเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายและหญิงที่เป็นคู่สมรส หรือเคยเป็นคู่สมรสกันมาก่อน ไม่รวมถึงความรุนแรงที่เกิดแก่คู่ครองเพศเดียวกัน

กฎหมายฟลอริดา นิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายถึง บุคคลที่อยู่ในครอบครัว หรือครัวเรือนเดียวกัน ทำร้าย ทำร้ายสาหัส ทุบตี ทุบตีสาหัส กระทำรุนแรงทางเพศ กระทำรุนแรงทางเพศสาหัส ฆาตกรรม ฆาตกรรมรุนแรง ลักพา กักขัง หรือกระทำผิดอาญาแก่สมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัว หรือครัวเรือนเดียวกันจนได้รับอันตราย หรือถึงแก่ความตาย “สมาชิกที่อยู่อาศัยในครอบครัวหรือครัวเรือนเดียวกัน” หมายถึง คู่สมรส ผู้เคยเป็นคู่สมรส ผู้ที่มีความเกี่ยวพันทางสายโลหิตหรือการสมรส ผู้อาศัยอยู่ด้วยกันเหมือนครอบครัวหรือเคยอาศัยอยู่ด้วยกันเหมือนครอบครัว และผู้ที่มีบุตรด้วยกันโดยไม่คำนึงว่าจะสมรสกันโดยชอบหรือไม่ หรือเคยอยู่อาศัยด้วยกันมาก่อน

ตามกฎหมาย Women Charter ของประเทศสิงคโปร์ มาตรา 64 นิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายถึงการกระทำดังต่อไปนี้

(1) กระทำโดยจงใจหรือพยายามกระทำด้วยประการใดๆ จนน่าจะเกิดอันตรายแก่สมาชิกในครอบครัว

- (2) กระทำการใดโดยรู้ หรือควรรู้ว่าจะเกิดอันตรายแก่สมาชิกในครอบครัว
- (3) กักขัง หรือควบคุมสมาชิกในครอบครัวโดยมิชอบ และฝืนเจตนาของบุคคลนั้น
- (4) ก่อความเดือดร้อนรำคาญอย่างต่อเนื่อง โดยเจตนาให้สมาชิกในครอบครัวได้รับความเสียหายหรือเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ การกระทำความรุนแรงดังกล่าวไม่รวมถึงการกระทำป้องกันโดยชอบ หรือเพื่อการอบรมสั่งสอนเด็กอายุต่ำกว่า 21 ปี

2) การนิยามของกฎหมายระหว่างประเทศ

ตามอนุสัญญาว่าด้วยขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ ค.ศ.1979 (Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women CEDAW 1979) ไม่มีฐานความคิดเกี่ยวกับความรุนแรงระหว่างเพศ ต่อมาในการประชุมเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนระดับโลก (The World Conference on Human Rights) ที่กรุงเวียนนาเมื่อปี 1993 ที่ประชุมได้ยอมรับว่าสิทธิของผู้หญิงและเด็กไม่อาจโอนเปลี่ยนแปลงหรือแบ่งแยกออกจากสิทธิมนุษยชนได้ (an inalienable integral and indivisible part of universal human rights) ประเทศสมาชิกที่มาร่วมประชุมสมัยชาขององค์การสหประชาชาติเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1993 ได้รับปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิง สารสำคัญของปฏิญญานี้มีฐานคิดเกี่ยวกับความรุนแรงระหว่างเพศชายหญิง โดยมีสมมติฐานว่าผู้หญิงเป็นเหยื่อของความรุนแรงทุกรูปแบบโดยนิยาม คำว่า “ความรุนแรงต่อผู้หญิง” หมายถึง การกระทำใดๆ ที่เป็นความรุนแรงต่อผู้หญิง ยังผลให้เกิดอันตรายต่อกายและจิตใจ หรือเกิดความทุกข์ทรมานแก่ผู้หญิง รวมทั้งการขู่เชิญว่าจะทำอันตราย เช่น การบังคับ กดขี่หรือการจำกัดเสรีภาพไม่ว่าจะเกิดในที่สาธารณะหรือที่รโหฐาน อีกทั้งปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้กล่าวถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานสำหรับชายหญิงทุกแห่งในโลก โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ อีกทั้งได้วางหลักการพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกัน²⁸

เป็นที่น่าสังเกตว่าการนิยามความรุนแรงต่อผู้หญิงตามปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิงมีความหมายกว้างมาก มิได้จำกัดเฉพาะความรุนแรงที่เกิดจากคู่ หรือสมาชิกในครอบครัวเท่านั้น แต่หมายรวมถึงความรุนแรงต่อผู้หญิงอันเนื่องมาจากกลไกของสังคมที่บังคับให้ผู้หญิงอยู่ในฐานะด้อยกว่าผู้ชาย ดังนั้นคำนิยามความรุนแรงต่อผู้หญิงตามปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิงมีความหมายครอบคลุมความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกิดขึ้นในครอบครัว ความรุนแรงต่อผู้หญิงในบริบทของชุมชนหรือชนกลุ่ม เช่น จารีตประเพณีปฏิบัติหรือความเชื่อต่างๆ และความรุนแรงต่อผู้หญิงจากเจ้าหน้าที่ หรือกลไกของรัฐ หรือรัฐยอมให้มีการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิง แต่ในความหมายของเหยื่อกลับแคบไป เพราะจำกัดเฉพาะผู้หญิงเท่านั้น

²⁸ ไพโรจน์ พลเพชร, ศราวุธ ประทุมราช และ อัญลี เอเมะ. (2540). หน้าเดิม

3) การนิยามของกฎหมายไทย

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้ให้นิยามของคำว่าความรุนแรงในครอบครัวไว้ว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า การกระทำใดๆ โดยมีมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการหรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

โดยทั่วไป “ความรุนแรง” หมายความว่า การที่ฝ่ายหนึ่งใช้กำลังเข้าทำร้ายอีกฝ่ายหนึ่ง อันมีผลกระทบต่อร่างกายเป็นสำคัญแต่ “ความรุนแรงในครอบครัว” มิได้มีความหมายเพียงแค่นั้น แต่หมายความรวมถึงกรณีการทำร้ายกันทางด้านจิตใจและอารมณ์ของอีกฝ่ายหนึ่งด้วย²⁹

ความรุนแรงในครอบครัวนั้นรวมถึงการกระทำดังนี้ด้วย คือ

1. การกระทำรุนแรงต่อครอบครัว โดยเฉพาะฝ่ายหญิงที่ถูกฝ่ายชาย ตบ ตี ตะค่อม ฯลฯ การทำร้ายร่างกายรุนแรงพบได้มาก และมีแนวโน้มจะมากขึ้น เมื่อการครองชีพยากลำบากขึ้น

2. การทำร้ายร่างกาย จิตใจ รวมถึงการล่วงเกินทางเพศต่อเด็ก และการทอดทิ้งเด็กมีจำนวนมากแต่ตัวเลขไม่ทราบ เพราะมักไม่เปิดเผย หรือให้ประวัติบิดเบือน และประชาชนก็มักคิดว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัวจึงไม่สนใจเด็กที่ตกเป็นเหยื่อ

3. การทะเลาะทอดทิ้งคนชราที่มีแนวโน้มว่าจะมากขึ้นเพราะคนมีอายุยืนขึ้น ในขณะที่ทั้งหญิงและชายต้องออกทำงานนอกบ้าน เพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจ จึงปล่อยให้คนชราอยู่ตามลำพัง

ดังนั้นความรุนแรงในครอบครัวตามที่ปรากฏในกฎหมายไทยเท่าที่มีอยู่และได้นิยาม ไว้ นั้นหมายถึงการกระทำด้วยความรุนแรงที่มีตั้งแต่ไม่เป็นอันตรายร้ายแรงแก่ร่างกายและหรือจิตใจแต่เป็นการกระทำลักษณะต่างๆ เช่น การรบกวน หรือคุกคาม การทอดทิ้ง การไม่ให้สิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ จนถึงขั้นเป็นความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ หรือในระดับร้ายแรงจนสาหัสหรือถึงแก่ชีวิต และรวมถึงความรุนแรงที่กระทำทางเพศด้วยแต่อย่างไรก็ตามไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

²⁹ จิตฤดี วีระเวสส์. หน้าเดิม.

2.3 สภาพปัญหาและผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัว

2.3.1 สภาพปัญหาโดยทั่วไปในปัจจุบัน

อาจกล่าวได้ว่าในทุกระดับของสังคมปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้นในทุกชนชั้นเพียงแต่รูปแบบและลักษณะความรุนแรงอาจแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ไม่ว่าในชนชั้นใด และการศึกษาระดับใด

จากการศึกษาทั่วโลกพบว่า สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องสากลเป็นปรากฏการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกภูมิภาคและทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมแบบตะวันตก สังคมแบบตะวันออก สังคมดั้งเดิม หรือสังคมสมัยใหม่ เช่น ประเทศในแถบแอฟริกาที่มีผู้หญิงประมาณร้อยละ 30-45 เคยถูกสามีหรือคู่รักทำร้ายร่างกาย ในขณะที่แถบประเทศเอเชีย ผลการสำรวจระดับชาติของบังกลาเทศพบอัตราความรุนแรงต่อผู้หญิงในทุกช่วงชีวิตสูงถึงร้อยละ 47 ในอินเดียผู้หญิงร้อยละ 40 ถูกคู่สมรสทุบตี โดยร้อยละ 16 ถูกทำร้ายอย่างรุนแรงและในเกาหลีพบว่า ร้อยละ 38 ของผู้หญิงถูกทำร้ายร่างกาย³⁰

ส่วนการศึกษาในประเทศไทยพบว่า การทำร้ายมีตั้งแต่ ตบ ตี เตะ ชก กระแทบ ซ้อม ขว้างปา หรือทุ่มของใส่ หรือการใช้อาวุธต่างๆ เช่น มีด ปืน รวมทั้งพฤติกรรมโหดเหี้ยมอื่นๆ เช่น การจู่โจม ไฟเผา สาดน้ำกรด โยนลงน้ำ ไซยาไนด์ให้เหยื่อดื่ม ซึ่งผลความรุนแรงมีตั้งแต่บาดเจ็บเล็กน้อย บาดเจ็บสาหัส ช่มชืด นอกจากนี้ยังพบว่าการทำร้ายในครั้งแรกมักจะเริ่มต้นด้วยการกระทำที่ไม่รุนแรง แต่ต่อมาจะยิ่งรุนแรงขึ้นและกระทำถี่ขึ้นเรื่อยๆ สำหรับในปี 2549 ข้อมูลจากโรงพยาบาล 91 แห่ง ในสังกัดกรมอนามัย กรมการแพทย์ และโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีจำนวนผู้ขอรับบริการทั้งสิ้นจำนวน 14,382 ราย จำแนกเป็นเด็กอายุระหว่างแรกเกิดถึง 18 ปี จำนวน 7,164 ราย คิดเป็นร้อยละ 49.81 ผู้ใหญ่จำนวน 7,218 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.19 ซึ่งผู้กระทำส่วนใหญ่เป็นคนที่รู้จักและมีความใกล้ชิด โดยสามีเป็นผู้กระทำ ร้อยละ 26.26 สมาชิกในครอบครัวร้อยละ 14.27 พ่อแม่ พ่อเลี้ยงและแม่เลี้ยงร้อยละ 3.30 และ 2.11 ตามลำดับ³¹ สาเหตุของการกระทำรุนแรงต่อสตรีและเด็กร้อยละ 28.79 เกิดจากสาเหตุการเมาสุรา และคิดสารเสพติด การนอกใจ หึงหวง และทะเลาะวิวาทร้อยละ 24.04³² ยิ่งกว่านั้นในการทำร้ายร่างกายมักจะจบลงด้วยการทำร้ายทางเพศ และบ่อยครั้งที่ถูกทำร้ายในขณะตั้งครรถ์จนแท้งบุตร

³⁰ รณชัย คงสกนธ์ และ นฤมล โพธิ์แจ่ม. (2551). ความรุนแรงในครอบครัว ทฤษฎี ผลกระทบ กฎหมาย. หน้า 15.

³¹ สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2550). รายงานสถานการณ์สตรี ปี 2550. หน้า 39.

³² แหล่งเดิม. หน้า 40.

แม้ว่าปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สมรสจะเป็นปรากฏการณ์หนึ่งในสังคม และเป็นปัญหาที่ทุกสังคมประสบอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังถูกปิดบังไว้ในครอบครัวเพราะกลัวคู่ของตนต้องรับโทษ หรือเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าอับอายเป็นเรื่องส่วนตัว ส่วนใหญ่ไม่ค่อยแจ้งความหรือเปิดเผยต่อสาธารณะให้รับรู้

2.3.2 ลักษณะการกระทำรุนแรงในครอบครัว

1) การฆาตกรรมระหว่างสมาชิกในครอบครัว

การฆ่ากันตายระหว่างสมาชิกในครอบครัวถือเป็นอุบัติการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่มีความร้ายแรงที่สุด จากรายงานเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงขององค์การสหประชาชาติในปี 1996 พบว่า ในประเทศออสเตรเลีย บังคลาเทศ แคนาดา เกนยา ไทย และสหรัฐอเมริกา มีผู้หญิงที่ถูกฆ่าตาย (Femicide) เกิดจากความรุนแรงในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่

2) การกระทำรุนแรงต่อกาย (physical abuse) ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

จากการศึกษาทั่วโลกต่างยืนยันได้ว่าอุบัติการณ์ความรุนแรงในครอบครัวเกิดจากการทำร้ายร่างกาย (physical abuse) ระหว่างคู่สมรสหรือเคยเป็นคู่สมรส (intimate partner) หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรเกิดขึ้นทุกสังคมในโลก

การกระทำรุนแรงต่อกาย เมื่อเกิดขึ้นมักจะเกิดซ้ำมีแนวโน้มขยายความรุนแรงและความถี่ของการกระทำเพิ่มขึ้น ลักษณะการใช้กำลังทำร้ายแก่กาย เช่น

1. ใช้กำลังผลัก ตบ ตี ชก เตะ
2. มัด ผูก กักขัง
3. ใช้กำลังทำร้ายจนเป็นแผลถลอก ฟกช้ำ เลือดออกรอยเจาะ รอยแตก รอยไหม้ รอยขีด ขีด ข่วนต่อร่างกาย
4. ใช้กำลังเค้นคอ บีบคอ
5. ใช้กำลังค้ำคอง กระทบ จับผมหรือแขน ขา ลาก
6. ใช้อาวุธทำร้ายร่างกาย
7. ใช้กำลังทำร้ายร่างกายหรือทำให้เสียหายซึ่งสัตว์เลี้ยงหรือทรัพย์สินของอีกฝ่าย

การใช้กำลังทำร้าย (physical assault) คู่ครองดังกล่าวยอมเป็นเหตุให้ผู้ถูกระทำได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจหรือได้รับอันตรายสาหัสหรือบางครั้งถึงแก่ความตาย เว้นแต่เป็นการ ใช้กำลังทำร้ายโดยเจตนาฆ่า

3) การกระทำรุนแรงต่อเพศ (sexual abuse) ในครอบครัว

ในประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่ใช้หลักกฎหมายที่ชายกระทำความรุนแรงทางเพศ (sexual abuse) ต่อภริยาหรือข่มขืนภริยา (marital rape) ไม่เป็นความผิดทางอาญา แม้ผู้หญิงเอง

ส่วนใหญ่เห็นว่าการที่ถูกคุ้มครองบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ด้วยไม่เป็นการข่มขืนถ้ามีการสมรสหรืออยู่กินกับชายนั้นอย่างสามีภรรยา มีข้อสันนิษฐานว่าผู้หญิงที่ทำการสมรสแล้วสามีย่อมมีสิทธิมีเพศสัมพันธ์กับภรรยาอย่างไม่มีข้อจำกัด ในปัจจุบันมีหลายประเทศกำลังรณรงค์เพื่อออกกฎหมายกำหนดให้การข่มขืนภรรยาในสมรสเป็นความผิด เช่น ประเทศออสเตรเลีย ออสเตรีย บาร์บาโดส แคนาดา ไชปรัส เดนมาร์ก สาธารณรัฐโดมินิกัน เอกวาดอร์ ฝรั่งเศส เยอรมัน ไอร์แลนด์ เม็กซิโก โปแลนด์ รัสเซีย ออฟริกใต้ สเปน สวีเดน ตรินิแดด โทมาโก อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ส่วนประเทศที่ออกเป็นกฎหมายแล้ว 26 ประเทศ เช่น นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ ฟิลิปปินส์ นามิเบีย ฮอนดูรัส ซิมบับเว เป็นต้น

การกระทำความรุนแรงทางเพศระหว่างคู่สมรสหรือคู่ครอง (intimate partner) บ่อยครั้งเป็นเรื่องยุ่งยากและลำบากใจที่ผู้หญิงจะพูด การกระทำความรุนแรงทางเพศส่วนใหญ่จะเป็นการใช้กำลังประทุษร้ายร่วมด้วยหรือบังคับให้มีกิจกรรมทางเพศโดยอีกฝ่ายหนึ่งไม่สมัครใจ เช่น

- (1) พยายามกระทำหรือทำให้อีกฝ่ายกระทำกิจกรรมทางเพศโดยไม่สมัครใจ
- (2) การร่วมประเวณีโดยอีกฝ่ายไม่เต็มใจหรือไม่ถามหรือกลัวถูกปฏิเสธ
- (3) ใช้กำลังทำร้ายขณะร่วมประเวณีหรือทำอันตรายต่ออวัยวะเพศ รวมทั้งการใช้วัตถุหรืออาวุธกระทำต่ออวัยวะเพศฝ่ายหญิงหรือการใช้ปากหรือร่วมประเวณีทางทวารหนักโดยอีกฝ่ายไม่สมัครใจ
- (4) ใช้กำลังบังคับร่วมประเวณีโดยไม่ป้องกันการตั้งครรภ์หรือป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
- (5) วิจารณ์หรือเรียกชื่ออวัยวะเพศแทนชื่ออีกฝ่าย

การกระทำความรุนแรงทางเพศต่อเด็กในครอบครัว โดยจารีตประเพณีเกือบทุกประเทศในสังคมทั่วโลกห้ามการล่วงละเมิดทางเพศ หรือการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร (incest) แต่ปรากฏการณ์ดังกล่าวก็เกิดในทุกสังคมและเป็นความรุนแรงที่ยากแก่การค้นพบ เพราะผู้กระทำความล่วงละเมิดทางเพศโดยมากจะเป็นบุคคลในครอบครัว เช่น บิดา บิดาเลี้ยง พี่ชาย ลุงหรือญาติใกล้ชิด การล่วงละเมิดมักจะเกิดขึ้นซ้ำๆ กว่าจะมีการค้นพบหรือมีการค้นพบ การล่วงละเมิดก็มักจะถูกปกปิดเพื่อรักษาชื่อเสียงของครอบครัว หรือไม่ก็โทษว่าเด็กเป็นต้นเหตุของปัญหา จากการศึกษาพบว่า เด็กผู้หญิงอายุ 15 ปีหรือต่ำกว่าถูกล่วงละเมิดทางเพศจากบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวเกิดขึ้นเกือบทุกสังคม

4) การทำอันตรายต่ออารมณ์หรือจิตใจ (emotional or psychological abuse)

บางครั้งเกิดก่อนหรือเกิดพร้อมกันกับการกระทำความรุนแรงต่อร่างกายหรือเพศ เป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกกลัว หรือรู้สึกว่าตนไร้ค่า การทำอันตรายต่ออารมณ์หรือจิตใจอาจเกิดได้หลายรูปแบบ เช่น

- (1) ชูเชิงจะทำอันตราย
  - (2) จำกัด ไม่ให้สิ่งจำเป็นแก่ความเป็นอยู่
  - (3) ช่มชู้ ทำให้เกรงกลัว ทำให้ขายหน้า ไร้เกียรติ ถูกเหยียดหยาม ทำให้ต่ำต้อย
- ปฏิบัติเหมือนทาส

(4) การเรียกขานด้วยคำไม่เหมาะสม วิพากวิจารณ์ในทางเสียหาย ถูกเหยียดหยามพูดถูกถูกแกล้ง

- (5) กล่าวโทษ ใส่ความ ต่ำหั้นตีเตือนการกระทำของกลุ่มสมรสไปเสียทุกสิ่ง
- (6) เย็นชา เพิกเฉย ไม่สนใจ ขับไล่ใส่ส่ง พุดจาเยาะเย้ยถากถางอยู่ตลอดเวลา
- (7) แกล้งปล่อยทิ้งให้อีกฝ่ายตกอยู่ในที่น่าจะเกิดอันตราย
- (8) ปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือเมื่ออีกฝ่ายเจ็บป่วยหรือได้รับบาดเจ็บ
- (9) ช่มชู้หรือทำลายทรัพย์สินหรือสัตว์เลี้ยงของอีกฝ่าย

Lockton, D. & Ward, R. (1997) กล่าวว่า ผู้หญิงที่ถูกคู่ครองข่มขู่ (threat) หรือดูค่าเกรี้ยวกราดเสมอๆยอมทำให้หวาดกลัวและมีผลกระทบต่อจิตใจทุกๆกับถูกทำร้ายทุบตี

5) ความรุนแรงจากจารีตประเพณีปฏิบัติ (traditional and cultural practice)

ผู้หญิงและเด็กผู้หญิงในหลายประเทศทั่วโลกได้รับความเจ็บปวดและทรมานจากการปฏิบัติตามความเชื่อของลัทธิศาสนาหรือชนเผ่าต่างๆ เช่น ความเชื่อการขลิบอวัยวะของเพศหญิง (female genital mutilation) ผู้หญิงประมาณ 130 ล้านคนทั่วโลกที่ผ่านการขลิบอวัยวะเพศ ผู้หญิงประมาณ 2 ล้านคนในแต่ละปีผ่านการขลิบอวัยวะเพศ ประเพณีความเชื่อเกี่ยวกับการขลิบอวัยวะเพศหญิงปัจจุบันมี 28 ประเทศในทวีปแอฟริกา (ทั้งตะวันออกและตะวันตก) บางประเทศในทวีปเอเชียและตะวันออกกลาง ผู้อพยพบางกลุ่มในอเมริกาเหนือ ยุโรปและออสเตรเลีย ผลกระทบจากการขลิบอวัยวะเพศของผู้หญิงอาจถึงแก่ความตายหรือเป็นหมัน ได้รับความเจ็บปวดทางกายและมีผลกระทบต่อจิตใจด้วย

ประเพณีการเรียกสินเดมหรือของหมั้นจากฝ่ายหญิงในประเทศอินเดีย ได้มีการออกกฎหมายไม่ให้ฝ่ายชายเรียกสินเดมหรือของหมั้นจากฝ่ายหญิงแล้ว แต่ก็ยังมีความรุนแรงอันเกี่ยวเนื่องกับสินสมรสหรือของหมั้น ในแต่ละปีที่ถูกคู่สมรสหรือคู่หมั้นโดยเผ่าผู้หญิงไม่สามารถให้ของหมั้นและสินเดมแก่สามีตามที่ตกลง ส่วนใหญ่จะถูกอ้างว่าเกิดอุบัติเหตุ ฆ่าพลลอกตายในครัว อุบัติเหตุหญิงถูกเผาให้ตายก็เกิดขึ้นในประเทศปากีสถานเช่นเดียวกัน

ในประเทศบังคลาเทศพบว่า มีอุบัติเหตุมารยาตฆาตหรือเด็กผู้หญิงโดยใช้กำมะถัน ซึ่งมีราคาถูกและหาได้ง่าย สาเหตุที่มีการใช้กำมะถันผสมอาหารฆ่ากริยาเนื่องจากไม่สามารถให้ของหมั้นหรือสินเดิมแก่สามีตามที่ตกลงได้ ส่วนเด็กหญิงถูกฆ่าเนื่องจากปฏิเสธไม่ยอมแต่งงานตามที่พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ต้องการ³³

ความเชื่อเรื่องการฆ่าเพื่อเกียรติภูมิแห่งวงศ์ตระกูล (killing in the name of honour) ประเพณีความเชื่อฆ่าผู้หญิงเพื่อเกียรติ มีปรากฏในหลายประเทศ เช่น บังคลาเทศ อียิปต์ จอร์แดน เลบานอน ปากีสถานและตุรกี ในกรณีผู้หญิงประพฤติผิดประเวณี (adultery) มีความสัมพันธ์กับชายก่อนแต่งงาน ไม่ว่าจะถึงขั้นมีเพศสัมพันธ์หรือไม่ หรือถูกข่มขืน หรือ ตกหลุมรักกับชายที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวไม่เห็นด้วย เหตุดังกล่าวผู้ชายในครอบครัวมีสิทธิฆ่าผู้หญิงหรือเด็กผู้หญิงนั้นได้ ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศจอร์แดนการฆ่าผู้หญิงหรือเด็กหญิงเป็นความผิดทางอาญา แต่การกำหนดโทษต่ำลงถ้าเด็กผู้ชายเป็นผู้กระทำผิด จึงเป็นช่องทางให้ครอบครัวใช้เด็กชายฆ่าผู้หญิงหรือเด็กผู้หญิงในครอบครัวเพื่อรักษาเกียรติภูมิของครอบครัว

6) ประเพณีการเลือกปฏิบัติต่อลูกผู้ชายและลูกผู้หญิง

ในสังคมที่มีประเพณีและค่านิยมเลือกเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิงก็มีการปฏิบัติที่รุนแรงต่อเด็กผู้หญิง เช่น การเลือกทำแท้งเด็กทารกที่เป็นเพศหญิงหรือการฆ่าทารกเพศหญิงในประเทศอินเดียมีอุบัติการณ์ฆ่าเด็กทารกเพศหญิงยังไม่รวมถึงการทำแท้งทารกเพศหญิงในประเทศจีนพบว่า นโยบายการมีบุตรคนเดียวของรัฐบาลทำให้มีการทำแท้งทารกเพศหญิงประมาณร้อยละ 12 ในหลายประเทศที่มีประเพณีและค่านิยมบุตรเพศชายมากกว่าเพศหญิงก่อให้เกิดการกระทำทารุณกรรมหรือละเลยทอดทิ้งขาดความเอาใจใส่ดูแลจนเป็นเหตุให้เด็กผู้หญิงเจ็บป่วยและถึงแก่ความตายเป็นจำนวนโดยเฉลี่ยเด็กผู้หญิงจะตายอายุระหว่าง 2-5 ปี เป็นจำนวนมากในแต่ละปี นอกจากนี้ยังปรากฏว่าในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ เด็กผู้หญิงจะได้รับการเลี้ยงดูน้อยกว่าเด็กผู้ชาย เด็กผู้หญิงที่ขาดสารอาหารหรือการเลี้ยงดูไม่ถูกสุขลักษณะยังผลให้เด็กผู้หญิงพิการหรือถึงแก่ความตายในขณะที่เป็นทารกเป็นจำนวนมากในแต่ละปี

7) ความรุนแรงที่เกิดจากการบังคับค้าประเวณี

การบังคับผู้หญิงหรือเด็กผู้หญิงให้ค้าประเวณีหรือเพื่อธุรกิจทางเพศโดยผู้ครองหรือบิดามารดาถือเป็นความรุนแรงต่อผู้หญิง (violence against women) พบว่าครอบครัวที่ยากจนหรือไร้ศีลธรรมไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ มักจะขายหรือให้เช่าบุตร จึงอาจถูกบังคับค้าประเวณี เด็กผู้หญิงมักจะถูกส่งไปใช้แรงงานในครอบครัว เด็กจึงเสี่ยงต่อการถูกทำร้ายหรือแสวงหา

³³ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, อุทัยวรรณ แจ่มสุธี และ อานาจ เนตยสุภา. การประเมิณกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว. หน้า 40.

ผลประโยชน์ทางเพศจากเด็กโดยนายจ้าง ดังปรากฏในอัฟริกาตะวันตก ประเทศเซเนกัลถึงไนจีเรีย เด็กจากครอบครัวยากจนถูกส่งไปตะวันออกกลาง ในแต่ละปีเด็กเหล่านั้น ส่วนใหญ่จะไปสู่การค้าประเวณี ในอัฟริกาใต้โสเภณีเด็กมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและเป็นเหยื่อของกระบวนการอาชญากรรมข้ามชายฝั่ง จังหวัดภาคเหนือของประเทศเนปาล การเป็นโสเภณีถือเป็นแหล่งเงินได้ของครอบครัวสามีหรือบิดามารดาจึงบังคับขายภริยาหรือบุตรสาวไปเป็นโสเภณีในประเทศอินเดีย ในชนบทยากจนของประเทศไทย ครอบครัวที่ยากจน พ่อแม่จะขายบุตรเพื่อนำเงินไปใช้หนี้ นายทุน เด็กผู้หญิงจะถูกนำไปเป็นโสเภณี ส่วนเด็กผู้ชายจะถูกใช้แรงงาน เด็กเหล่านี้จะสมัครใจเพราะถือว่าเป็นการทดแทนบุญคุณพ่อแม่ ภาคเหนือของประเทศไทย เด็กผู้หญิงจะถูกยกให้กับพระและถูกบังคับให้อยู่กับพระอย่างภริยาและบูชาพระด้วยการให้ร่วมประเวณี ทั้งนี้ เพื่อครอบครัวจะได้รับการปกป้องคุ้มครองเป็นการตอบแทน วิธีการดังกล่าวปรากฏในทางตอนใต้ของประเทศอินเดียซึ่งมีการยกผู้หญิงหรือเด็กผู้หญิงเพื่อบูชาพระในวัด เด็กผู้หญิงเหล่านั้นในที่สุดก็จะกลายเป็นโสเภณี

ในการบัญญัติความผิดตามกฎหมายอาญาบางฐานความผิดได้วางหลักกฎหมายโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา และบุคคลในครอบครัวเป็นข้อกำหนด โดยบุคคลในฐานะสามีภริยา หรือในฐานะครอบครัวเดียวกันเป็นเหตุยกเว้นโทษ เหตุลดโทษ หรือให้มีการขอมความกันได้ในความผิดซึ่งโดยทั่วไปขอมความกันไม่ได้ เพื่อไม่ให้ความผิดอาญาเป็นเหตุกระทบกระเทือนความสงบสุขของครอบครัวอันเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่สำคัญที่สุดในทางตรงกันข้ามการกระทำใดถือได้ว่าเป็นความผิดร้ายแรงหากกระทำโดยบุคคลในฐานะสามีภริยา หรือในฐานะครอบครัวเดียวกันกฎหมายอาญาบัญญัติให้เป็นเหตุต้องรับโทษหนักขึ้น เช่น การข่มขืนกระทำชำเราผู้สืบสันดาน การกระทำอนาจารผู้สืบสันดาน การกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น เป็นธุระจัดหาหอไป หรือชักพาไปเพื่ออนาจารผู้สืบสันดาน ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 285³⁴ การฆ่าบุพการีเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289 (1) เนื่องจากกฎหมายเห็นว่าการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวเป็นปฏิกิริยาต่อสถาบันครอบครัวอย่างร้ายแรง

ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาตามกฎหมายอาญาที่ถือเป็นเหตุยกเว้นโทษได้บัญญัติไว้ในมาตรา 71 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยวางหลักว่า การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ยักยอก รับของโจร ทำให้เสียทรัพย์ บุกรุก หากเป็นการกระทำที่สามีทำต่อภริยา หรือภริยากระทำต่อสามีผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ

³⁴ มาตรา 285 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 277 ทวิ มาตรา 277 ตริ มาตรา 279 มาตรา 280 มาตรา 282 หรือมาตรา 283 เป็นการกระทำแก่ผู้สืบสันดาน... ผู้กระทำความผิดระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ หนึ่งในสาม”

ความเป็นสามีภริยากันนั้นตามมาตรา 71 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายอาญานี้ หมายความว่าสามีภริยาที่ถูกต้องตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว กล่าวคือ หากสมรสกันเมื่อใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 แล้ว ต้องได้จดทะเบียน สมรสโดยถูกต้องตามกฎหมายด้วย³⁵ ส่วนลักษณะการกระทำความรุนแรงในครอบครัวระหว่าง สามีภริยาไม่ว่าจะชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม อันเป็นการกระทำต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพหรือต่อเพศเป็นความผิดตามกฎหมายกำหนด ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำความผิดดังกล่าว ไม่เป็นความผิด ไม่ต้องรับโทษหรือได้รับยกเว้นโทษ การกระทำความผิดดังกล่าวนี้จึงเป็นความผิดตาม กฎหมายและผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษตามกฎหมายกำหนด การกระทำความรุนแรงดังกล่าว นั้นแยกได้ ดังนี้

1. ลักษณะการกระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อชีวิต

ความผิดฐานนี้คือการทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยเจตนา มาตรา 288³⁶ การ กระทำให้ถึงแก่ความตาย หรือการฆ่าอันเป็นการกระทำของความผิดฐานนี้ คือ การกำจัดชีวิตผู้อื่น ซึ่งไม่จำกัดวิธีอาจเป็นการใช้ปืนยิง การวางยาพิษ การบีบคอ ฯลฯ และการกระทำให้ถึงแก่ความ ตายนี้อาจเป็นการกระทำที่งดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันตามมาตรา 59 วรรค 5³⁷ได้ เช่น การที่สามีปล่อยให้ภริยาที่วิกลจริตฆ่าตัวตาย สามีอาจต้องรับผิดฐานฆ่าภริยาโดยการงดเว้นการที่ จะต้องกระทำเพื่อป้องกันผล

การฆ่ากันตายระหว่างสมาชิกในครอบครัวถือเป็นอุบัติเหตุการณ์ความรุนแรงใน ครอบครัวที่มีความร้ายแรงที่สุด

สำหรับประเทศไทยจากการรวบรวมเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวไทย จากการเสนอข่าวโดยหนังสือพิมพ์ข่าวสด มติชน ไทยรัฐ เดลินิวส์ และกรุงเทพมหานครกิจของมูลนิธิ เพื่อนหญิง พบว่า เมื่อปี 2548 พบความรุนแรง 603 กรณี เพิ่มขึ้นจากปี 2547 ที่มี 386 กรณี แบ่งเป็น การฆ่ากันของบุคคลในครอบครัว 369 กรณี หรือ ร้อยละ 62 ของการกระทำความรุนแรงใน ครอบครัว ในจำนวนนี้เป็นกรณีฆ่าตัวตาย 136 กรณี โดยสามีฆ่าตัวตาย 75 กรณี ภริยาฆ่าตัวตาย 38 กรณี ลูกฆ่าตัวตาย 22 กรณี กรณีการฆ่าคนในครอบครัวและผู้ที่เกี่ยวข้อง 143 กรณี โดยสามีฆ่า

³⁵ จิตติ ดิงสภักดิ์. (2546). กฎหมายอาญาภาค 1. หน้า 914.

³⁶ มาตรา 288 แห่งประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่น ต้องระวางโทษประหารชีวิต...”

³⁷ มาตรา 59 วรรค 5 แห่งประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่า “การกระทำ ให้หมายความรวมถึงการให้ เกิดผลอันหนึ่งอันใด โดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย”

ภริยา 62 กรณี ภริยาฆ่าสามี 28 กรณี ลูกฆ่าพ่อแม่ 14 กรณี³⁸ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็น ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่นำไปสู่การฆ่ากันตายระหว่างบุคคลในครอบครัวได้พอสมควร

ในกรณีที่เป็นการฆาตกรรมหน้าหนังสือพิมพ์ คดีนายแพทย์ ว. ที่ตกเป็นจำเลยคดีฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ซึ่งผู้ถูกฆ่าเป็นภริยาตนเองและใช้วิธีการหันศพเพื่ออำพรางคดี คดีนี้ศาลมีคำพิพากษาให้ประหารชีวิตสถานเดียว ซึ่งสาเหตุเกิดมาจากความรุนแรงในครอบครัวที่มีการทำร้ายระหว่างสามีภริยา และมีปากเสียงกันบ่อยครั้ง เมื่อภริยาจับได้ว่าสามีมีความสัมพันธ์กับคนไข้ที่มีครอบครัวแล้ว ได้ข่มขู่สามีว่าจะนำเรื่องดังกล่าวไปร้องเรียน จึงได้นำมาสู่การฆาตกรรมภริยาตนเอง อันถือว่าเป็นความรุนแรงในครอบครัวต่อชีวิตที่ร้ายแรงที่สุด ซึ่งผู้ก่อเหตุและผู้เสียชีวิตเป็นคู่สามีภริยา เป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และมีการศึกษาฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี ยิ่งก่อคดีความรุนแรงในครอบครัวถึงขั้นเป็นความร้ายแรงถึงแก่ชีวิต

เห็นได้ว่าความรุนแรงในครอบครัวนั้นมิได้จำกัดเฉพาะในชนชั้นผู้ใช้แรงงานเท่านั้น แต่ยังปรากฏให้เห็นได้ในทุกชนชั้นทุกระดับของสังคมเช่นกัน และความร้ายแรงนั้นยังถึงขั้นเกิดความสูญเสียชีวิต แต่หากความรุนแรงดังกล่าวได้รับการแก้ไขเยียวยาเสียก่อนด้วยวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการกระทำรุนแรงในครอบครัวอาจไม่เกิดความสูญเสียแก่ครอบครัว หรืออาจช่วยให้ครอบครัวกลับคืนมามีสภาพที่ปกติสุขดังเดิมได้

2. ลักษณะการกระทำรุนแรงในครอบครัวต่อความปลอดภัยของร่างกาย

ความผิดต่อร่างกายโดยเจตนาที่เป็นความผิดพื้นฐาน ได้บัญญัติไว้ในภาคลหุโทษ คือในมาตรา 391³⁹ ส่วนความผิดอาญาอันเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกาย อันเริ่มด้วยมาตรา 295⁴⁰ ตลอดจนถึงผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 297 และความผิดฐานมิได้เจตนาฆ่า แต่ทำร้ายจนถึงแก่ความตายมาตรา 290⁴¹ ซึ่งเป็นความผิดอาญาที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลของการกระทำ โดยการใช้อำนาจทำร้ายคู่ครองดังกล่าวย่อมเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจหรือได้รับอันตรายสาหัส หรือบางครั้งถึงแก่ความตาย เว้นแต่เป็นการใช้อำนาจทำร้ายโดยเจตนาฆ่า

³⁸ รณชัย คงสกนธ์ และ นฤมล โพธิ์แจ่ม, (2551). เล่มเดิม. หน้า 17-18.

³⁹ มาตรา 391 แห่งประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่า “ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจต้องระวางโทษ...”

⁴⁰ มาตรา 295 แห่งประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่า “ผู้ใดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษ...”

⁴¹ มาตรา 290 แห่งประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่า “ผู้ใดมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตายต้องระวางโทษ...”

การกระทำรุนแรงต่อกายเมื่อเกิดขึ้นมักจะเกิดซ้ำมีแนวโน้มขยายความรุนแรงและความถี่ของการกระทำเพิ่มขึ้น ลักษณะการใช้กำลังทำร้ายแก่กาย เช่น

- (ก) การใช้กำลังกายพลัก
  - (ข) มัด ผูก กักขัง
  - (ค) ใช้กำลังทำร้ายจนเป็นแผลถลอก ฟกช้ำ เลือดออก รอยเจาะ รอยแตก รอยไหม้รอยขีด บูด ข่วนต่อร่างกาย
  - (ง) ใช้กำลังเค้นคอ หรือบีบคอ
  - (จ) ใช้กำลังตีขม กระทบขม จับขมหรือแขนขาลาก
  - (ฉ) ใช้อาวุธทำร้ายร่างกาย
  - (ช) ใช้กำลังทำร้ายหรือทำให้เสียหายซึ่งสัตว์เลี้ยงหรือทรัพย์สินของอีกฝ่าย โดยแยกประเภทความรุนแรงต่อความปลอดภัยของร่างกายดังนี้
- (1) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295

คำว่า “ทำร้ายผู้อื่น” ไม่หมายถึงการใช้กำลังประทุษร้ายตามมาตรา 1(6)⁴² แต่หมายถึงการกระทำต่อร่างกายหรือจิตใจให้เจ็บ หรือแตกหัก เสียหาย จะมีอาวุธหรือไม่ก็ตามและไม่ว่าจะกระทำโดยถูกต้องเนื้อตัวของผู้เสียหายหรือไม่ก็ตาม เช่น หลอกให้เขาเสียใจจนวิกลจริตไป ส่วนคำว่า “จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น” อันตรายแก่กายหมายถึงบาดเจ็บ คือ ถ้าถึงหน้าขาดทะลุเข้าไปในเนื้อก็เป็นบาดเจ็บ แต่การกระทำให้เป็นแผลบวมช้ำ เป็นรอยฟองหนังแตก หรือบวมเป่งอย่างมาก เช่น เนื้อแตกปริ ก็ถือว่าเป็นการทำให้บาดเจ็บเหมือนกัน และคำว่า “อันตรายแก่จิตใจ” เป็นการกระทำให้เกิดผลต่อร่างกายด้วยหรือไม่ก็ตาม เช่น ทำร้ายจนทำให้เขาปราศจากสติสัมปชัญญะ หรือสลบไปเป็นเวลานานแม้จะไม่ได้ปรากฏบาดแผล⁴³ และการทำร้ายตามมาตรานี้หากเป็นการทำร้ายจนเป็นอันตรายร้ายแรงถึงขั้นสาหัสแล้วกฎหมายได้กำหนดให้ผู้กระทำต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้นเพิ่มขึ้นหากผลที่ได้รับนั้นเป็นผลโดยตรงจากการทำร้ายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 297

⁴² มาตรา 1(6) ตามประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ว่า “ใช้กำลังประทุษร้าย หมายความว่า ทำการประทุษร้ายแก่กายหรือจิตใจของบุคคล ไม่ว่าจะทำด้วยใช้แรงกายภาพหรือด้วยวิธีอื่นใด และให้หมายความรวมถึงการกระทำใดๆ ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถจัดขึ้นได้ ไม่ว่าจะโดยใช้ยาทำให้มึนเมา สะกดจิต หรือใช้วิธีอื่นใดอันคล้ายคลึงกัน ”

⁴³ หยุต แสงอุทัย. (2542). กฎหมายอาญามาตรา 2-3. หน้า 203-204.

ส่วนการกระทำรุนแรงในครอบครัวอันเป็นการทำร้ายร่างกายหรือจิตใจระหว่างคู่สมรสอันถือได้ว่าเป็นเหตุฟ้องหย่าได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1516(3) นั้น การทำร้ายร่างกายหรือจิตใจ การทำร้ายหมายถึงการจงใจทำให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของคู่สมรส หรือบุพการีของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งถ้าเป็นการทำร้ายร่างกายก็ต้องปรากฏว่ามีบาดแผล ผิวน้ำแตก โลหิตไหล หรือเกิดการบวมช้ำ ได้รับความเจ็บปวดเป็นอันมาก รักษาหลายวันจึงจะหาย เช่น สามีทำร้ายภริยา ปรากฏตามรายงานชั้นสูตรบาดแผลว่าภริยามีบาดแผลบวมช้ำเขียวรวมถึง 23 แห่งด้วยกัน ต้องรักษาตัวอยู่รวม 20 กว่าวัน พฤติการณ์ต่างๆ ประกอบกันแสดงให้เห็นว่าภริยาถูกสามีทำร้ายถึงบาดเจ็บทุพพลภาพ จึงเป็นเหตุฟ้องหย่าได้⁴⁴ โดยมีตัวอย่างคำพิพากษาดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1078/2525 สามีทำร้ายภริยาถึงบาดเจ็บน้ำหล่อเลี้ยงสมองไหลออกมาจากรูจมูกและกระดูกหัก นับเป็นการร้ายแรงพอที่ให้หย่าจากกันได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 4793/2533 จำเลยที่ 1 ใช้เท้าเตะโจทก์เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บถึงกระดูกแขนหัก เป็นการร้ายร่างกายที่เข้าลักษณะร้ายแรง โจทก์จึงมีสิทธิฟ้องหย่าจำเลยที่ 1 ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516(3)

แต่ถ้าเป็นการทำร้ายเพียงเล็กน้อย เช่น ภริยาเอาเล็บข่วนหน้าสามีเป็นรอยข่วนเพียงเล็กน้อย เลือดไหลซิบๆ เท่านั้น จะถือว่าเป็นการทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ฟ้องหย่าไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1648/2524 สามีภริยาทะเลาะทู่ตีเพราะภริยาหึงสามี เป็นเรื่องต่างทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน มิใช่เป็นการร้ายแรงฟ้องหย่าไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 5161/2538 ภริยาทำร้ายร่างกายไม่ถึงขั้นร้ายแรง ถือว่าเป็นเรื่องกระทบกระทั่งระหว่างสามีภริยา ไม่ร้ายแรงถึงกับเป็นเหตุฟ้องหย่า

(2) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 290

ส่วนมาตรา 290 เป็นการทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย กล่าวคือ ความตายของผู้อื่นซึ่งถูกทำร้ายนั้นเป็นผลโดยตรงอันเกิดจากการทำร้าย แม้ตามธรรมดาการทำร้ายนั้นไม่น่าจะเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตายก็ตาม เช่น จำเลยต่อยผู้ตายล้มลง ศีรษะผู้ตายฟาดพื้นถนนศีรษะแตกถึงแก่ความตาย จำเลยต้องรับผิดฐานฆ่าผู้อื่นตายโดยไม่เจตนา ทั้งๆที่จำเลยมิเจตนาเพื่อทำร้ายร่างกายผู้ตายเท่านั้น ซึ่งความผิดฐานนี้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากผลของการกระทำเช่นเดียวกับความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 และความผิดฐานทำร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัส ตามมาตรา 297 องค์ประกอบของความผิดฐานนี้จึงเป็นอย่าง

⁴⁴ ประสพสุข บุญเดช. เล่มเดิม. หน้า 390.

เดียวกับองค์ประกอบของความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายตามมาตรา 391 คือการทำร้ายผู้อื่นโดยเจตนา ผลที่ผู้กระทำได้รับโทษหนักขึ้นคือ “ ความตาย ” และการที่จะถือว่าผลของการกระทำนั้นเกิดจากกระทำหรือไม่นั้นต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 63⁴⁵ ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 437/2500 ใช้ขวานพกเล็กๆ ฟันศีรษะหนึ่งที แผลเล็กน้อย ถูรักษาตามวิชาแพทย์แผนปัจจุบันก็ไม่ทำให้ถึงตาย แต่โดยเหตุที่ปล่อยแผลไว้สกปรกจึงเกิดหนองและเป็นพิษขึ้น ตายใน 3 วันเป็นความผิดตามมาตรา 290

คำพิพากษาฎีกาที่ 225/2503 จำเลยใช้กำลังชกต่อย เตะผู้ตายถูกบริเวณหน้าผู้ตาย ล้มหงายหมดสติศีรษะฟาดกับพื้น กะโหลกศีรษะแตกถึงตาย ดังนี้ ถือว่าการตายเป็นผลที่ยังเกิดเนื่องจากการกระทำของจำเลย จำเลยย่อมมีความผิดตามมาตรา 290

ในกรณีคดีความรุนแรงในครอบครัวคดี ดร.พ. ที่ตกเป็นจำเลยในคดีมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายภริยาตนเองจนถึงแก่ความตายอันเป็นความรุนแรงในครอบครัวถึงแก่ชีวิต ซึ่งคดีนี้ ศาลพิพากษาโดยรอการลงโทษ 3 ปี และให้บำเพ็ญประโยชน์สอนหนังสือเป็นเวลา 50 ชั่วโมง สาเหตุเนื่องมาจากความรุนแรงในครอบครัว โดยที่คดีนี้ภริยาประพฤติดัวดีมีสุราเมาเป็นประจำ และสามีจับได้ว่าภริยามีชู้จึงบันดาลโทสะทำร้ายภริยาตนเองจนเสียชีวิตเป็นความผิดตามมาตรา 290 ตามประมวลกฎหมายอาญา

(3) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 391

การทำร้ายตามมาตรา 391 นั้น การทำร้ายตามมาตรานี้ คือ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น อันเป็นการกระทำต่อกายหรือจิตใจ การทำร้ายนี้ต้องกระทำโดยใช้กำลัง ซึ่งหมายความถึง การใช้กำลังโดยแท้ๆ คือการใช้แรงกายภาพ แต่ไม่หมายถึงการใช้วิธีอื่นใดตามมาตรา 1(6) และไม่หมายความถึงการใช้ยาหรือสะกดจิต คงจะเป็นเพราะการกระทำตามมาตรานี้ ไม่ต้องมีผลถึงเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ จึงต้องจำกัดการกระทำให้แคบลงเพียงใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นแต่ถ้าทำโดยธรรมเนียมประเพณี หรือยินยอมโดยปริยาย เช่น ผลักหยอกล้อกันตามปกติไม่ถือกัน ไม่เป็นการทำร้าย⁴⁶ โดยมีตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวกับมาตรา 391 ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 330/2535 ผลการชันสูตรบาดแผลของแพทย์มีความเห็นว่ามีรอยบวมเล็กน้อยที่ขมับด้านซ้ายบาดแผลรักษาหายภายใน 3 วัน เป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 391

⁴⁵ คณิศ ฌ นคร. (2549). กฎหมายอาญาภาคความผิด. หน้า 122.

⁴⁶ จิตติ ดิงศภัทย์. (2545). กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. หน้า 1229.

คำพิพากษาฎีกาที่ 1069/2510 ใช้มือชกต่อยและใช้เท้าเตะผู้เสียหายมีบาดแผลที่หน้าผากข้างขวาตลอด โหนกแก้มขวาบวมเล็กน้อย รักษาประมาณ 5 วันหาย ไม่เป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา 295 แต่เป็นความผิดตามมาตรา 391

คำพิพากษาฎีกาที่ 149/2520 บาดแผลถูกฟันด้วยมีดคาบ 2 แผล กว้าง 1 เซนติเมตร ยาว 2 เซนติเมตร ลึกหนังถลอก ไม่ถึงเป็นอันตรายแก่กาย แต่เป็นความผิดตามมาตรา 391

กรณีการกระทำรุนแรงในครอบครัว เช่น ใช้กำลังกายผลัก ตบตี ชก เตะ มัด ซึ่งการใช้กำลังทำร้ายคู่ครองดังกล่าวย่อมเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ หรือได้รับอันตราย จากการรวบรวมเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวไทยจากการเสนอข่าวโดยหนังสือพิมพ์ข่าวสด มติชน ไทยรัฐ เดลินิวส์ และกรุงเทพมหานครธุรกิจของมูลนิธิเพื่อนหญิง พบว่าเมื่อปี 2548 การทำร้ายกันระหว่างบุคคลในครอบครัว 58 กรณี หรือร้อยละ 9 ของจำนวนความรุนแรงในครอบครัว พบมากที่สุด คือ สามีทำร้ายภรรยา 22 กรณี ภรรยาทำร้ายสามี 7 กรณี ลูกทำร้ายพ่อแม่ 7 กรณี ส่วนกรณีแม่กระทำกับลูก 5 กรณี⁴⁷

3. ลักษณะการกระทำรุนแรงในครอบครัวเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อเพศ

หลักจารีตประเพณีในสังคมไทยยอมรับว่าการสมรสเป็นการแสดงออกซึ่งความยินยอมของภริยาที่จะร่วมประเวณีหรือมีสัมพันธ์กับชายผู้เป็นสามี ประกอบกับหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว บัญญัติหลักกฎหมายไว้อย่างชัดเจนในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาตามมาตรา 1461 วรรคแรกซึ่งบัญญัติว่า “สามีภริยาต้องอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา” ซึ่งหมายความรวมถึง การร่วมประเวณีด้วย แต่หากภริยาปฏิเสธไม่ยอมให้สามีร่วมประเวณีด้วยแล้ว สามีใช้กำลังบังคับภริยา ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาสามีไม่มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา เพราะความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราแต่เดิมกฎหมายได้กำหนดว่าจะเป็นการผิดเมื่อเป็นการข่มขืนกระทำชำเราทั้งกับหญิงและหญิงนั้นมิใช่ภริยาของตนเองเท่านั้น ดังนั้นการที่สามีข่มขืนกระทำชำเราภริยาของตนเองจึงไม่มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นตามความความหมายนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่กระทบถึงความเป็นธรรมต่อภริยา อีกทั้งยังเป็นบทบัญญัติที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอีกทางหนึ่งด้วย แต่ในปัจจุบันได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276 โดยเปลี่ยนจากคำว่า “ซึ่งมิใช่ภรรยาของตน” เป็น “ผู้อื่น” แทน ดังนั้นในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราหากสามีได้กระทำต่อผู้อื่นและไม่ว่าบุคคลดังกล่าวจะเป็นภริยาของตนหรือไม่ก็ตามก็จะมีผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราได้

⁴⁷ รณชัย คงสกนธ์ และ นฤมล โพธิ์แจ่ม, (2551). เล่มเดิม. หน้า 18

ในบางกรณีผู้ถูกระทำรุนแรงมักจะเข้าใจว่าการทำร้ายร่างกาย และการขู่ข่มขู่ บังคับเป็นการกระทำรุนแรงไม่ถือว่าการกระทำทางเพศเป็นความรุนแรงในตัวของมันเอง และกล่าวได้ว่าผลจากการศึกษาผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงทางเพศจากศูนย์ให้ความช่วยเหลือหญิงถูกข่มขืน (Rape Crisis Centers) ในประเทศสหรัฐอเมริกาปี 1975 พบว่า ผู้หญิงส่วนใหญ่เห็นว่าสามีใช้กำลังบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ก็เพื่อความต้องการของสามี ไม่ใช่เป็นการใช้กำลังประทุษร้ายแก่กาย และการกระทำรุนแรงทางเพศนี้กระทำความผิดที่ผิดกฎหมายที่ผิดกฎหมายและอาจเกิดการตั้งครมภ์โดยไม่พึงประสงค์ หรืออาจคิดเชื่อเอ็ดส์ หรือโรคทางเพศสัมพันธ์อย่างอื่น โดยภรรยาที่เสี่ยงต่อการติดโรคต้องอยู่ต่อภาวะจำยอมถูกสามีบังคับให้มีเพศสัมพันธ์

ความสัมพันธ์ทางเพศที่ดีนั้นควรเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของทั้งสามีและภรรยา กล่าวคือ เมื่อการสมรสต้องกระทำด้วยความสมัครใจ การร่วมประเวณีย่อมต้องทำด้วยความสมัครใจเช่นเดียวกัน⁴⁸ การจดทะเบียนสมรสไม่ควรเป็นการผูกมัดว่าภรรยามีหน้าที่ที่จะต้องยอมจำนนต่อความต้องการทางเพศของสามีตลอดไปจนกว่าจะมีการจดทะเบียนสมรส ทั้งนี้เนื่องจากหลังจดทะเบียนสมรสแล้วเหตุการณ์อาจจะเปลี่ยนแปลงไปจนทำให้ภรรยาไม่สมัครใจที่จะมีเพศสัมพันธ์กับสามีอีกต่อไป ไม่ว่าจะเป็กรณีที่สามีภรรยาแยกกันอยู่ต่างหากเป็นการชั่วคราวหรืออยู่ในระหว่างการดำเนินการฟ้องหย่า หรือสามีมีโรคติดต่ออย่างร้ายแรง⁴⁹

4. ลักษณะการกระทำความรุนแรงในครอบครัวรูปแบบอื่น

การกระทำความรุนแรงในรูปแบบอื่นนี้ อาจเป็นการทำอันตรายต่ออารมณ์หรือจิตใจ อาจเกิดได้หลายรูปแบบ เช่น

(ก) ขู่ข่มขู่จะทำอันตราย

(ข) แสดงอาการหึงหวงจนเกินเหตุ

(ค) จำกัดไม่ให้สิ่งจำเป็นแก่ความเป็นอยู่

(ง) ข่มขู่ ทำให้เกรงกลัว ทำให้ขายหน้า ไร้เกียรติ ถูกเหยียดหยาม ทำให้ต่ำต้อยปฏิบัติต่อเหมือนทาส

(จ) การขานเรียกด้วยคำไม่เหมาะสม วิพากวิจารณ์ในทางเสียหาย ถูกเหยียดหยามพูดดูถูกดูแคลน

(ฉ) กล่าวโทษ ใส่ความตำหนิติเตียนการกระทำของกลุ่มสมรสไปเสียทุกสิ่ง

(ช) เย็นชา เพิกเฉย ไม่สนใจ ขับไล่ใส่ส่ง พุดจาเยาะเย้ยถากถางอยู่เสมอ

⁴⁸ วิมลศิริ ชำนาญเวช. (2540, มิถุนายน). “กฎหมายอาญาคุ้มครองผู้หญิงและเด็กในคดีเกี่ยวกับครอบครัวเพียงไร.” วารสารนิติศาสตร์, 27, 2. หน้า 68-75.

⁴⁹ มาลี พฤษ์พงสาวลี. (2527). เล่มเดิม. หน้า 224-225.

- (ซ) โทหก ไม่ทำตามสัญญา ทำลายความเชื่อถือของกลุ่มสมรส
- (ฌ) แกล้งขับรถเร็วจนนำหวิดเสียว ช่มชู่และทำให้คู่สมรสตกใจกลัว
- (ญ) แกล้งปล่อยทิ้งให้อีกฝ่ายอยู่ในที่น้ำจะเกิดอันตราย
- (ฎ) ปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือเมื่ออีกฝ่ายเจ็บป่วย หรือได้รับบาดเจ็บ
- (ฏ) ช่มชู่หรือทำลายทรัพย์สินหรือสัตว์เลี้ยงของอีกฝ่าย

โดยความรุนแรงในรูปแบบอื่นๆ นี้การกระทำความรุนแรงบางประเภทไม่เป็นการผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติเป็นความผิด แต่ถือได้ว่าเป็นความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สมรสอันอาจนำไปสู่ความรุนแรงที่เพิ่มระดับของความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ และถึงขั้นระดับที่ร้ายแรงมาก

2.3.3 สาเหตุความรุนแรงในครอบครัว

สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวนั้นมิได้เกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่หากมีหลายสาเหตุร่วมกันนับแต่ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอันได้รับอิทธิพลจากสังคม เศรษฐกิจ การเมืองรวมถึงความเชื่อและวิถีปฏิบัติด้านจารีตประเพณี ซึ่งจะได้แบ่งทฤษฎีสาเหตุปัจจัยของความรุนแรงในครอบครัวออกเป็นดังนี้

1) สาเหตุด้านตัวบุคคล

สาเหตุด้านตัวบุคคลนั้น กล่าวได้ว่าความยากจนหรือการตกงานเป็นปัจจัยกดดันให้ก่อความรุนแรง รวมทั้งประสบการณ์ถูกทำร้ายทุบตีในวัยเด็ก บุคคลที่ด้อยภาวะรู้สึกเก็บกด มีความซึมเศร้าเก็บตัวและมีบุคลิกภาพแปรปรวน ก้าวร้าวหรือประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวเดิมเมื่อครั้งเป็นเด็กถูกเลี้ยงอย่างทารุณ โหดร้าย หรือถูกเลี้ยงดูชนิดตามใจมากเกินไป มีจิตใจอ่อนแอขาดความเชื่อมั่นอาจมีอาการป่วยทางจิต และกระทำความรุนแรงต่อคู่ครองได้ เช่น แสดงอาการหึงหวงจนเกิดเหตุ หรือประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวเดิมเมื่อครั้งเป็นเด็กถูกเลี้ยงอย่างทารุณ โหดร้าย หรือถูกเลี้ยงดูชนิดตามใจมากเกินไป มีจิตใจอ่อนแอ ขาดความเชื่อมั่น มีแนวโน้มว่าจะกระทำความรุนแรงต่อคู่ครองได้อันเนื่องมาจากมีอาการป่วยทางจิต เช่น แสดงอาการหึงหวงจนเกิดเหตุก้าวร้าวรุนแรง

สาเหตุประการที่สอง ทฤษฎีอำนาจควบคุม (power and control wheel) ซึ่งผู้กระทำต้องการได้รับหรือรักษาอำนาจและควบคุมคู่ครองอีกฝ่าย โดยเชื่อว่าตนกระทำได้โดยชอบและเป็นรูปแบบพฤติกรรมใช้กำลังบังคับระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งผู้กระทำต้องการได้มาซึ่งการควบคุมความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของคู่ครอง โดยใช้วิธีการรุนแรง เช่น การช่มชู่หรือการใช้กำลังประทุษร้ายหรือกระทำความรุนแรงทางเพศ นอกจากนี้การใช้กำลังประทุษร้ายต่อกาย หรือเพศเพื่อควบคุมคู่ครองอาจทำให้ผู้ถูกระทำพยายามหรือหาวิธีหลบหนีจากการถูกประทุษร้าย

ดังนั้นผู้กระทำอาจใช้วิธีข่มขู่ หรืออาฆาตให้คู่ครองเกิดความกลัว และผู้กระทำรุนแรงจะพัฒนา กลวิธีที่พิสดารและอันตรายยิ่งขึ้นด้วย

สาเหตุประการสุดท้ายนั้น ในเรื่องเกี่ยวกับยาเสพติด กรณีผู้ที่เสพยาเสพติดให้โทษ และเนื่องมาจากการดื่มสุรา มักมีแนวโน้มการก่อเหตุความรุนแรงในครอบครัวสูง โดยการดื่มสุรา หรือเสพยาเสพติดชนิดอื่นจนมึนเมาไม่อาจควบคุมตนเองได้นั้น มักมีพฤติกรรมรุนแรง ทำร้าย ทบตีร่างกายคู่ของตนเสมอ ดังนั้นสุราหรือยาเสพติดจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการทำร้าย ทบตี

2) สาเหตุด้านครอบครัว

ครอบครัวนั้นถือเป็นหน่วยทางสังคม แต่กลับมีศักยภาพสูงในการทำลายและ ก่อความรุนแรงในครอบครัว โดยเห็นว่าครอบครัวมีรูปแบบและกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดนำไปสู่ ความขัดแย้งและความรุนแรงได้ โดยทฤษฎีแล้วครอบครัวเกิดขึ้นด้วยความรัก ความอบอุ่นและ เกื้อกูลกัน ครอบครัวถูกกำหนดให้มีบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อกัน โดยมีเงื่อนไขของ อายุและเพศ ซึ่งสภาพสังคมนั้นมีส่วนกดดันให้โครงสร้างของสถาบันครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป และมีส่วนเสริมให้เกิดปัญหาครอบครัวมากขึ้น เช่น แนวโน้มในการเพิ่มขึ้นของครอบครัวเดี่ยวที่ แยกตัวอยู่ลำพัง ปราศจากผู้คอยยับยั้งหรือช่วยเหลือในกรณีเกิดเหตุเผชิญหน้าในระหว่างคู่ครอง เนื่องจากครอบครัวเหล่านั้นขาดญาติหรือเพื่อนบ้าน ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่มั่นคง ครอบครัวเหล่านี้ล้วนแต่เสี่ยงในการเกิดความรุนแรงสูง

ในการทำร้ายทบตีระหว่างคู่สมรสนั้น เด็กที่เห็นบิดามารดาทำร้ายทบตีกัน มี แนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงกับคู่ครองเมื่อโตขึ้นมากกว่าเด็กที่ถูกบิดามารดาทำร้ายทบตีโดยตรง ซึ่งการกระทำรุนแรงต่อคู่ครองนั้นเนื่องจากการเรียนรู้ความรุนแรงจากครอบครัวหรือชุมชนตั้งแต่ วัยเด็ก และการเรียนรู้ความรุนแรงนั้นระหว่างเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายต่างกัน กล่าวคือ เด็กผู้ชาย เรียนรู้ที่จะก่อเหตุรุนแรง ส่วนเด็กหญิงเรียนรู้ที่เป็นผู้ถูกระทำ ครั้นเมื่อเด็กโตขึ้นก็เลือกที่จะ กระทำรุนแรงหรือถูกระทำรุนแรงแก่ตนเรื่อยๆไปเป็นวัฏจักร

การเลี้ยงดูบุตรโดยวิธีเข้มงวดนั้น เด็กจะปรับตัวเข้ากับสังคมได้ยากและมักจะฝ่าฝืน กฎเกณฑ์ของสังคมมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวเลี้ยงดูด้วยความรัก แต่อย่างไรก็ตาม ไม่มีข้อพิสูจน์แน่นอนว่าเด็กจะต้องมีประสบการณ์รุนแรง หรือถูกระทำรุนแรงอย่างน้อยเพียงใดจึง จะมีส่วนสัมพันธ์กับพฤติกรรมกระทำรุนแรงหรือชอบถูกระทำเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามการอธิบายถึงปรากฏการณ์รุนแรงในครอบครัวในวัยเด็กที่ให้เห็นเหตุการณ์ ความรุนแรงของบิดามารดา หรือถูกระทำรุนแรงในครอบครัวบางรายมีแนวโน้มจะพัฒนาเป็น บุคลิกภาพที่ก้าวร้าว แต่ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นอันเป็นองค์ประกอบด้วย

3) สาเหตุด้านสังคม

การศึกษาสาเหตุปัจจัยทางด้านสังคม หลายด้านที่ก่อให้เกิดความกดดันให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว เช่น ปัญหาการว่างงาน ซึ่งในสังคมที่มีภาวะคนว่างงานมาก แนวโน้มการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีสูงขึ้นในการขัดแย้งเรื่องเงินหรือรายได้นำไปสู่การเสพแอลกอฮอล์ และผู้ชายที่ก่อเหตุความรุนแรงในครอบครัวมักจะอ้างว่ากระทำไปเพราะเมาสุรา แต่ก็ได้หมายความว่า การดื่มสุราเป็นสาเหตุความรุนแรงทั้งหมด หากแต่มีปัจจัยอื่น ทางสังคมประกอบด้วย เพราะบางคนดื่มสุราแต่ไม่ได้ก่อเหตุความรุนแรงในครอบครัวก็มีไม่น้อย นอกจากนี้โครงสร้างของสังคมก็มีส่วนทำให้เกิดความรุนแรงได้ เช่น สังคมคาดหวังว่าผู้ชาย ต้องเป็นทุกอย่าง ซึ่งความจริงแล้วโดยจารีตประเพณีผู้ชายต้องเป็นผู้ประสบความสำเร็จเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวและปกครองดูแลสมาชิกและคู่สมรส ในทางตรงกันข้ามสังคมคาดหวังว่าผู้หญิงต้องเป็นแม่บ้านและรับใช้ผู้เป็นสามี การบังคับให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมจึงนำไปสู่การใช้ความรุนแรง และสังคมก็ยอมรับเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพใช้แรงงานนั้นมีความเห็นว่าภริยาต้องรับใช้สามี ทั้งมีความเห็นว่าภริยาต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และเห็นว่าตนเองเป็นหัวหน้าครอบครัว จึงคาดหวังให้ภริยาต้องเชื่อฟังเพื่อเป็นการตอบแทนที่ตนเองหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งผู้ชายแสวงหาอำนาจสูงสุดในครอบครัวเพื่อ ทดแทนความด้อยต่ำด้านสถานภาพทางการงานอาชีพของตน และการมีอำนาจสูงสุดในครอบครัวเป็นการแสดงให้เห็นคุณค่าของผู้ชาย แต่กลับกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพชนชั้นกลางหรือชนชั้นสูงกลับไม่มีทัศนคติเช่นนั้น แต่ปัญหาความรุนแรงเกิดมาจากความกดดันจากการทำงาน เช่น ไม่สมหวังในตำแหน่งหน้าที่การงานหรือทำงานไม่สำเร็จ

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าภาวะความกดดันจากปัญหาทางเศรษฐกิจนั้นก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงได้ เช่น ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ การมีรายได้น้อย สภาพที่อยู่อาศัยไม่ดี แออัดแออัด และความโดดเดี่ยวทางสังคม ทำให้เกิดความท้อแท้สิ้นหวังอันเป็นแรงผลักดันให้เกิดปัญหาความรุนแรง ทฤษฎีนี้จึงมองว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นปรากฏการณ์ของชนชั้นล่างในสังคม

ส่วนความสัมพันธ์ด้านสถานภาพย่อมนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว เช่น กรณีภริยามีหน้าที่การงานดีกว่าหรือสถานะทางสังคมสูงกว่าสามี ในกรณีเช่นนี้สามีมักแสดงอำนาจเพื่อยืนยันความเหนือกว่าภริยาจึงนำไปสู่การกระทำความรุนแรงในครอบครัวต่อคู่ครองและบุตร แต่อย่างไรก็ตามปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมิได้จำกัดเฉพาะกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำเท่านั้นครอบครัวที่มีฐานะดีก็มีการทำร้ายร่างกายกันระหว่างคู่ครองได้ จึงไม่อาจที่จะสรุปได้ว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวจะเกิดเฉพาะผู้ใช้แรงงานเท่านั้น

4) สาเหตุความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างอำนาจ

ทฤษฎีนี้สามารถใช้วิเคราะห์โครงสร้างความรุนแรงในครอบครัวระดับมหภาค ซึ่งสังคมตะวันตกมีการปฏิบัติรุนแรงต่อผู้หญิงตั้งแต่เริ่มสมัยคริสตกาล กล่าวคือ ศาสนาคริสต์สอนว่า ผู้ชายเป็นผู้ปกครองครอบครัว ส่วนผู้หญิงมีฐานะคล้ายสิ่งของ ไม่สามารถจัดการทรัพย์สินของตนเองได้ ตามจารีตประเพณีที่ยอมรับผู้ชายเป็นหัวหน้าและผู้นำครอบครัว ผู้ชายจึงมีสิทธิที่จะบังคับให้ผู้หญิงมีบทบาทและหน้าที่ตามจารีตประเพณี ซึ่งการบังคับข่มขู่รวมถึงการใช้กำลังอันเป็นความรุนแรง แต่ในภาวะสังคมอุตสาหกรรมปัจจุบันผู้หญิงไม่ได้พึ่งพิงทางเศรษฐกิจจากผู้ชาย ผู้หญิงจึงไม่ได้อยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าและถูกรอบงำโดยฝ่ายชาย แนวโน้มดังกล่าวทำให้ชายหญิงเสมอกันในครอบครัว หากมีความรุนแรงก็เนื่องมาจากสาเหตุส่วนตัวไม่ใช่ปัญหาเชิงโครงสร้างทางสังคม แต่กลุ่มสตรีศึกษาได้ใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างอำนาจอธิบายสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวว่าเนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในสังคม โดยความไม่เท่าเทียมกันนั้นทำให้หญิงต้องพึ่งพิงทางเศรษฐกิจ เหตุนี้ผู้หญิงจึงไม่มีอำนาจในครอบครัว โดยภริยาที่มีบทบาทด้อยกว่าสามีในครอบครัวเนื่องมาจากการควบคุมค่าใช้จ่ายของสามีในครอบครัว นอกจากนี้พบว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว คือ ปัญหาเรื่องรายได้ ปัญหาการหึงหวง ปัญหาเกี่ยวกับความพึงพอใจทางเพศและปัญหาเกี่ยวกับการดื่มสุรา

แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาทฤษฎีต่างๆเพื่ออธิบายถึงสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวไม่อาจใช้ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งอธิบายได้อย่างครบถ้วน คงต้องอาศัยหลายทฤษฎีอธิบายร่วมกัน และไม่สามารถแยกแยะได้ว่าความรุนแรงในครอบครัวเกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น หากวิเคราะห์โดยอาศัยปัจจัยทางด้านจิตวิทยา ก็จะเน้นเฉพาะอาการป่วยทางจิต บุคลิกภาพแปรปรวน ก้าวร้าว แต่จะละเลยปัจจัยโครงสร้างด้านสังคม วัฒนธรรมและความไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิง รวมทั้งปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น การวิเคราะห์อาจไม่สมบูรณ์ จึงต้องอาศัยหลายปัจจัยร่วมกัน

2.3.4 ผลกระทบความรุนแรงในครอบครัว

ปัญหาความรุนแรงระหว่างคู่สมรสนอกจากจะกระทบต่อคู่สมรสโดยตรงแล้ว ยังมีผลกระทบต่อบุตรซึ่งอยู่ในครอบครัวด้วย และรวมถึงสังคมในมุมกว้างทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยแยกผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัว ดังนี้

1) ผลกระทบต่อคู่สมรสที่ได้รับความรุนแรงโดยตรง

ความรุนแรงระหว่างคู่สมรส จากการที่ถูกคู่ครองใช้กำลังทำร้ายหรือขู่เข็ญด้วยประการใดๆ ข่มได้รับอันตรายแก่ชีวิตร่างกาย เพศ ออนามัยจิตใจ อันตรายที่เกิดแก่ร่างกายย่อมปรากฏร่องรอยแผลนับตั้งแต่รอบขั้ว รอยแตกไปจนถึงได้รับอันตรายสาหัสสูญเสียความสามารถ

ของอวัยวะต่างๆ เช่น สูญเสียการได้ยิน ตาบอด แขนขาหัก บางรายได้รับผลกระทบถึงขั้นแท้งลูก และยังพบว่าผู้ที่ถูกทำร้ายนั้นจะมีความวิตกกังวลสูง มีอาการซึมเศร้า ตื่นกลัว ตกใจง่าย เก็บกดนอนไม่หลับ เบื่ออาหาร เกิดความดันสูง ไม่เห็นคุณค่าของตัวเอง คึดสุราหรือใช้สารเสพติดหรือ ยาระงับประสาท และปรากฏอาการของโรคทางกายมากกว่าหญิงทั่วไป นอกจากนั้นยังขาดความเชื่อมั่นในตนเอง การทำร้ายในบางครั้งก็อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตได้ เช่น จากการศึกษาในคลีมาโดยเจดนาที่เกิดขึ้นในครอบครัวระหว่างสามีภริยามีมากกว่าร้อยละ 50 ของหญิงที่ฆ่าสามีความคับแค้นและบันดาลโทสะเนื่องจากถูกสามีทุบตีทำร้ายร่างกายและจิตใจ ยิ่งกว่านั้นสมาชิกในครอบครัวอาจถูกทำร้าย หรือถึงแก่ชีวิตจากการพยายามเข้าแทรกแซงในระหว่างการทำร้ายทุบตีนั้นด้วย

ส่วนในรายที่ถูกกระทำรุนแรงต่อเนื่องอาจทำให้ถึงแก่ความตายในเวลาต่อมาได้ และในการล่วงเกินทางเพศหรือถูกข่มขืนนั้นอาจนำไปสู่การตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์ ส่วนใหญ่หญิงที่ถูกล่วงเกินทางเพศหรือถูกข่มขืนมักจะมีความเสี่ยงสูงต่อการติดโรคทางเพศสัมพันธ์ เช่น กามโรค เชื้อเอดส์

กรณีผลกระทบต่อเด็กนั้น เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่เกิดปัญหาความรุนแรงอาจได้รับผลกระทบโดยถูกทำร้าย ทุบตีไปด้วย หรือได้รับผลกระทบทางอ้อม เช่น น้ำหนักตัวลด มีปัญหาเกี่ยวกับการเรียน การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น หรือปัญหาด้านความประพฤติ อีกทั้งเด็กที่ประสบเหตุความรุนแรงบ่อยๆ จะซึมซับพฤติกรรมรุนแรงเมื่อเติบโตขึ้นจะแก้ไขปัญหาด้วยความรุนแรงเสมอ ส่วนเด็กผู้หญิงนั้นจะเรียนรู้และยอมรับสภาพความรุนแรง

ตัวอย่างจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัว กรณีที่สามีคึดสุราและมีพฤติกรรมก่อความรุนแรงโดยซุ่มภริยา ทำร้ายร่างกายเป็นประจำ ทั้งที่ภริยาตั้งครรถ์จนทำให้ภริยาบันดาลโทสะฆ่าสามีตาย เป็นเหตุให้บุตร 2 คน คนโตอายุ 13 ปี ต้องดูแลน้องลำพังด้วยเหตุที่มารดาต้องรับโทษติดคุกเพราะฆ่าสามีตนเอง ทำให้มีผลกระทบต่อบุตรด้วย

2) ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว

ทุกสังคมถือว่าการสมรสเป็นชีวิตคู่และต้องอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภริยา ทั้งนี้เพื่อให้ชีวิตคู่ที่สมัครใจร่วมกันก่อตั้งสถาบันครอบครัวมีความมั่นคง แต่ทุกสังคมไม่ได้ยอมรับความรุนแรงในครอบครัว โดยสังคมยอมให้การสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่า กล่าวว่าเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปว่าการสมรสก่อให้เกิดความผูกพันที่ถาวรตลอดชีวิตไม่มีสังคมใดที่ส่งเสริมการหย่าร้าง แต่ในความเป็นจริงแล้วเกือบทุกสังคมยอมให้มีการสิ้นสุดของการสมรสภายใต้เงื่อนไขข้อกำหนดที่แตกต่างกันไป ดีกว่าที่จะให้การสมรสคงอยู่ในสภาพที่ล้มเหลว ส่วนเงื่อนไขแห่งการแยกกันหรือการหย่าของชีวิตคู่นั้นย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละสังคมหรือแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงเวลา แม้สังคมเดียวกันอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมของแต่ละสังคม แต่ละยุคสมัย

การหย่าขาดจากการสมรสนั้นเป็น โศกนาฏกรรมระหว่างคู่สมรส โศกนาฏกรรมที่อาจกระทบต่อสวัสดิภาพของบุตร ตลอดจนสร้างความเศร้าและผิดหวังให้แก่พ่อแม่ พี่น้อง เพื่อนฝูงของแต่ละฝ่ายอีกด้วย⁵⁰ สังคมส่วนใหญ่ให้สิทธิแก่ภริยาหย่าร้างง่ายกว่าฝ่ายชาย ทั้งนี้ เพื่อประกันความปลอดภัยของฝ่ายหญิง และสิทธิการหย่าระหว่างสามีภริยามีส่วนสัมพันธ์กับสถานะและบทบาทระหว่างเพศชายและเพศหญิงในสังคมนั้นๆ แต่อย่างไรก็ตามการทะเลาะวิวาท การปฏิบัติต่อกันโดยมิชอบ รวมทั้งการกระทำทารุณโหดร้ายระหว่างสามีภริยา วัฒนธรรมส่วนใหญ่ถือเป็นเหตุการหย่า สำหรับประเทศไทยกฎหมายกำหนดให้การทะเลาะวิวาทหรือทำร้ายทุบตีกัน รวมถึงการกระทำรุนแรงทารุณจิตใจล้วนแต่เป็นเหตุหย่าดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1516 (3)(4) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในคดีฟ้องหย่าส่วนมากประมาณร้อยละ 80 คู่ความจะอ้างเหตุหย่าเนื่องจากถูกคู่สมรสทำร้ายทุบตี หรือทิ้งร้างอันเป็นเหตุความรุนแรงในครอบครัวทั้งสิ้น และจากผลการศึกษาด้านมานุษยวิทยาและประวัติศาสตร์กฎหมายได้สะท้อนให้เห็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนำมาซึ่งการสิ้นสุดของสัมพันธภาพภายในครอบครัวระหว่างสามีภริยา ทำให้ครอบครัวแตกแยกและย่อมมีผลกระทบโดยตรงต่อบุตร

3) ผลกระทบต่อสังคม

ความรุนแรงในครอบครัวย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อเหยื่อโดยตรง กระทบต่อเด็กที่อยู่ในครอบครัว กระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้เหยื่อขาดโอกาสมีส่วนร่วมกับกระบวนการทางสังคมการเมือง ผลกระทบเหล่านี้ไม่อาจวัดเป็นเม็ดเงินได้ แต่มีผลกระทบต่อศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม ที่ภาครัฐต้องใช้ในการเยียวยาทั้งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หรือค่าใช้จ่ายในบ้านพักฉุกเฉิน ทำให้ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการให้ความสงเคราะห์ในด้านต่างๆ แต่ผลกระทบที่สำคัญคือผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคม เพราะการทำร้ายผู้หญิงเป็นการยืนยันให้เห็นว่าสังคมยอมรับว่าหญิงที่ถูกทำร้ายอยู่ในฐานะด้อย และเป็นรองชายทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

ส่วนค่าขาดประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจนั้นทำให้ขาดกำลังแรงงาน ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ผู้ได้รับความรุนแรงในครอบครัวจะขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ขาดงานบ้อย ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง บางรายถึงขั้นต้องออกจากงานเพราะหยุดงานเกินกำหนดติดต่อกันหลายวันทำให้คุณภาพชีวิตต่ำลง ด้อยลง ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนทางสังคมเสื่อมประสิทธิภาพ ขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมในการปกครอง

⁵⁰ ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2551). เล่มเดิม. หน้า 191-192.

ดังนั้นเห็นได้ว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนั้นส่งผลกระทบต่อทั้งระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งเป็นปัญหาที่ก่อความเสียหายและเป็นอันตรายต่อปัจเจกชนและสังคมส่วนรวม จึงจำเป็นที่ภาครัฐ และสังคมรวมถึงชุมชนต้องไม่มองว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาส่วนตัวไม่ยากเกี่ยวข้องกับอีกต่อไป แต่ต้องให้ความสำคัญในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง โดยกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมและต้องสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ความรุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อผดุงไว้ซึ่งสถาบันครอบครัวไม่ให้เกิดความแตกแยกและกลับมาที่มีสภาวะปกติสุขดังเดิม

บทที่ 3

อำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวประเทศไทยและ ศาลในต่างประเทศในคดีความรุนแรงในครอบครัว

3.1 ศาลเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทยในคดีความรุนแรงในครอบครัว

การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในยุคปัจจุบัน หากไม่นำมาตรการทางกฎหมายเข้ามาคุ้มครองดูแล คงจะแก้ไขปัญหาได้ยาก จึงได้มีการออกกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งก็คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม โดยการออกกฎหมายฉบับนี้มีเหตุผลหลัก คือ การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว หากนำมาตรการทางกฎหมายอาญามาใช้ย่อมไม่ได้ผลและเป็นการทำลายความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว การนำมาตรการอื่นๆมาเสริมจะสามารถช่วยฟื้นฟูผู้กระทำผิดและบุคคลที่ได้รับความเสียหายได้ดีกว่าการใช้กฎหมายอาญาเพียงอย่างเดียวเหมือนที่ผ่านมา ศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับครอบครัว โดยมีรูปแบบกระบวนการที่ประณีตระอบ อันเป็นการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีของครอบครัวโดยวิธีการที่นุ่มนวลและระงับข้อพิพาททั้งหลายโดยสันติวิธี ด้วยรูปแบบและวิธีการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวจึงมีความเหมาะสมที่จะในพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัวดียิ่งกว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัวในศาลอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จึงได้กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว

3.2 อำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัว

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 (แก้ไขเพิ่มเติม 2548) ได้กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีดังต่อไปนี้⁵¹

---

⁵¹ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 (แก้ไขเพิ่มเติม 2548)

ก. คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด

ข. คดีอาญาที่ผู้กระทำความผิด มีอายุไม่เกิน 20 ปีบริบูรณ์และเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลที่พิพากษาคดีอาญา แต่ศาลนั้นได้สั่งให้โอนคดีไปพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว

ค. คดีครอบครัว ได้แก่ คดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใดๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัว แล้วแต่กรณี ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ง. คดีที่ศาลจะต้องพิพากษาหรือสั่งเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนตามบัญญัติของกฎหมายซึ่งบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว

ส่วนการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัวนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นศาลที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีความรุนแรงในครอบครัว และศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ โดยศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพ ได้ในช่วงเวลาดังนี้ คือ

ก่อนมีการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัว หากมีการกระทำรุนแรงภายในครอบครัวเกิดขึ้นและได้มีการดำเนินการร้องทุกข์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในอายุความแล้ว หากพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวและได้กำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องเสนอมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ดังกล่าวต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมงนับแต่วันออกคำสั่ง ถ้าศาลเห็นชอบกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ก็ให้คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์มีผลต่อไป แต่หากศาลไม่เห็นชอบอาจแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการ หรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

คดีอยู่ในระหว่างพิจารณาคดีของความรุนแรงในครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์หรือออกคำสั่งใดๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้

กรณีที่ศาลพิพากษาว่าผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ศาลมีอำนาจพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับหรือศาลอาจกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองความปลอดภัยผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนดแทนการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ได้

ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้มีส่วนได้เสียที่จะยื่นคำร้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อขอคุ้มครองสวัสดิภาพออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อการบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้โดยตรง

3.3 กระบวนการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัว

3.3.1 กระบวนการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัว ก่อนนำคดีมาสู่ศาล

การกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการกระทำความผิดทางอาญา เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น การดำเนินคดีอาญาก็ต้องเริ่มขึ้นพร้อมกันในทันที กล่าวคือ ตั้งแต่การสืบสวน จับกุม สอบสวน ฟ้องร้อง และการดำเนินคดีในศาล เพื่อพิจารณาพิพากษา ลงโทษ

1) ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ

กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ทำให้เจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งอาจเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนทราบว่าได้มีการกระทำผิดเกิดขึ้น เมื่อมีผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรง มีหน้าที่ต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ซึ่งการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่อาจกระทำโดยวาจาเป็นหนังสือทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้พบเห็นการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือได้รับแจ้งว่ามีการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามผู้กระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับการกระทำที่ได้รับแจ้ง รวมทั้งมีอำนาจจัดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ และขอรับคำปรึกษาแนะนำจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวประสงค์จะดำเนินคดี ให้จัดให้ผู้นั้นร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าผู้นั้นไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเองให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ร้องทุกข์แทนได้ แต่ถ้ามิได้มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือมิได้มีการร้องทุกข์ภายใน 3 เดือนนับแต่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

2) การสอบสวน

เมื่อมีการร้องทุกข์ภายในอายุความ ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยเร็ว และส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ตำรวจสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมงนับแต่ได้ตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่หากมีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจยื่นฟ้องได้ทันภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ขอคัดฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกิน 6 วัน แต่ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน 3 ครั้งโดยให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับโดยอนุโลม ในการสอบปากคำผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอร่วมอยู่ด้วยในขณะสอบปากคำเพื่อให้คำปรึกษา ส่วนในกรณีจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอให้พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำไปก่อนโดยไม่ต้องมีบุคคลดังกล่าวร่วมอยู่ด้วย แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวน

เมื่อมีการดำเนินการร้องทุกข์แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะมีการร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่ โดยให้มีอำนาจออกคำสั่งใดๆ ได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ซึ่งรวมถึงการให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษาจากแพทย์ การให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวขาดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะ การออกคำสั่งห้ามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว ตลอดจนการกำหนดวิธีการดูแลบุตร เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างแล้ว ให้เสนอมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมงนับแต่วันออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ หากศาลเห็นชอบกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ดังกล่าว ให้คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์มีผลต่อไป

ในกรณีที่ศาลไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลทำการไต่สวนและมีคำสั่งโดยพลัน หากข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เพียงพอแก่การวินิจฉัยออกคำสั่ง ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์หรือออกคำสั่งใดๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้ ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับคำสั่งของพนักงาน

เจ้าหน้าที่หรือศาล สามารถยื่นอุทธรณ์คำสั่งเป็นหนังสือขอให้ศาลทบทวนคำสั่งได้ภายใน 30 วัน นับแต่ทราบคำสั่ง ให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นที่สุด ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 3,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์หรือออกคำสั่งใดๆ ได้ตามที่เห็นสมควรหรือในกรณีที่เกิดเหตุการณ์หรือพฤติการณ์เกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์หรือคำสั่งใดๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

3.3.2 กระบวนการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัวระหว่างดำเนินคดี

ในระหว่างการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัวไม่ว่าการพิจารณาคดีการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ ขอมความกัน โดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึง หลักการดังต่อไปนี้ ประกอบด้วย

1. การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
2. การสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรสในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของชายและหญิงที่สมัครใจเข้ามาอยู่กินฉันสามีภริยา หากไม่อาจรักษาสถานภาพของการสมรสได้ ก็ให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตร เป็นสำคัญ
3. การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่ครอบครัวนั้นต้อง รับผิดชอบในการดูแลให้การศึกษาแก่สมาชิกที่เป็นผู้เยาว์
4. มาตรการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือสามีภริยาและบุคคลในครอบครัวให้ปรองดองกันและ ปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเองและกับบุตร

เพื่อประโยชน์ในการขอมความในคดีการทำความรุนแรงในครอบครัวพนักงาน เจ้าหน้าที่หรือศาล แล้วแต่กรณี อาจตั้งผู้ประนีประนอมประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็น บิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความหรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือศาลเห็นสมควรเพื่อให้ คำปรึกษา หรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ขอมความกัน หรืออาจมอบหมายให้นัก สังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ขอม ความกันก็ได้

เมื่อผู้ประนีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยตามคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลแล้ว ให้รายงานผลการไกล่เกลี่ยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลแล้วแต่กรณีด้วย ในกรณีที่การไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ บุคคลดังกล่าวจะจัดให้มีการทำสัญญาขอความขึ้นหรือจะขอให้เรียกคู่ความมาทำสัญญาขอความกันต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลก็ได้ แต่ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นว่าสัญญาขอความไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญาขอความนั้น

ในกรณีที่มีการขอความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิด ฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี จัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการขอความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องนั้น และกำหนดให้นำวิธีการตามมาตรา 12 วรรคหนึ่ง กล่าวคือ กำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองประพฤติกกระทำผิดให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ะเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนดแทนการลงโทษผู้กระทำความผิด เป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวโดยอนุโลม โดยอาจรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบด้วยก็ได้ หากได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงและเงื่อนไขดังกล่าวครบถ้วนแล้วจึงให้มีการขอความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องได้ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนหรือศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นดำเนินการต่อไป

หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการกรณีที่มีการขอความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้องในความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา หรือรัฐมนตรีประกาศกำหนดแล้วแต่กรณี โดยขออธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้ประกาศระเบียบอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษและเงื่อนไขการขอความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง พ.ศ. 2550 ในวันที่ 28 กันยายน 2550 โดยมีรายละเอียดดังนี้⁵²

⁵² ระเบียบอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาการดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษและเงื่อนไขการขอความ การถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง พ.ศ. 2550

1. ให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณากำหนดว่าจะใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุมความประพฤติผู้กระทำความผิด ให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวหรือทำทัณฑ์บนไว้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน แทนการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ก็ได้โดยให้พิจารณาถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิด พฤติการณ์แห่งคดี อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหาการศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของผู้กระทำความผิด ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด ประกอบดุลพินิจที่จะใช้วิธีการดังกล่าวให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย และเหมาะสมกับพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง โดยมุ่งถึงความสงบสุข และการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ และศาลอาจสอบถามหรือรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบดุลพินิจด้วยก็ได้

2. วิธีการฟื้นฟูและบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษนั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

ก) ให้ฟื้นฟูโดยการอบรมผู้กระทำความผิด ด้วยการว่ากล่าวตักเตือนหรือให้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมทางศีลธรรมหรือฝึกวินัยหรือโครงการอื่น เป็นระยะเวลาและในสถานที่ที่เหมาะสมตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ทั้งนี้เป็นเวลาไม่เกิน 7 วัน

ข) ให้เข้ารับการฟื้นฟูบำบัดรักษาเกี่ยวกับอาการติดยาเสพติดให้โทษ ในสถานพยาบาลสถานที่ของราชการ หรือสถานที่อื่นที่เห็นสมควร จนกว่าจะครบขั้นตอน การบำบัด แต่ทั้งนี้เป็นเวลาไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันถูกส่งตัวเข้ารับการฟื้นฟู บำบัดรักษา เว้นแต่ มีเหตุจำเป็นอย่างอื่นโดยคำนึงถึงอายุ เพศ ประวัติ พฤติกรรมในการกระทำความผิดที่เกิดจากการติดยาเสพติด ให้โทษตลอดจนสภาพแวดล้อมทั้งปวงของผู้กระทำความผิดประกอบด้วย และอาจจะให้ผู้กระทำความผิดอยู่ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติด้วยก็ได้

ค) ให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ไปบำบัดรักษายังโรงพยาบาล สถานที่ของราชการหรือสถานที่อื่นที่เห็นสมควร หรือมอบให้แก่ผู้อื่นที่เต็มใจรับไปดูแลรักษาก็ได้ตามแต่ศาลจะเห็นสมควร จนกว่าผู้นั้นจะหายหรือตามระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอย่างอื่น

ง) ให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดเข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาหรือของมีมึนเมาอย่างอื่นในสถานพยาบาล สถานที่ของราชการหรือสถานที่อื่นที่เห็นสมควร จนกว่าจะหายจากการติดยาหรือของมีมึนเมาอย่างอื่น แต่ทั้งนี้เป็นเวลาไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันที่ถูกส่งตัวเข้ารับการบำบัดรักษาเว้นแต่มีเหตุจำเป็นอย่างอื่น

จ. วิธีการคุมความประพฤติผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษนั้น ให้ศาลกำหนดให้ผู้กระทำความผิดไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคล

อื่นที่ศาลเห็นสมควรทุก 3 เดือนต่อครั้งเป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี หรือระยะเวลาที่เห็นสมควร แต่ไม่เกิน 1 ปี เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือ ตักเตือนในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ โดยอาจจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้ด้วยก็ได้

- ห้ามมิให้ผู้กระทำความผิดเข้าไปในสถานที่อันจูงใจให้ประพฤตินั้นหรือกระทำการใดอันเป็นเหตุให้ประพฤตินั้น

- ให้ฝึกหัดหรือประกอบอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

- ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดอีก

- ห้ามเล่นการพนันหรือห้ามดื่มสุราหรือเสพสิ่งเสพติดทุกชนิดและอาจให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาหรือสิ่งเสพติดหรือความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานพยาบาลหรือสถานที่อื่นที่เห็นสมควร ตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดเป็นเวลาไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันที่ถูกส่งตัวเข้ารับการรักษา เว้นแต่มีเหตุจำเป็น อย่างอื่น

- เงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด เพื่อแก้ไขฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดดังกล่าวนี้ ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลว่าพฤติการณ์เกี่ยวแก่การคุมความประพฤติได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดหรือกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมที่ยังไม่ได้กำหนดอีกก็ได้

4. วิธีการให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แทนการลงโทษนั้นให้ศาลกำหนดให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายเบื้องต้น สำหรับเงินหรือทรัพย์สินใดๆ ที่ผู้เสียหายได้สูญเสียไป เพราะผลของการกระทำความผิดนั้น ตามจำนวนเงินและระยะเวลาที่กำหนดให้ชำระตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด โดยเฉพาะค่าเสียหายดังต่อไปนี้ ให้กำหนดดังนี้

ก) สำหรับรายได้ที่สูญเสียไป ให้ชดใช้ค่าเสียหายเบื้องต้นในวงเงินที่สูญเสียไป แต่ทั้งนี้ไม่เกินวงเงิน 50,000 บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรอย่างอื่น

ข) ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ให้ชดใช้เบื้องต้นเท่าที่ผู้เสียหายได้ใช้จ่ายไปจริง แต่ทั้งนี้ไม่เกินวงเงิน 50,000 บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรอย่างอื่น

ค) ค่าใช้จ่ายในการหาที่อยู่ใหม่ ให้ชดใช้เบื้องต้นเท่าที่ผู้เสียหายได้ใช้จ่ายไปจริง แต่ทั้งนี้ไม่เกินเดือนละ 4,000 บาท เป็นเวลาไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่มีเหตุสมควรอย่างอื่น

ง) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็น ให้ชดใช้เบื้องต้นตามที่จำเป็น ตามจำนวนเงินและระยะเวลาที่กำหนดให้ชำระตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด แต่ทั้งนี้ไม่เกินวงเงิน 50,000 บาท เว้นแต่มีเหตุสมควรอย่างอื่น

5. การให้ทำงานบริการสาธารณะแทนการลงโทษนั้น ให้ศาลกำหนดประเภทของการทำงานบริการสาธารณะประโยชน์ สถานที่ และระยะเวลาตามที่ศาลและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ไม่ควรกำหนดให้เกินวันละ 3 ชั่วโมง และไม่เกิน 7 วัน โดยให้พิจารณาด้วยการทำงานนั้น ต้องไม่ก่อความเสียหายแก่สังคมหรือบุคคลอื่นและไม่ก่อให้เกิดภาระเกินสมควร ทั้งให้พิจารณาจากวิถีชีวิต การดำรงชีพ ความรับผิดชอบต่อครอบครัวและพิจารณาจากลักษณะหรือประเภทและความเหมาะสมของงาน รวมทั้งระยะทางและความสะดวกในการเดินทางไปทำงานด้วย

6. การให้ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษ เมื่อศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดี ยังไม่สมควรลงโทษผู้กระทำความผิด แต่การกระทำของผู้กระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ศาลมีอำนาจที่จะสั่งห้ามมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือให้ละเว้นการกระทำดังกล่าว หรือมีคำสั่งอื่นใดในอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายที่ผู้เสียหาย อาจได้รับต่อไปเนื่องจากการกระทำของผู้กระทำความผิด ตามที่ศาลเห็นสมควรได้ โดยศาลอาจกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมให้ผู้กระทำความผิดปฏิบัติเพื่อป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดขึ้นอีกก็ได้ตามแต่ศาลจะเห็นสมควร ภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่มีเหตุสมควรอย่างอื่น

7. การทำทัณฑ์บนแทนการลงโทษ เมื่อศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรลงโทษผู้กระทำความผิด แต่มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้กระทำความผิดอาจจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลในครอบครัวขึ้นอีก ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้นั้นทำทัณฑ์บนไว้โดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกิน 5,000 บาท ว่าผู้นั้นจะไม่ก่อเหตุร้ายดังกล่าวอีกตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนดแต่ไม่เกิน 2 ปี และจะสั่งให้มีประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ถ้าผู้ทำทัณฑ์บนกระทำความผิดทัณฑ์บน ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นชำระเงินไม่เกินจำนวนที่ได้กำหนดไว้ในทัณฑ์บน ถ้าผู้นั้นไม่ชำระให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 และมาตรา 30 มาใช้บังคับ เว้นแต่ผู้ทำผิดทัณฑ์บนเป็นเด็กหรือเยาวชนให้นำบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 มาตรา 107 มาใช้บังคับ

8. ในกรณีที่มีการขอความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้องในความผิดตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้ศาลจัดให้มีการทำบันทึกข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการขอความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้องนั้น โดยอาจรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลในครอบครัวประกอบด้วยก็ได้ หากได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงและเงื่อนไขดังกล่าวครบถ้วนแล้วจึงให้มีการขอความ การถอน

คำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องในความผิดดังกล่าวได้ หากจำเลยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว ในข้อนี้หรือข้ออื่นๆข้อใดข้อหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นคำเนิการต่อไป

แต่อย่างไรก็ตามมีการขอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้อง มีผลเพียงทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปเฉพาะคดีความผิดต่อส่วนตัวเท่านั้น หากเป็นคดีซึ่งมิใช่ความผิดต่อส่วนตัว การขอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้องามีผลเป็นการระงับหรือตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีต่อไปไม่ ดังนั้นหากเป็นคดีพนักงานอัยการฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยหลายข้อหาซึ่งมีทั้งข้อหาที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวและข้อหาที่มิใช่ความผิดต่อส่วนตัว แม้ในระหว่างดำเนินคดีผู้เสียหายจะมีการขอมความ มีการถอนคำร้องทุกข์หรือมีการถอนฟ้อง ก็คงมีผลเพียงทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปเฉพาะข้อหาความผิดที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวเท่านั้น ส่วนข้อหาความผิดที่มิใช่ความผิดต่อส่วนตัว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องยังไม่ระงับ พนักงานอัยการและศาลยังมีอำนาจที่จะดำเนินคดีแก่จำเลยต่อไปได้ แม้จะเป็นความผิดกรรมเดียวกันก็ตาม

3.3.3 กระบวนการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัวในการมีคำพิพากษาและคำสั่ง

หลังจากสืบพยาน โจทก์จำเลยหมดแล้ว ศาลต้องพิจารณาคดีโดยพิจารณาพยานหลักฐานในสำนวนว่า จำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่า จำเลยมิได้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด หรือคดีขาดอายุความ หรือมีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ต้องรับโทษ ศาลก็จะพิพากษายกฟ้อง แต่ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง และไม่มีกรยกเว้นโทษตามกฎหมาย ศาลก็จะลงโทษจำเลยตามความผิด สำหรับบุคคลกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่า ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวมีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ศาลมีอำนาจกำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา คุ้มครองประพฤติผู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ ละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว หรือทำทัณฑ์บนไว้ตามวิธีการและระยะเวลาที่ศาลกำหนดแทนการลงโทษผู้กระทำความผิดก็ได้

3.3.4 กระบวนการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัวในการกำกับและควบคุมให้เป็นไปตามคำสั่งศาล

กรณีที่ศาลเห็นว่าโทษจำคุกกระยะสั้นๆ นั้นไม่เป็นผลดีในการที่จะไปแก้ไขปรับปรุงตัวผู้กระทำความผิด เนื่องจากกระยะเวลาสั้นไป การที่เอาคนไปจำคุกในเรือนจำต้องเข้าไปปะปนกับผู้ที่

กระทำความผิดอื่นๆ ซึ่งอาจจะเป็นผู้กระทำความผิดร้ายแรงกว่าก็จะมีผลให้ผู้ถูกจำคุกในระยะสั้นๆ ได้รับผลร้ายจากการจำคุกมากกว่าที่จะได้รับผลดีจากการปรับปรุงแก้ไข ศาลอาจใช้วิธีการรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “การรอกการลงอาญา” แต่มาตรา 56 ใช้คำว่า “รอกการกำหนดโทษ” หรือ “รอกการลงโทษ” โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. มีการกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษไม่เกิน 3 ปี
2. ไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
3. เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิดหรือเหตุอื่น อันควรปรานีแล้ว ศาลเห็นสมควรจะรอกการกำหนดโทษหรือจะรอกการลงโทษไว้ก็ได้
4. ศาลปล่อยตัวผู้กระทำความผิดไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้อำนาจกำหนดแต่ต้องไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษาโดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

สำหรับกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้คุมประพฤติจำเลยนั้น เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรคสองและวรรคสาม โดยเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของผู้กระทำความผิดนั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

- 1) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความปลอดภัยและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำการกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามที่เจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร
- 2) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ
- 3) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก
- 4) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ ตามสถานที่และระยะเวลาที่ศาลกำหนด
- 5) เงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดไว้แล้ว ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการควบคุมความปลอดภัยของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป

เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้

สำหรับผลของการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขคุ้มครองความประพฤตินั้นเมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังที่ศาลกำหนดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ศาลอาจดักเตือนผู้กระทำความผิด หรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอไว้ นั่นก็ได้

3.4 องค์การที่สนับสนุนศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัว

คดีครอบครัวที่ได้มีการฟ้องขอให้เพิกถอนอำนาจปกครอง เพราะเหตุการใช้ความรุนแรงต่อเด็กนั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2548) กำหนดให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นองค์กรที่คอยให้การสนับสนุนการดำเนินงานของศาลเยาวชนและครอบครัวในการสืบเสาะภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัวในคดีครอบครัว จัดให้แพทย์หรือจิตแพทย์ตรวจร่างกาย สุขภาพหรือจิตใจของกลุ่มความในกรณีศาลมีคำสั่งตามมาตรา 112 ประมวลและรายงานข้อเท็จจริง รวมทั้งเสนอความเห็นต่อศาลตามมาตรา 117 และดำเนินการอื่นตามคำสั่งศาลหรือตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

เจ้าพนักงานสังคมสงเคราะห์ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กมีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามคำสั่งศาลเยาวชนและครอบครัว ในการสืบเสาะภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัวและใกล้เคียง ประนีประนอมข้อพิพาทในครอบครัว จัดทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคำสั่งศาล เพื่อเสนอต่อศาลหรือผู้อำนวยการสถานพินิจ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามคำสั่งศาลหรือคำสั่งของผู้อำนวยการสถานพินิจ ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น เจ้าพนักงานสังคมสงเคราะห์มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมีอำนาจเข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดามารดาหรือของผู้ปกครองเด็กหรือของบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ ศึกษาหรือทำการงานด้วย และมีอำนาจเรียกบุคคลซึ่งสามารถให้ข้อเท็จจริง มาพบและสอบถามหรือปฏิญาณตนและให้ถ้อยคำ หรือเรียกให้คู่ความหรือบุคคลใดมาพบเพื่อใกล้เคียง ประนีประนอมข้อพิพาทในครอบครัว

ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการที่มีอยู่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่น ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ความคุ้มครองเด็กในคดีที่ผู้เยาว์มีส่วนได้เสียและอาจถูกศาลตั้งให้เป็นผู้กำกับการปกครองเพื่อสอดส่องดูแลว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้เยาว์ได้ใช้อำนาจปกครองเด็กเพื่อสวัสดิภาพ

และอนาคตของผู้เยาว์หรือไม่ หรืออาจถูกตั้งให้เป็นผู้ปกครองผู้เยาว์หรือผู้จัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ได้ด้วย

หน่วยงานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวระดับหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากการจัดโครงสร้างองค์กร โดยจัดตั้งศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชน และสตรี ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อสนองตอบต่อปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี โดยเฉพาะ แต่บทบาทและอำนาจหน้าที่ของศูนย์ดังกล่าวยังไม่ชัดเจน รวมทั้งไม่มีบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมเฉพาะปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเพื่อรับผิดชอบโดยตรง ดังนั้น คดีความรุนแรงในครอบครัวยังคงอยู่ในความรับผิดชอบของสถานีตำรวจต่างๆ โดยมีพนักงานสอบสวนรับผิดชอบกรณีอุบัติการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในเขตอำนาจ

โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออกระเบียบให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติเกี่ยวกับคดีความรุนแรงในครอบครัว คือ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยกรณีบางเรื่องที่มีวิธีปฏิบัติเป็นพิเศษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 บทที่ 13 สามัญญะวิวัตกัน ข้อที่ 583 กำหนดว่า “ในกรณีที่สามีหรือภริยากล่าวหาอีกฝ่ายหนึ่งว่าทำร้ายร่างกายนั้น หากมิได้ใช้อาวุธหรือบาดเจ็บ มิถึงสาหัสหรือเหตุมิได้เกิดในถนนหลวง ประกอบกับการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยมิได้มีเจตนาชั่วร้าย เช่น ทำเพื่อตักเตือนสั่งสอน เป็นต้น ให้พนักงานสอบสวนพยายามชี้แจงตักเตือนให้เรื่องยุติกันเสีย เมื่อไม่เป็นผลสำเร็จจึงจัดการต่อไปตามรูปคดี แต่ให้เสนอสำนวนการสอบสวนนั้นตามลำดับให้ผู้บังคับการพิจารณาสั่งการและถ้าสามารถส่งตัวสามีภริยานั้นไปพร้อมกับสำนวนได้ ก็ให้ส่งไปพร้อมกันด้วย

แม้การทำร้ายร่างกายกันระหว่างสามีภริยานั้นจะได้ใช้อาวุธหรือบาดเจ็บสาหัสหรือเหตุเกิดในถนนหลวงก็ดี หากเห็นเป็นการสมควรก็ให้เสนอให้ผู้บังคับการสั่งพิจารณาสั่งการตามความเหมาะสมได้ ทั้งนี้เฉพาะทางราชการต้องการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของครอบครัวเป็นสำคัญ

อนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจในการไต่ถามสืบ หากการกระทำความผิดเกิดขึ้นบ่อยครั้ง มีเข็ดหลาบและมีพฤติการณ์ว่าจะเกิดการทำร้ายรุนแรงยิ่งขึ้นก็ให้ดำเนินคดีตามกฎหมายทุกราย”

จากระเบียบปฏิบัติดังกล่าวทำให้พนักงานสอบสวนพยายามไต่ถามสืบประนีประนอมให้คู่สมรสคืนดีกันก่อนยังไม่ดำเนินคดีทันที ทำให้ผู้หญิงที่ถูกคู่ครองทำร้ายทุบตีมีความรู้สึกว่าการสอบสวนไม่สนใจที่จะดำเนินคดีให้อย่างจริงจัง

การสนองตอบต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเชิงนโยบาย คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2542 เห็นชอบมาตรการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อสตรี โดยให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรจัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งทำหน้าที่สอบสวนเพื่อสร้างความรู้

ความเข้าใจที่ถูกต้องและให้กระบวนการสอบสวนเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงที่เด็กและสตรีประสบมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เห็นว่านโยบายดังกล่าวยังจำกัดเฉพาะเด็กและสตรีที่ถูกทำรุนแรงเท่านั้นหาได้ครอบคลุมถึงผู้ชายหรือผู้สูงอายุที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวไม่น่าจะยังไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 52 วรรคสอง ปัจจุบันพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่รับแจ้งเหตุการณ์กระทำรุนแรงในครอบครัว หรือเป็นผู้ร้องทุกข์แทนในกรณีที่ผู้ถูกกระทำรุนแรงไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง ทั้งมีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น และให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยเร็ว และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะมีการร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่

สถาบันอัยการ สำนักงานอัยการ ได้จัดตั้งศูนย์คุ้มครองสิทธิเด็กและสตรีใน ส่วนกลาง เป็นการปรับปรุงในเชิงโครงสร้างขององค์กรเน้นการคุ้มครองด้านสิทธิแต่ยังขาดความชัดเจนในการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัว พนักงานอัยการจึงดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัว ทำนองเดียวกับคดีอาญาทั่วไปไม่มีการแยกเฉพาะคดีความรุนแรงในครอบครัว ปัจจุบันพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้ประกาศใช้และมีผลบังคับในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2550 คดีอาญาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว พนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ซึ่งก็คือศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นการแยกการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัวเป็นการเฉพาะต่างหากจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไป

สถาบันทนายความ ในต่างประเทศทนายความที่ว่าความคดีความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งเด็กที่ถูกทารุณกรรมจะต้องได้รับการฝึกอบรมเป็นพิเศษ สามารถทำงานร่วมกับผู้ประกอบวิชาชีพอื่นๆ ที่ทำงานด้านเด็กและผู้หญิงเพราะธรรมชาติของคดีความรุนแรงในครอบครัวมีลักษณะยุ่งยากซับซ้อนและต่อเนื่อง เช่น กรณีศาลออกคำสั่งคุ้มครองให้แก่ผู้เสียหายที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว ทนายความจะต้องประสานงานกับเจ้าหน้าที่ศาลเพื่อขอสำเนาคำสั่งคุ้มครอง ประสานกับตำรวจท้องที่ในกรณีผู้ก่อเหตุรุนแรงกระทำหรือมีพฤติกรรมฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองหรือกรณีมีเหตุจำเป็นต้องเข้าไปในเคหสถานหรือที่พักอาศัยของผู้ก่อเหตุรุนแรง เป็นต้น ส่วนสภาทนายความของไทยยังไม่มีการจัดทำหลักสูตรอบรมทนายความเพื่อความ คดีความรุนแรงในครอบครัวหรือเด็กถูกกระทำทารุณกรรมเป็นการเฉพาะ เว้นแต่ทนายความที่สนใจว่าความคดีความรุนแรงในครอบครัวหรือคดีเด็กย่อมเกิดความชำนาญแต่ก็เป็นความสนใจเฉพาะบุคคล

3.5 อำนาจหน้าที่ของศาลต่างประเทศในคดีความรุนแรงในครอบครัว

ในสหรัฐอเมริกาบางรัฐรวมถึงออสเตรเลียและอังกฤษ ได้มีการตั้งศาลครอบครัวขึ้นเป็นพิเศษ โดยเฉพาะแยกออกมาจากศาลธรรมดา โดยศาลครอบครัวที่จัดตั้งขึ้นเป็นพิเศษนี้จะมีอำนาจในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว แม้แต่ความผิดอาญาต่างๆ ที่เกี่ยวกับครอบครัว เช่น การทำร้ายระหว่างคู่สมรสก็ตกอยู่ในอำนาจของศาลครอบครัว ศาลครอบครัวที่จัดตั้งขึ้นเป็นพิเศษเพื่อให้มีอำนาจในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวนี้เกิดจากเหตุผลและแนวความคิดที่ว่า ศาลครอบครัวมีกระบวนการทางศาลที่แตกต่างจากศาลธรรมดาที่ไม่เคร่งเครียดเป็นทางการเกินไปนัก รวมถึงมีปรัชญาในการทำงานที่ต้องกระทำเพื่อประโยชน์สูงสุดของครอบครัวและสังคม เนื่องจากศาลครอบครัวมีลักษณะที่เป็นการปกป้องคุ้มครองและพิทักษ์รักษาความเป็นครอบครัวเอาไว้

3.5.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

กระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับคำสั่งคุ้มครองในแต่ละรัฐมีความแตกต่างกัน โดยคำสั่งคุ้มครองส่วนใหญ่ออกโดยศาลแพ่ง หรือศาลครอบครัว แต่บางรัฐออกโดยศาลอาญา อย่างไรก็ตาม การร้องขอคำสั่งคุ้มครองไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีอาญา ยิ่งกว่านั้นในบางรัฐอาจมีคำสั่งคุ้มครองแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง 2 รูปแบบ เช่น รูปแบบหนึ่งคำสั่งคุ้มครองอาจออกมาโดยศาลอาญาในระหว่างการฟ้องร้องคดีอาญาเพื่อเป็นเงื่อนไขของการประกันตัว แต่อีกรูปแบบหนึ่งคำสั่งคุ้มครองอาจออกโดยศาลครอบครัวหรือศาลแพ่งระหว่างการดำเนินคดีฟ้องหย่า หรือเป็นการดำเนินคดีทางแพ่งโดยลำพังก็ได้

แต่อย่างไรก็ตามคำสั่งคุ้มครองที่ออกโดยศาลอาญามักจะให้ความคุ้มครองผู้เสียหายน้อยกว่าคำสั่งคุ้มครองที่ออกโดยศาลครอบครัวหรือศาลแพ่ง ทั้งนี้เพราะคำสั่งคุ้มครองที่ออกโดยศาลอาญามักจะไม่มีอำนาจพิจารณาถึงคำสั่งเกี่ยวกับการเยี่ยมเยียนหรืออุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์ หรือการสั่งให้ผู้กระทำความผิดเข้าร่วมในโปรแกรมให้คำปรึกษาแนะนำ และไม่สามารถออกคำสั่งจับได้จำเลยให้ออกจากบ้านได้⁵³

ตามพระราชบัญญัติศาลครอบครัวของมลรัฐนิวยอร์ก ค.ศ. 1962 (the family court act of the state of New York 1962) หรืออาจเรียกอีกอย่างว่าพระราชบัญญัติศาลครอบครัว (The Family Court Act 1962) FCA ได้บัญญัติกระบวนการพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว หมวด 8 และกระบวนการพิจารณาคดีคุ้มครองเด็กถูกระงับการทารุณกรรมในหมวด 10

⁵³ Finn, Peter. (1989). "Statutory Authority in the Use and Enforcement of Civil Protection Orders Against Domestic Abuse." *Family Law Quarterly*, 23. p. 414-433.

โดยจะกล่าวเฉพาะในหมวด 8 ว่าด้วยกระบวนการพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว (domestic violence)

กระบวนการดำเนินคดีคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติศาลครอบครัวของมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ หรือพระราชบัญญัติศาลครอบครัวมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การกระทำที่เป็นความรุนแรงในครอบครัว หรือความผิดในครอบครัว เช่น การประทุษร้ายที่ไม่เหมาะสมทั้งในสาธารณะและส่วนบุคคล การคุกคาม ข่มขู่ ประมาทเลินเล่อ หรือทำร้ายร่างกาย การกระทำความผิดเกิดขึ้นระหว่างคู่สมรสหรือเคยเป็นคู่สมรส ระหว่างบิดามารดากับบุตร หรือระหว่างสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน หรือครัวเรือนเดียวกัน ซึ่งผู้มีบุตรด้วยกัน โดย ไม่คำนึงว่าจะเคยสมรสกันหรือเคยอยู่ด้วยกันไม่ว่าเวลาใดๆ ตามพระราชบัญญัติ FCA

2. การให้ข้อมูลแก่ผู้ร้องหรือฟ้องในการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัว กล่าวคือ บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วยเจ้าพนักงานศาล อัยการที่ปรึกษากฎหมาย ผู้ปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ถูกกระทำทารุณกรรม พนักงานคุมประพฤติ นายอำเภอ เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานตามกฎหมาย จะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินคดีภายใต้พระราชบัญญัติศาลครอบครัวนี้และอย่างน้อยต้องให้ข้อมูล ซึ่งความรุนแรงในครอบครัวนั้น อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลครอบครัวและศาลอาญา การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลอาญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษทางอาญาแก่ผู้ก่อเหตุความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งกระบวนการฟ้องร้องตามมาตราที่ผู้เสียหายหรือผู้ประสบเหตุรุนแรงมีสิทธิยื่นฟ้องขอคุ้มครองต่อศาลครอบครัวได้เสมอ แม้ขณะยื่นคำฟ้องเจ้าพนักงานจะยังไม่ได้จับกุมหรือยังไม่มีคำร้องขอให้จับกุมผู้ก่อความรุนแรงและแม้จะมีการจับกุมก่อนเริ่มพิจารณาคดีในศาลครอบครัวหรือศาลอาญา แต่การจับกุมไม่เป็นข้อสำคัญในการเริ่มพิจารณาคดี

3. การแนะนำผู้เสียหายภายใต้บทบัญญัตินี้เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานรักษาความเรียบร้อยหรืออัยการที่ทำการสืบสวนคดีความรุนแรงในครอบครัวจะต้องให้คำแนะนำ ผู้ประสบความรุนแรงในครอบครัวเกี่ยวกับที่พักฉุกเฉินชั่วคราวหรือบริการอื่นๆ ในชุมชน และ ต้องแจ้งสิทธิตามกฎหมาย สิทธิเรียกค่าเสียหายภายใต้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่นๆ และต้องมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

ก) ความปลอดภัย ผู้ประสบเหตุความรุนแรงมีสิทธิขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่เพื่อความปลอดภัยของตนเองและบุตร การรักษาพยาบาลหากจำเป็น

ข) คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวต้องแนะนำวิธีการยื่นคำร้องต่อศาลครอบครัวเพื่อออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว

ค) การตั้งที่ปรึกษากฎหมาย ผู้ประสบเหตุความรุนแรงอาจร้องขอให้ศาลครอบครัวตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

ง) การร้องทุกข์หรือฟ้องคดีอาญาต่อผู้ก่อเหตุความรุนแรง ผู้เสียหายหรือประสบเหตุความรุนแรงมีสิทธิร้องทุกข์ดำเนินคดีอาญากับผู้ก่อเหตุ ในระหว่างดำเนินคดีอาญากับผู้ก่อเหตุ ผู้เสียหายก็มีสิทธิร้องขอให้ศาลอาญาออกคำสั่งคุ้มครองได้เช่นกัน

จ) การร้องขอให้ศาลครอบครัวออกคำสั่งคุ้มครอง ห้ามมิให้ผู้ก่อเหตุความรุนแรงก่อเหตุอีก เช่น ห้ามเข้าใกล้คู่สมรสหรือบุตร ห้ามกระทำการใดอันเป็นการทารุณกรรมคู่สมรสหรือบุตร เป็นต้น

ฉ) การใช้อำนาจปกครองบุตรชั่วคราว ผู้ประสบเหตุความรุนแรงมีสิทธิร้องศาลครอบครัวให้มีคำสั่งเกี่ยวกับอำนาจปกครองบุตร การจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร

ช) การร้องทุกข์หรือฟ้องว่ามีการกระทำความผิดในครอบครัวอันเป็นเท็จต่อศาลอาญาหรือศาลครอบครัว ถือเป็นความผิดทางอาญา

ในหลายรัฐกำหนดให้ผู้ร้องต้องแจ้งต่อศาลเกี่ยวกับการดำเนินคดีที่ยังอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลครอบครัว อย่างไรก็ตามในมลรัฐเท็กซัส และมลรัฐเวอร์จิเนียตะวันตก กำหนดว่าศาลไม่อาจออกคำสั่งคุ้มครองได้หากว่าคู่ความยังอยู่ในระหว่างการดำเนินคดีเกี่ยวกับการแยกกันอยู่ โดยคำพิพากษาของศาลหรือการสิ้นสุดแห่งการสมรส

การออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพชั่วคราว เมื่อมีเหตุฉุกเฉินและมีพฤติกรรมน่าเชื่อว่าจำเลยจะก่อความรุนแรงต่อโจทก์หรือบุตร หรือสมาชิกในครอบครัวอีก โดยศาลจะทำการไต่สวนฝ่ายเดียวและออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวได้ทันที ในการไต่สวนมูลฟ้องนั้นหมายถึงการพิจารณา คำฟ้องและพยานของโจทก์ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 821 มีพยานหลักฐานสนับสนุนกล่าวหาเพียงพอหรือไม่ และในการรับฟังพยานหลักฐานแม้เป็นเพียงพยานวัตถุหรือสิ่งที่คล้ายกันก็ให้ศาลรับฟังในชั้นไต่สวนมูลฟ้องและพยานชั้นพิจารณาวางข้อกำหนดในการออกคำสั่งคุ้มครองไม่ต้องรับฟังพยานโดยปราศจากข้อสงสัยอย่างในการพิสูจน์การกระทำความผิดทางอาญาการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ เพื่อให้โจทก์หรือจำเลยปฏิบัติตามต้องมีระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี ในกรณีจำเลย ก่อเหตุกระทำรุนแรงในครอบครัวร้ายแรง การออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพต้องไม่เกิน 3 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การรับฟังพยานหลักฐานของศาลว่าพฤติการณ์ความรุนแรงยังปรากฏอยู่หรือไม่ ถ้ามีพยานหลักฐานน่าเชื่อว่าพฤติการณ์ความรุนแรงยังมีอยู่จะต้องระบุพฤติการณ์ดังกล่าวไว้ในคำสั่ง คุ้มครอง คำสั่งคุ้มครองอาจจะกำหนดให้โจทก์หรือจำเลยกระทำดังต่อไปนี้

ก) ให้อยู่ห่างจากบ้าน โรงเรียน สถานที่ทำธุรกิจหรือสถานที่ทำงานของอีกฝ่ายหนึ่ง คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งบิดามารดาหรือเด็กหรือให้ห่างไกลจากสถานที่ใดๆตามที่ศาลกำหนด คำพิพากษาหรือคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพศาลจะต้องกล่าวถึงเหตุผลในการชี้ขาดและต้องพิจารณา

คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพก่อนหน้านั้นถ้ามีพฤติการณ์หรือความประพฤติก่อนหน้านั้น บาดแผลที่ ถูกทำร้ายทั้งในอดีตและปัจจุบัน การข่มขู่ การใช้ยาเสพติดให้โทษ การเสพสุรา และการใช้อาวุธ

ข) คำสั่งอนุญาตให้บิดามารดาหรือบุคคลที่ศาลมีคำสั่ง หรือบุคคลที่มีข้อตกลง แยกกันอยู่ได้เข้าเยี่ยมเด็กตามวันเวลาที่ศาลกำหนด

ค) คำสั่งให้ละเว้นจากการก่อเหตุกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามที่กำหนดไว้ ในพระราชบัญญัตินี้หรือละเว้นการกระทำความผิดต่อเด็ก หรือบิดามารดาหรือบุคคลใดที่ศาลตั้ง เป็นผู้ปกครองเด็ก ต้องไม่กระทำการคุกคาม ข่มขู่ ขู่เชิญด้วยประการใดๆ

ง) คำสั่งให้บุคคลฝ่ายที่ศาลกำหนดเข้าไปในที่พักอาศัยระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด หรือขนสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัว แม้จะไม่เกี่ยวกับการดำเนินคดีหรือการกระทำภายใต้การฟ้องคดี ตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

จ) คำสั่งให้ละเว้นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันอาจก่อให้เกิดอันตราย ต่อสุขภาพกาย ใจ ความปลอดภัยหรือสวัสดิภาพของเด็กโดยปราศจากเหตุอันควร

ฉ) คำสั่งให้ชำระค่าใช้จ่ายอันควรแก่ที่ปรึกษาหรือให้ชำระค่าธรรมเนียมแทนอีก ฝ่ายที่เกิดจากการดำเนินคดี

ช) คำสั่งให้จำเลยไปรับการบำบัดแก้ไขหรือเข้าหลักสูตรเพื่อช่วยให้ยุติพฤติกรรม รุนแรงก้าวร้าว ซึ่งอาจรวมถึงการบังคับให้ไปรับการแก้ไขฟื้นฟูอาการพึ่งยาเสพติดให้โทษ หรือ การเสพสุรา โดยค่าใช้จ่ายของจำเลยเอง

ซ) คำสั่งให้ชำระค่ารักษาพยาบาล ค่าบำบัดฟื้นฟูอันเนื่องมาจากการก่อเหตุรุนแรง ในครอบครัวหรือกรณีศาลสั่งให้ไปรับการรักษาบำบัดแก้ไขฟื้นฟู กล่าวคือ ให้ชำระโดยตรงหรือ ผ่านประกันสุขภาพก็ได้

ฌ) คำสั่งให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นๆที่จำเป็นเพื่อป้องกันจำเลยไม่ให้ก่อเหตุรุนแรง อีก

คำสั่งคุ้มครองนั้นเป็นการให้อำนาจศาลที่จะใช้ดุลพินิจกำหนดคำสั่งในการให้ ความคุ้มครองได้อย่างกว้างขวาง โดยใน 38 มลรัฐบัญญัติให้อำนาจศาลอย่างเด่นชัดที่จะให้ ความช่วยเหลือใดๆ ที่เป็นประโยชน์โดยไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ เช่น กฎหมายของฟลอริดาอนุญาต ให้ศาลสามารถออกคำสั่งให้ความช่วยเหลืออย่างอื่นที่ศาลเห็นว่าจำเป็นสำหรับคุ้มครองผู้ที่ถูก กระทำรุนแรงในครอบครัว โดยทั่วไปคำสั่งคุ้มครองนี้มักจะเป็นคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดระงับ การทำร้ายร่างกายและจิตใจ หรือจำกัดการติดต่อ นอกจากนั้นศาลยังมีอำนาจในการยับยั้งการ

กระทำใดๆ ที่ไม่เหมาะสมโดยจะไม่จำกัดเฉพาะที่กล่าวมาเท่านั้น แต่ศาลยังสามารถที่จะออกคำสั่งเพื่อกำหนดให้เหมาะสมในแต่ละกรณี⁵⁴

การละเมิดคำสั่งศาล ในกรณีที่ยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติศาลครอบครัว กล่าวคือ การออกหมายเรียกหรือหมายนัด ในกรณีที่มีการยื่นคำฟ้องศาลมีคำสั่งให้ส่งสำเนาคำฟ้องและหมายนัดเพื่อส่งไปยังจำเลย เมื่อจำเลยได้รับสำเนาคำฟ้องและหมายนัดโดยชอบแล้วจึงใจไม่ไปศาลตามนัด ศาลมีอำนาจออกหมายจับ ภายหลังเมื่อจับจำเลยได้หรือจำเลยปรากฏตัวต่อหน้าศาล ถ้าปรากฏว่าจำเลยจงใจไม่ปฏิบัติตามหมายนัด ถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาลมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ในกรณีที่ยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่งถ้าศาลเห็นเองหรือโจทก์ร้องขอ ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยได้ทันทีฐานละเมิดอำนาจศาล แต่ถ้าการกระทำนั้นเป็นความผิดอาญาก็ให้โอนคดีไปให้อัยการฟ้องที่ศาลอาญา หรือศาลอาจโอนทั้งคดีไปให้อัยการฟ้องยังศาลอาญา

3.5.2 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้สองพระราชบัญญัติ

1) การคุ้มครองตามพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 (The Family Law Act 1996) FLA 1996

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว ค.ศ. 1996 ปรากฏดังนี้ การหย่าและการแยกกันอยู่ การช่วยเหลือทางกฎหมายในกรณีกำหนดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับครอบครัว กระบวนการพิจารณาคดีในกรณีการสมรสสิ้นสุดลง สิทธิการครอบครองทรัพย์สินระหว่างสมรส การคุ้มครองการรบกวน รวมทั้งการออกคำสั่งภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยเด็ก 1989 ข้อกำหนดเกี่ยวกับการครอบครองที่อยู่อาศัย การโอนการครอบครองทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสและบุคคลซึ่งอยู่อาศัยร่วมกันเสมือนสามีภริยาและเพื่อประสานผลประโยชน์ในครอบครัว

พระราชบัญญัติกฎหมายครอบครัว (The Family Law Act 1996) FLA 1996 ในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัวได้บัญญัติไว้ในส่วนที่ 4 ของบทที่ 27 ว่าด้วยครอบครัวและความรุนแรงในครอบครัว กล่าวคือ

มาตรา 30 -32 ว่าด้วยสิทธิการครอบครองบ้านอยู่อาศัยระหว่างสมรส (rights to occupy matrimonial home)

มาตรา 33 – 41 ว่าด้วยการออกคำสั่งให้ครอบครองบ้านอยู่อาศัย (occupation order)

⁵⁴ Buzawa, Eva S. and Buzawa, Carl G. (1990). **Domestic Violence : The Criminal Justice**

มาตรา 42 – 63 ว่าด้วยการออกคำสั่งห้ามรบกวน (non – molestation order)

สาระสำคัญตามพระราชบัญญัติ FLA 1996 ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองคู่ครองได้ 2 กรณี คือ การออกคำสั่งให้ครอบครองที่อยู่อาศัย (occupation order) และคำสั่งห้ามรบกวนหรือทำร้าย (non – molestation order)

ซึ่งกรณีแรกการออกคำสั่งให้ครอบครองที่อยู่อาศัย กล่าวคือ พระราชบัญญัติ FLA 1996 มาตรา 30 - 41 ได้ขยายสิทธิของคู่สมรสในการครอบครองและอยู่อาศัยให้กว้างขึ้น ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองเกี่ยวกับการครอบครองที่อยู่อาศัยต้องเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น คู่สมรสหรือเคยเป็นคู่สมรส ผู้ที่อยู่กินด้วยกันฉันท์สามีภรรยา ผู้ที่อยู่อาศัยหรือเคยอยู่อาศัยในบ้านเดียวกัน เป็นญาติกัน ผู้ที่ตกลงจะแต่งงานกัน บิดามารดาของเด็ก ผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อเด็ก ผู้ที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งของครอบครัว ศาลสามารถมีคำสั่งดังต่อไปนี้

- (1) ออกคำสั่งให้ผู้ร้องขอคงมีสิทธิครอบครองทรัพย์สินต่อไป
  - (2) ออกคำสั่งให้จำเลยต้องอนุญาตให้ผู้ร้องขอเข้าไปหรืออยู่ในบ้านพักอาศัยทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน
  - (3) ออกคำสั่งให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายครอบครองทรัพย์สิน
  - (4) ออกคำสั่งห้ามหรือจำกัดการใช้สิทธิครอบครองในบ้าน
  - (5) ออกคำสั่งห้ามมิให้คู่สมรสฝ่ายที่มีสิทธิในบ้านซึ่งเป็นสินสมรสอยู่อาศัยร่วมกันชั่วคราว หรือระงับซึ่งสิทธิในที่อยู่อาศัยดังกล่าว เพื่อให้คู่สมรสอีกฝ่ายได้อยู่อาศัย
  - (6) ออกคำสั่งให้ผู้ก่อเหตุรุนแรงออกจากบ้านหรือบางส่วนของบ้านที่อยู่อาศัยร่วมกัน
  - (7) ออกคำสั่งจำกัดมิให้ผู้ก่อเหตุรุนแรงเข้าเขตกำหนดซึ่งอาจรวมถึงที่อยู่อาศัย
- ผลของคำสั่งคุ้มครองเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย เมื่อศาลมีคำสั่งแล้วย่อมมีผลตลอดระยะเวลาที่กำหนดในคำสั่ง หรือจนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ตามที่ระบุในคำสั่ง เช่น คู่สมรสที่ได้รับการคุ้มครองแต่งงานใหม่ หรือจนกระทั่งบุตรบรรลุนิติภาวะแล้ว หรือศาลมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งเดิม เมื่อออกคำสั่งคุ้มครองเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยแล้วภายหลังต่อมาไม่ว่าเวลาใดๆ ศาลมีอำนาจบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่งหรือให้ฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายบำรุงรักษาซ่อมแซมที่อยู่อาศัยรวมทั้งอุปกรณ์ เครื่องใช้ที่จำเป็นภายในครัวเรือนได้ รวมทั้งบังคับให้ชำระค่าใช้จ่ายต่างๆที่เกิดจากการใช้สอยและค่าเช่าถ้ามีด้วย

กรณีที่สอง การออกคำสั่งคุ้มครองจากการถูกรบกวน (non – molestation order) ตามพระราชบัญญัติ FLA 1996 มาตรา 42 –62 ให้สิทธิผู้ได้รับความรุนแรงหรือผู้ปกครองเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงร้องขอคุ้มครองจากการถูกรบกวนทำร้าย

คำสั่งคุ้มครองจากการถูกรบกวนตาม มาตรา 42(1) หมายถึงคำสั่งกรณีใดกรณีหนึ่ง หรือทั้งสองกรณี ดังนี้

(1) คำสั่งวางข้อกำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการรบกวนทำร้ายผู้ซึ่งมีความสัมพันธ์ กับตน

(2) คำสั่งวางข้อกำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการรบกวนทำร้ายเด็กซึ่งมีความ เกี่ยวข้องกับตน

ผู้มีความสัมพันธ์กับผู้กระทำความรุนแรงมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลออกคำสั่ง คุ้มครอง การรบกวนทำร้ายได้ การออกคำสั่งคุ้มครองจากการถูกรบกวนทำร้ายให้ศาลพิจารณาถึง การรักษาสุขภาพ ความปลอดภัยและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ยื่นคำร้องขอคุ้มครองที่จะได้รับ ประโยชน์จากการคุ้มครอง

ลักษณะของคำสั่งคุ้มครองประกอบด้วย

(1) คำสั่งห้ามรบกวนเป็นการทั่วไปหรือกล่าวเป็นการเฉพาะห้ามกระทำการใด อัน เป็นการรบกวนหรือทำร้ายหรือทั้งสองกรณีก็ได้

(2) คำสั่งห้ามรบกวนโดยกำหนดระยะเวลาแน่นอนหรือจนกว่าจะมีคำสั่งใหม่

(3) คำสั่งห้ามรบกวนระหว่างคู่ความในคดีครอบครัวที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของ ศาลจนกว่าจะมีคำพิพากษา การถอนฟ้องหรือการจำหน่ายคดี

ซึ่งผู้ร้องขอคุ้มครองอาจแต่งตั้งให้บุคคลอื่นยื่นคำร้องขอคุ้มครองแทนตนโดยต้อง ปฏิบัติตามระเบียบที่ศาลกำหนดโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 60 การออกคำสั่งคุ้มครองที่อยู่อาศัย และคำสั่งคุ้มครองจากการถูกรบกวนศาลต้องไต่สวนฟังพยานทั้งสองฝ่าย เว้นแต่มีเหตุฉุกเฉิน เร่งด่วนศาลอาจจะไต่สวนฝ่ายเดียวและออกคำสั่งฝ่ายเดียวได้ กล่าวคือ ไม่ว่าในกรณีใดเมื่อศาล เห็นว่าเพื่อความเป็นธรรมและความสะดวก ศาลอาจออกคำสั่งคุ้มครองที่อยู่อาศัยหรือคุ้มครองจาก การถูกรบกวน แม้ว่าผู้ถูกฟ้องหรือจำเลยไม่ได้รับหมายเรียกในพฤติการณ์ดังต่อไปนี้ เช่น มีภัยอันตรายอาจเกิดกับผู้ร้องหรือเด็กที่เกี่ยวข้อง ถ้าไม่ออกคำสั่งคุ้มครองทันทีผู้ร้องหรือเด็กนั้นอาจ ได้รับความอันตรายจากผู้ก่อเหตุหรือจำเลยอีก หรือความปรากฏว่าผู้ก่อเหตุหรือจำเลยจะกระทำ การข่มขู่หรือขัดขวางไม่ให้ผู้ร้องใช้สิทธิยื่นคำร้องขอคุ้มครอง หรือมีเหตุที่น่าเชื่อว่าผู้ก่อเหตุหรือ จำเลยแทรกแซงการใช้สิทธิยื่นคำร้องขอคุ้มครองจนน่าจะเกิดความเสียหายหรือไม่ได้รับ การคุ้มครอง

กรณีมีการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองและอำนาจจับกุม ถ้าปรากฏว่าผู้ก่อเหตุรุนแรงใน ครอบครัวมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะข่มขู่ หรือก่อเหตุรบกวนทำร้ายผู้ร้องหรือเด็กอีก ศาลจะออก คำสั่งให้จับกุม พร้อมกับคำสั่งคุ้มครองก็ได้ เว้นแต่ศาลจะได้พิจารณาพฤติการณ์ทั้งปวงแล้วเป็นที่ พอใจว่าผู้ร้องหรือเด็กได้รับการปกป้องคุ้มครองอย่างเพียงพอ ศาลจะไม่ออกคำสั่งให้จับพร้อมกับ

คำสั่งคุ้มครองก็ได้ ในกรณีศาลได้ออกคำสั่งให้จับกุมถ้าผู้ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองกระทำการฝ่าฝืนข้อกำหนดในคำสั่งคุ้มครองข้อหนึ่งข้อใด เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจจับกุมได้ทันทีโดยไม่ต้องให้ศาลออกหมายจับได้ทั้งนี้ เพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งคุ้มครอง เมื่อจับกุมแล้วจะต้องรีบนำตัวไปมอบให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาจับกุม ในกรณีศาลไม่ได้ออกคำสั่งให้จับกุมด้วย หากผู้ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในคำสั่งคุ้มครองทั้งหมดหรือบางข้อ ผู้ร้องมีสิทธิร้องขอให้ศาลออกหมายจับได้ แต่ศาลจะออกหมายจับได้ผู้ร้องต้องสาบานตนและแถลงให้ศาลทราบว่ามีเหตุที่น่าเชื่อว่าผู้ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในคำสั่งคุ้มครอง ในกรณีนี้เมื่อมีการจับกุมตัวผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองตามหมายจับแล้วให้นำตัวส่งศาลที่ออกหมายจับทันที ศาลมีอำนาจให้ขังได้เว้นแต่ศาลจะอนุญาตให้ประกันตัวไป

2) การคุ้มครองผู้ที่ถูกคุกคามตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองจากการถูกคุกคาม (The Protection from Harassment Act 1997) PHA 1997

โดยที่กฎหมายครอบครัว FLA 1996 ให้การคุ้มครองเกี่ยวกับการครอบครองทรัพย์สินหรือที่อยู่อาศัยและให้การคุ้มครองให้พ้นจากการถูกรบกวนทำร้าย แต่จำกัดเฉพาะผู้ก่อเหตุ ความรุนแรงในครอบครัวที่มีส่วนสัมพันธ์ทางครอบครัวกับผู้ร้องหรือเด็กที่ถูกทารุณกรรมเท่านั้นด้วยเหตุนี้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองจากการถูกคุกคาม PHA 1997 จึงให้อำนาจศาลออกคำสั่งคุ้มครองบุคคลจากการคุกคามหรือการกระทำใดอันมีลักษณะคล้ายกันจากบุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว เจตนารมณ์พระราชบัญญัติ PHA 1997 กำหนดให้การคุกคามเป็นความผิดอาญาขึ้นมาจากฐานหนึ่ง และกำหนดวิธีการเยียวยาทางแพ่ง การคุกคามนั้นจะต้องประกอบด้วยกระทำการใดๆหรือพฤติกรรมที่น่าอับอายและรำคาญ (pursuing a course of conduct) สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ PHA 1997 แยกได้ดังนี้

(1) การคุ้มครองจากการถูกคุกคาม (protection from harassment)

พระราชบัญญัติ PHA 1997 ห้ามกระทำการอันมีลักษณะเป็นการคุกคาม กล่าวคือมาตรา 1(1) บัญญัติว่า บุคคลจะต้องไม่กระทำการอันมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ การกระทำการใดซึ่งถือได้ว่าเป็นการคุกคามบุคคลอื่น หรือกระทำการใดที่ผู้กระทำรู้ว่าเป็นการคุกคามบุคคลอื่น

(2) การกระทำอันเป็นการคุกคามผู้อื่นเป็นความผิดซึ่งมีโทษ คือ ผู้ใดกระทำความผิดคุกคามผู้อื่นเป็นความผิดลหุโทษมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับ ไม่เกินกว่าระดับ 5 ของมาตรฐานโทษหรือทั้งจำทั้งปรับ

(3) การกระทำคุกคามและการเยียวยาทางแพ่ง

ซึ่งกำหนดวิธีการเยียวยาทางแพ่งในกรณีที่มีการคุกคามดังต่อไปนี้ คือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากการคุกคามมีสิทธิฟ้องและเรียกค่าเสียหายจากผู้ก่อเหตุคุกคามได้ และมีสิทธิร้องขอต่อศาลสูง หรือศาลเมืองให้ออกคำสั่งจับหรือข้อกำหนด มิให้กระทำการใดๆ ซึ่งถือว่าเป็นการคุกคามและถ้าโจทก์เห็นว่าจำเลยกระทำการใดๆ ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของศาลในกรณีเช่นนี้โจทก์มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายจับ เพื่อจับกุมจำเลยที่กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของศาลได้หากจำเลยได้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของศาลถือว่าเป็นความผิดเมื่อเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้แล้วย่อมไม่เป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลอีก

1) การออกคำสั่งห้ามรบกวนหรือจำกัดการคุกคาม

ในกรณีที่มีการลงโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ PHA 1997 แล้วศาลมีอำนาจออกคำสั่งห้ามจำเลยมิให้กระทำการใดอันเป็นการคุกคามผู้เสียหายคำสั่งที่ศาลจะออกได้ต้องเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายหรือบุคคลใดๆ ที่ระบุในคำสั่งเพื่อให้พ้นจากภัยอันตราย คำสั่งห้ามดังกล่าวย่อมมีผลเฉพาะระยะเวลาใดเวลาหนึ่งหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งใหม่ พนักงานอัยการหรือจำเลยหรือบุคคลใดที่ถูกระบุไว้ในคำสั่งคุ้มครองการคุกคามมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลที่ออกคำสั่งให้เปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนเสียได้ และในกรณีจำเลยกระทำการใดๆ อันเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งตามบทบัญญัตินี้โดยปราศจากเหตุผลอันสมควรถือเป็นความผิดอาญาและมีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ถ้าเป็นคดีหูโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด หรือทั้งจำทั้งปรับ

อย่างไรก็ดี ศาล Magistrate จะให้อำนาจจับกุมเฉพาะเมื่อจำเป็นเพื่อให้อำนาจมีประสิทธิภาพเท่านั้น หากเจ้าพนักงานมีเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยได้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าวก็อาจถูกจับกุมได้ และต้องนำตัวผู้ถูกจับกุมมาส่งศาล Magistrate ภายใน 24 ชั่วโมง ในกรณีที่ศาล Magistrate ไม่ได้ให้อำนาจจับกุมไว้ในคำสั่งและจำเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ผู้ร้องอาจขอออกหมายจับเพื่อให้จับกุมจำเลยได้ ผู้ที่กระทำความผิดในการฝ่าฝืนคำสั่งของศาลดังกล่าวอาจถูกปรับตั้งแต่ 1,000 ปอนด์ หรือจำคุกไม่เกิน 2 เดือน⁵⁵

การคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัวของอังกฤษนั้นตามพระราชบัญญัติ FLA 1996 และ PHA 1997 ได้ให้การคุ้มครองผู้ที่ได้รับความรุนแรงกว้างขวางขึ้นมิได้จำกัดเฉพาะบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องทางครอบครัวเท่านั้น โดยเฉพาะพระราชบัญญัติ PHA 1997 ให้การคุ้มครองกว้างยิ่งขึ้นกำหนดให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาทางแพ่ง โดยเฉพาะกำหนดให้การฝ่าฝืนคำสั่งจับหรือคำสั่งคุ้มครองเป็นความผิดอาญาด້วย

⁵⁵ Bromley, P.M. and Lowe, N.V. (1987). *Family Law*. p. 165 -166.

3.5.3 ประเทศออสเตรเลีย

มาตรา 114 ของ Family Law Act, 1975 บัญญัติให้ศาลครอบครัวแห่งออสเตรเลียและศาลครอบครัวมลรัฐออสเตรเลียตะวันตกรวมถึงศาลท้องถิ่นในทุกมลรัฐมีอำนาจออกคำสั่งในคดีระหว่างคู่สมรสในกรณีที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสรวมทั้งการออกคำสั่งคุ้มครองบุคคล (personal protection) ให้กับคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

คำสั่งคุ้มครองบุคคลเป็นคำสั่งที่ห้ามรบกวนหรือก่อความยุ่งยาก (non - molestation) รวมทั้งคำสั่งในกรณีอื่นๆเพื่อห้ามหรือยับยั้ง (restrain) พฤติกรรมที่เป็นความผิดอาญา (offensive behavior) หรือการรบกวนผู้ร้องอย่างเกินสมควร (undue interference) นอกจากนี้ยังให้ศาลออกคำสั่งเกี่ยวกับการใช้หรือการครอบครองบ้านที่คู่สมรสอาศัยอยู่ร่วมกัน (matrimonial home) คำสั่งประเภทนี้อาจมีผลขับไล่คู่สมรสที่ทำร้ายอีกฝ่ายหนึ่งออกไปจากบ้านได้ โดยศาลมีอำนาจออกคำสั่งห้ามคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งมิให้เข้าไปหรือยังคงอยู่ในบ้าน หรือสถานที่อื่นใดที่ผู้ร้องอยู่อาศัยหรือทำงาน หรือสถานศึกษา หรือสถานที่ทำงานของบุตร แม้สถานที่นั้นจำเลยจะเป็นเจ้าของแต่ผู้เดียวก็ตาม คำสั่งคุ้มครองบุคคลตามมาตรา 114(1) นี้ คู่สมรสอาจร้องขอได้โดยไม่ต้องดำเนินคดีหย่าหรือกระบวนการอื่นๆตามกฎหมายครอบครัว และในกรณีเร่งด่วน ศาลอาจออกคำสั่งโดยกระบวนการพิจารณาคำร้องฝ่ายเดียวได้⁵⁶ อีกทั้งกระบวนการในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับคำสั่งคุ้มครองของศาลครอบครัวใช้การพิสูจน์พยานหลักฐานในทางแพ่งที่มีความน่าเชื่อถือดีกว่า

เมื่อศาลครอบครัวออกคำสั่งคุ้มครองคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามกฎหมายครอบครัวมาตรา 114(1) ผู้ได้รับคำสั่งจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งศาล หากมีพฤติกรรมปรากฏว่าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ศาลมีอำนาจลงโทษปรับไม่เกิน 1,000 เหรียญออสเตรเลีย หรือให้หาประกันหรือลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลซึ่งอาจเป็นโทษปรับหรือจำคุกหรือทั้งจำทั้งปรับก็ได้ นอกจากนี้ศาลอาจกำหนดอำนาจจับกุมตามคำสั่งคุ้มครองบุคคลหากจำเลยได้กระทำหรือมุ่งจะกระทำร้ายร่างกายหรือมีพฤติกรรมที่น่าเชื่อว่าจำเลยจะกระทำการเช่นนั้น อย่างไรก็ตามศาลจะออกคำสั่งให้จับกุมผู้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งได้เฉพาะเมื่อผู้ร้องได้ร้องขอโดยเจาะจงให้กระทำเช่นนั้นเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจมีเหตุอันควรสงสัยว่าคำสั่งที่ให้อำนาจจับกุมได้ถูกฝ่าฝืนก็สามารถจับกุมได้ทันที อย่างไรก็ตามศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดต่อเมื่อผู้ร้องให้ศาลดำเนินการกับผู้กระทำการฝ่าฝืน มิฉะนั้นศาลต้องปล่อยตัวผู้กระทำความผิดทันทีโดยไม่ต้องมีหมายจับและต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายใน 24 ชั่วโมง อย่างไรก็ตามศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดทันทีตามมาตรา 114 AA (4) (b)

⁵⁶ Australian Law Reform Commission. (1986). **Domestic Violence. Report No. 30.** p. 35

ผู้ที่มีสิทธิร้องขอคุ้มครองจากศาล โดยปกติเฉพาะคู่สมรสที่ถูกอีกฝ่ายหนึ่งทำร้าย เท่านั้นที่สามารถร้องขอคุ้มครองได้ แต่ในบางรัฐ เช่น มลรัฐนิวเซาท์เวลส์ มลรัฐออสเตรเลียใต้ และมลรัฐออสเตรเลียตะวันตก อนุญาตให้เจ้าพนักงานตำรวจสามารถร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองจากศาลเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายได้ด้วย กระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการร้องขอคำสั่งคุ้มครองในมลรัฐออสเตรเลียใต้และออสเตรเลียตะวันตก คือ ต้องร้องขอให้ศาลออกหมายเรียกผู้กระทำความผิดมาทำการไต่สวน แต่มลรัฐนิวเซาท์เวลส์นั้น ผู้กระทำความผิดอาจถูกเรียกตัวมาศาลโดยหมายเรียกและถ้าเป็นคดีร้ายแรงก็อาจจะใช้หมายจับได้

มลรัฐออสเตรเลียใต้มีกฎหมายเกี่ยวกับคำสั่งคุ้มครองโดยการแก้ไขกฎหมายโดย มาตรา 99 ให้ Court of summary Jurisdiction มีอำนาจเหนือคดีที่จำเลยได้กระทำ หรือเชื่อว่าจะ กระทำการบางอย่าง และน่าเชื่อว่าจะมีการกระทำซ้ำต่อไปหากไม่มีการยับยั้งจากศาลจึงให้อำนาจ ศาลออกคำสั่งยับยั้งมิให้จำเลยกระทำการใดๆที่ยังผลให้เกิดอันตรายใดๆต่อร่างกายหรือทรัพย์สิน ของผู้ร้อง หรือลักษณะที่เป็นความผิดอาญาซึ่งมีทำที่จะนำไปสู่การฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย โดยศาลมีอำนาจออกคำสั่งยับยั้งจำเลยได้เท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้จำเลยกระทำการในลักษณะที่ นำมาหว่าดกลัวดังกล่าว ส่วนกฎหมายของมลรัฐควีนแลนด์ Peace and Good Behavior Act 1982 อนุญาตให้ศาล Magistrate's Court มีอำนาจออกคำสั่งได้หากเห็นว่าจำเลยมีพฤติกรรมที่น่าเชื่อว่าจะ ทำร้ายร่างกายผู้ร้อง และหากจำเลยฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองของศาลจะเป็นความผิดอาญาอย่างหนึ่ง⁵⁷

มลรัฐนิวเซาท์เวลส์ มาตรา 547 AA ได้กำหนดกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับคำสั่ง สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา โดยอนุญาตให้คู่สมรสหรือเจ้าพนักงานตำรวจยื่นคำร้อง ถึงความหวาดกลัวต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัว ดังนั้นในการพิจารณาคดีศาลจึงมีอำนาจ กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับความประพฤติของจำเลย ซึ่งปกติจะกำหนดให้จำเลยแยกไปอยู่ห่างจาก ผู้ร้อง และหากเป็นกรณีที่ผู้ร้องต้องการอยู่ร่วมกันต่อไปคำสั่งของศาลอาจกำหนดเพียงว่า ห้ามจำเลยทำร้ายร่างกาย หรือกระทำการรบกวนหรือก่อความยุ่งยาก หรือรังควานผู้ร้องอีก คำสั่งนี้มีผลใช้บังคับได้ไม่เกิน 6 เดือน นอกเหนือจากกระบวนการพิจารณาความดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในมลรัฐออสเตรเลียใต้ มลรัฐออสเตรเลียตะวันตก มลรัฐนิวเซาท์เวลส์ และ Austrian Capital Territory ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองผู้ร้องได้ทันที แต่หลังจากนั้นต้องส่งหมายเรียกให้จำเลย มาศาลเพื่อให้โอกาสจำเลยโต้แย้งคัดค้านคำสั่งได้ นอกจากนั้นศาลยังมีอำนาจออกคำสั่งขับไล่ จำเลยให้ออกไปจากบ้านของคู่สมรสได้ โดยเป็นมาตรการชั่วคราวส่วนหนึ่งของคำสั่งคุ้มครองที่ ออกโดยศาล แต่คำสั่งนี้ไม่มีผลกระทบต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินแต่อย่างใด

⁵⁷ Lansdowne, Robyn. (1985). "Domestic Violence Legislation in New South Wales." *UNSW Law Journal*, 8 p. 80-105.

ผลจากการที่ศาลออกคำสั่งคุ้มครอง การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเป็นความผิดอาญาในตัวเอง นอกจากนั้นเจ้าพนักงานตำรวจในมลรัฐออสเตรเลียได้ มลรัฐออสเตรเลียตะวันตก มลรัฐนิวเซาท์เวลส์ และ Austrian Captial Territory อาจทำการจับกุมผู้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งโดยไม่มีหมายจับได้ การที่กฎหมายบัญญัติให้การฝ่าฝืนคำสั่งของศาลเป็นความผิดอาญาขึ้นใหม่เช่นนี้ ก็เท่ากับเป็นการเพิ่มความรับผิดชอบในทางอาญาให้กับตัวจำเลยเพิ่มขึ้น และยิ่งไปกว่านั้นการพิสูจน์ว่าตัวจำเลยกระทำการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองหรือไม่ก็จะมีความง่ายกว่าการพิสูจน์ในเรื่องอื่นๆ เช่น การพิสูจน์ในเรื่องของลักษณะหรือรูปแบบที่จะถือว่าเป็นการทำร้ายที่เกิดจากการกระทำของสามี

3.5.4 ประเทศสิงคโปร์

ในปี ค.ศ. 1985 รัฐสภาประเทศสิงคโปร์ได้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยผู้หญิงฉบับ ค.ศ. 1961 (Woman's Charter 1961) บทที่ 353 หมวดที่ 7 ตั้งแต่มาตรา 64-67 บัญญัติคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัว โดยให้ศาลจังหวัด (district court) หรือศาลแขวง (magistrate court) มีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ (protective order) PO หรือคำสั่งคุ้มครองในเหตุฉุกเฉิน (expedited order) EO เมื่อผู้ถูกคำสั่งบังคับกระทำการฝ่าฝืนมีบทลงโทษปรับหรือจำคุก ถ้าเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองซ้ำมีบทเพิ่มโทษปรับหรือจำคุก ในกรณีฝ่าฝืนคำสั่งอุปกรณ์ถือเป็นละเมิดอำนาจศาลมีบทบังคับลงโทษทางอาญาเช่นกัน จึงทำให้คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัวมีประสิทธิภาพกว่าของบางประเทศ

สรุปแล้ว ปัจจุบันหลายประเทศใช้คำสั่งคุ้มครองทางแพ่งในการแก้ไขปัญหาการทำร้ายระหว่างบุคคลในครอบครัวอันถือเป็นความรุนแรงในครอบครัว โดยให้ผู้ที่ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องยื่นคำขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาล โดยให้อำนาจศาลไม่ว่าจะเป็นศาลครอบครัว หรือศาลอื่นออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพโดยให้ยุติการกระทำรุนแรง และมีคำสั่งให้ผู้ก่อเหตุรุนแรงเข้ารับการรักษา แก้ไขบำบัดฟื้นฟู หรือมีคำสั่งห้ามรบกวนหรือแม้กระทั่งในประเทศอังกฤษมีกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองที่อยู่อาศัยโดยให้ผู้ก่อเหตุรุนแรงออกจากที่อยู่อาศัยไปแม้จะเป็นสินสมรสก็ตาม ซึ่งผลของคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพนั้นการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลอันมีสภาพบังคับได้ทันทีในประเทศออสเตรเลียนั้นตำรวจสามารถจับกุมผู้กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งได้โดยไม่มีหมายจับได้ และยิ่งไปกว่านั้นการพิสูจน์ว่าตัวจำเลยกระทำการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองหรือไม่ก็จะมีความง่ายกว่าการพิสูจน์ในเรื่องอื่นๆ เช่น การพิสูจน์ในเรื่องลักษณะหรือรูปแบบที่จะถือว่าเป็นการทำร้ายที่เกิดระหว่างคู่สมรส อีกทั้งการเยียวยาแก้ไขฟื้นฟูทางสังคมต่อผู้กระทำรุนแรงก่อนที่จะนำผู้กระทำรุนแรงเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมยังเป็นการให้โอกาสผู้กระทำรุนแรงได้มีโอกาสแก้ไขกลับตัวกลับใจเพื่อให้ครอบครัวมีโอกาสดำรงอยู่อย่างปกติสุข และครอบครัวไม่เกิดความแตกแยก

เห็นได้ว่ากระบวนการยุติธรรมที่มีอยู่ในปัจจุบันของไทยเรานั้นแม้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จะได้กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว แต่ก็ยังประสบปัญหาในการบังคับใช้ โดยไม่มีมาตรการหรือรูปแบบที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การออกมาตรการและรูปแบบเพื่อรองรับการยื่นคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพ การรับฟังพยานหลักฐาน การออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ การคุ้มครองช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว การกำหนดให้คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพมีสภาพบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง เป็นต้น การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จึงไม่สามารถสนองตอบต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวจึงยังคงเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างแท้จริง รวมทั้งไม่ได้รับการคุ้มครองแก้ไขเยียวยาจากรัฐอย่างจริงจัง หากกำหนดให้ศาลมีมาตรการและวิธีดำเนินการพิจารณาในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ย่อมเป็นทางเลือกให้แก่บุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว และเป็นการแก้ไขเยียวยาปัญหาความรุนแรงได้ดีและมีประสิทธิภาพมากกว่ามาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบัน ดังเช่นในต่างประเทศที่ศาลสามารถมีมาตรการและการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว สามารถช่วยเหลือบุคคลผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัว และบำบัดแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำรุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 4

เปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีความรุนแรง ในครอบครัวของไทยกับต่างประเทศ

ในบทนี้จะได้ทำการวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและข้อขัดข้องทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของศาลเยาวชนและครอบครัวไทยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องในคดีความรุนแรงในครอบครัว เกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพความรุนแรงในครอบครัว โดยจะได้วิเคราะห์ถึงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของศาลเยาวชนและครอบครัวไทยในคดีความรุนแรงในครอบครัวที่มีอยู่ในปัจจุบันในการสนองตอบต่ออุบัติการณ์ความรุนแรงในครอบครัว และได้เสนอมาตรการเพิ่มเติมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย และเป็นสากลเช่นนานาประเทศที่เจริญแล้วปฏิบัติ

4.1 อำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว

ความรุนแรงในครอบครัว หมายความว่า การกระทำใดๆ โดยมีประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำ ผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ศาลเยาวชนและครอบครัวไม่มีอำนาจพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว โดยถือว่าการกระทำความรุนแรงในครอบครัวนั้น เป็นการทำร้ายที่เกิดขึ้นระหว่างสามีภริยา หรือบุคคลในครอบครัวเดียวกันนั้น การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หากผู้ถูกทำร้ายเป็นบุคคลภายในครอบครัว ซึ่งประสงค์จะดำเนินการทางกฎหมายกับผู้ก่อเหตุทำร้าย จะต้องร้องทุกข์กล่าวโทษต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ทำนองเดียวกับคดีอาญาทั่วไป ซึ่งผู้เสียหายจะต้องเผชิญข้อยุ่งยากกับวิธีปฏิบัติของเจ้าพนักงานและทัศนคติที่ไม่เอื้อต่อการคุ้มครองผู้เสียหายโดยเฉพาะผู้เสียหายเป็นหญิง และการลงโทษทางอาญานั้น มิได้เป็นการประกันว่าผู้ก่อเหตุทำร้าย จะไม่ก่อเหตุรุนแรงอีก ทั้งเป็นผลร้ายทางด้านอาชีพการงานของผู้ก่อเหตุทำร้าย และมีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ และเศรษฐกิจของครอบครัวและบุตร ผู้เสียหายส่วนใหญ่

ประสงค์ที่จะให้ผู้ก่อเหตุทำร้ายผู้พิทักษ์กรรมดังกล่าว ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่า ซึ่งกฎหมายที่
ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองคนมีแต่เฉพาะในข้อพิพาททางแพ่ง เช่น การฟ้องหย่าในคดี
ครอบครัว คู่ความมีสิทธิขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองในระหว่างพิจารณาคดีได้ตามประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1530 และการฟ้องคดีข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิทางทรัพย์สินหรือ
มูลละเมิด คู่ความมีสิทธิขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษาได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่ง มาตรา 253-270 ดังนั้น หากคดีการทำร้ายระหว่างบุคคลในครอบครัว จะใช้คำสั่ง
คุ้มครอง ก็ต้องฟ้องเป็นคดีละเมิด ซึ่งเป็นเรื่องยุ่งยากที่ต้องพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดอันเป็น
ละเมิด แม้จะมีพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยใน
คดีอาญา พ.ศ. 2544 ผู้ที่ถูกทำร้ายคงไม่ประสงค์จะได้ค่าทดแทน หากแต่ต้องการอยู่ในครอบครัว
อย่างมีความสุข และความปลอดภัยมากกว่า ที่จะอยู่อย่างหวาดผวาวว่าจะถูกคนในครอบครัวทำร้าย
ทุบตี เมื่อไหร่

อีกทั้งเมื่อมีการฟ้องคดีอาญาต่อศาล ปกติัยการจะไม่ได้บรรยายฟ้องว่าจำเลยและ
ผู้เสียหายมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเป็นคู่สมรสกัน ศาลจึงไม่อาจทราบได้ว่าจำเลยและผู้เสียหาย
มีความสัมพันธ์เป็นสามีภริยากัน ต่อเมื่อมีการสั่งให้สืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริง หรือมีการ
สืบพยาน จึงทราบว่าจำเลยและผู้เสียหายมีความสัมพันธ์เป็นสามีภริยากัน ศาลมิได้แยกพิจารณาว่า
เป็นการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลภายในครอบครัวเป็นการเฉพาะ และการที่ศาล
ลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดอาญาที่เป็นบุคคลภายในครอบครัว มิได้หมายความว่า จะยุติ
พฤติกรรมการทำร้ายที่เกิดขึ้นได้ นอกจากนี้กระบวนการพิจารณาคดีอาญามีความยุ่งยาก กล่าวคือ
ผู้ที่ถูกทำร้ายจะต้องนำสืบพยานให้ได้ความโดยปราศจากข้อสงสัยว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น
จริง ทั้งกระบวนการลงโทษมิได้แก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงแต่อย่างใด โดยในต่างประเทศ
เช่น ในประเทศอังกฤษ ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา ถือว่าการทำร้ายที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลใน
ครอบครัวนั้น เป็นความรุนแรงในครอบครัว โดยได้มีมาตรการกำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้ศาลมี
อำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแก่ผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัว โดยกำหนดมาตรการให้
ผู้กระทำรุนแรง เข้ารับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูพฤติกรรมรุนแรง เพื่อยุติมิให้ผู้กระทำผิดก่อเหตุ
รุนแรงในครอบครัวอีก

ส่วนกฎหมายอาญานั้น โดยตัวของกฎหมายอาญาเองไม่สามารถปกป้องคุ้มครอง
ผู้ถูกทำร้ายโดยบุคคลในครอบครัวได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากต้องพิสูจน์การกระทำความผิดของ
ผู้ก่อเหตุ โดยปราศจากข้อสงสัย โดยเฉพาะการยับยั้ง หรือกำหนดเงื่อนไข ควบคุมความประพฤติ
ของผู้ก่อเหตุในอนาคตไม่สามารถใช้บังคับได้ トラบใดที่ยังไม่สามารถพิสูจน์การกระทำความผิด
ของผู้ก่อเหตุได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าเป็นผู้กระทำผิด ด้วยเหตุนี้เองกฎหมายอาญาจึง
ไม่สามารถปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกทำร้ายโดยบุคคลในครอบครัว ได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม

สำหรับอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ศาลเยาวชนและครอบครัวมีลักษณะที่เป็นศาลจัดตั้งขึ้นมาเป็นพิเศษ เพื่อดำเนินการกับปัญหาครอบครัวโดยเฉพาะ และมีกระบวนการพิเศษเพื่อหาทางไกล่เกลี่ยประนีประนอมให้สามีภริยากลับคืนดีกัน เพื่อรักษาความสัมพันธ์ของสามีภริยาไว้ ด้วยวิธีการอันนุ่มนวลและระงับข้อพิพาททั้งหลายโดยสันติวิธี โดยมีผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาครอบครัวเป็นอย่างดี และมีความชำนาญในการประสานความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา และเนื่องจากปัญหาการแก้ไขการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนซับซ้อน เกี่ยวพันกับบุคคลใกล้ชิด มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลโดยทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาบังคับกับการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจึงไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น การมีกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จึงมีความเหมาะสมกว่าการใช้กระบวนการทางอาญา เพราะสามารถกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป โดยให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ อีกทั้งสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ได้ประกอบกับเด็กเยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม รวมทั้งคุณลักษณะพิเศษของการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว คือ การเปรียบเทียบ การไกล่เกลี่ย หรือการประนีประนอมเพื่อให้คู่ความได้ตกลงกัน กระบวนการดังกล่าวนี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการสำคัญของการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 จึงได้กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นศาลที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีความรุนแรงในครอบครัว และมีอำนาจในการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ โดยศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพได้ เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัวและเพื่อหยุดยั้งพฤติกรรมที่เป็นความรุนแรงจากการกระทำของผู้กระทำรุนแรงในครอบครัว ถือได้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้ให้อำนาจแก่ศาลเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัวไว้โดยเฉพาะ อีกทั้งมีอำนาจในการออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพแก่ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นระหว่างการดำเนินการฟ้องร้องคดีหรือในระหว่างพิจารณาคดีก็ตาม

แต่อย่างไรก็ตาม ในต่างประเทศกระบวนการวิธีพิจารณาเกี่ยวกับการคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพอาจมีความแตกต่างกัน ไม่เสมอไปที่ศาลครอบครัวจะมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครอง

สวัสดิภาพ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพส่วนใหญ่ออกโดยศาลแพ่ง หรือ ศาลครอบครัว แต่บางรัฐออกโดยศาลอาญา แต่การร้องขอคำสั่งคุ้มครองไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาเมื่อมีการกระทำรุนแรงในครอบครัว

4.2 กระบวนการพิจารณาของศาลเยาวชนและครอบครัว

กระบวนการดำเนินคดีก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล เมื่อมีการกระทำรุนแรงในครอบครัว พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 บัญญัติให้เป็นความผิดฐานกระทำรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอาญา ได้แบ่งแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องและหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีออกจากกัน โดยหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนและอัยการ ส่วนหน้าที่พิจารณาพิพากษาเป็นอำนาจของศาล โดยปกติแล้วถ้าหากคดีดังกล่าวไม่ปรากฏว่าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ได้นำคดีไปฟ้องเองแล้วแล้ว การเริ่มคดีจะต้องเริ่มจากพนักงานสอบสวนและหลังจากที่พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว จึงเสนอการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการและพนักงานอัยการจึงนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาและพิพากษาคดีต่อไป แต่ถ้าผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่ได้มีการร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่นั้นแต่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ แต่ก็ไม่ได้ตัดสิทธิผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงที่จะร้องขอคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ในส่วนการแจ้งความเกี่ยวกับการกระทำรุนแรงในครอบครัวต่อเจ้าพนักงานหน้าที่ตามกฎหมายนั้น การที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ที่พบเห็นหรือทราบการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีหน้าที่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ จะเห็นได้ว่า กฎหมายใช้คำว่ามีหน้าที่แจ้ง ซึ่งแปลความได้ว่า กฎหมายต้องการให้มีการนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหา มิใช่ปล่อยให้เกิดขึ้นและยอมความกันและกันแล้วเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องของคนในครอบครัวเหมือนในอดีต

หากมีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าว กฎหมายก็ให้ความคุ้มครองบุคคลที่แจ้งหากได้กระทำโดยสุจริต ย่อมได้รับความคุ้มครองและไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญาและทางปกครอง (พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มาตรา 5) การที่กฎหมายต้องกำหนดมาตรการคุ้มครองนี้ขึ้น เพราะที่ผ่านมามันทั่วไปไม่ยอมเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องของคนในครอบครัวอื่น และมักจะได้รับผลร้ายเมื่อเรื่องจบลงด้วยการคืนดีกันของผู้กระทำรุนแรงและผู้ถูกกระทำรุนแรง เพราะคำที่ว่า “เรื่องของผัวเมียตีกัน อย่าเข้าไปสอด

เดี๋ยวจะเดือดร้อน” ถูกปลุกฝังอยู่ในวัฒนธรรมของสังคมไทยมาอย่างยาวนาน เป็นที่น่าสังเกตว่า การที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดมาตรานี้ ขึ้นมาจะสามารถส่งเสริมให้คนไทยเปลี่ยนทัศนคติโดยผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวจะนำเรื่อง แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือคนทั่วไปที่พบเห็นจะยอมเอาตัวเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยการนำเรื่องไป แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือไม่

วิธีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ สามารถกระทำได้หลายทาง ได้แก่ กระทำโดยวาจา เป็นหนังสือ ทางโทรศัพท์ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด จะเห็นได้ว่ากฎหมาย กำหนดช่องทางเลือกในการแจ้งเพื่อความสะดวกของผู้แจ้งเพื่อให้เกิดความร่วมมือมากยิ่งขึ้น

อายุความในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงใน ครอบครัว พ.ศ. 2550 หากมิได้มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือมิได้มีการร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวอยู่ในวิสัยและมีโอกาสที่จะแจ้งหรือ ร้องทุกข์ได้ ให้ถือว่าคดีเป็นอันขาดอายุความ โดยมีข้อสังเกต คือ กฎหมายได้ขยายระยะเวลาใน การคุ้มครองผู้ถูกระทำออกไปให้ยาวนานขึ้น เพราะหากผู้ถูกระทำถูกทำร้ายต้องเข้ารับการรักษา ตัวอยู่ไม่อาจไปแจ้งหรือร้องทุกข์ได้ เช่น นอนรักษาตัวในโรงพยาบาลนานเท่าใด เมื่ออยู่ในวิสัย และมีโอกาสที่จะแจ้งหรือร้องทุกข์เมื่อใด ก็ไปแจ้งหรือร้องทุกข์ได้เมื่อนั้น แต่ต้องไม่เกิน 3 เดือน

การสอบสวนและการฟ้องคดีต่อศาลเฉพาะความผิดตามกฎหมายนี้ จะเห็นได้ว่า กฎหมายประสงค์ที่จะให้มีการสอบสวนและฟ้องคดีต่อศาลอย่างรวดเร็วโดยให้พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนโดยเร็ว และส่งตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว สำนวนการสอบสวนพร้อม ทั้งความเห็น ไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมงนับแต่ได้ตัวผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว แต่หากมีเหตุจำเป็นทำให้ไม่อาจยื่นฟ้องได้ทันภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ข้อผิดฟ้องต่อศาลได้คราวละไม่เกิน 6 วัน แต่ต้องไม่เกิน 3 คราว เพื่อให้มีการนำคดี เข้าสู่กระบวนการพิจารณาโดยเร็ว กฎหมายจึงกำหนดให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและ วิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนพนักงานสอบสวนตามกฎหมายฉบับนี้ โดยทั่วไปไม่ได้หมายความว่าความถึงพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลัก แต่หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีให้เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ทั้งนี้ในท้องที่ใดไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี ให้พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นพนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ได้ (พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง พ.ศ. 2550 มาตรา 3)

การสอบสวนและการฟ้องคดีความผิดตามกฎหมายนี้และความผิดตามกฎหมายอื่น ในกรณีที่การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

พ.ศ. 2550 เป็นความผิดกรรมเดียวกับความผิดตามกฎหมายอื่น กฎหมายกำหนดให้การดำเนินคดีความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง พ.ศ. 2550 ต่อศาลรวมไปกับความผิดตามกฎหมายอื่นนั้นมีอัตราโทษสูงกว่าให้ดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่นนั้นมีโทษสูงกว่าให้ดำเนินคดีต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาความผิดตามกฎหมายอื่นนั้น โดยให้นำบทบัญญัติทั้งหลายแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับโดยอนุโลม และการฝากขังก็จะต้องดำเนินการไปด้วยกระบวนการของศาลนั้น ไม่สามารถนำกระบวนการตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับโดยอนุโลมในกรณีนี้ได้

มาตรการพิเศษในการสอบสวนปากคำผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในการสอบปากคำผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กฎหมายกำหนดให้มีการจัดให้มีจิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวร้องขอร่วมอยู่ด้วยในขณะสอบปากคำเพื่อให้คำปรึกษาเป็นเรื่องที่ดีเพราะผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่ไม่เพียงถูกทำร้ายทางร่างกาย แต่จะถูกทำร้ายทางจิตใจมากกว่าการมีที่ปรึกษาย่อมจะสามารถช่วยให้ผู้ถูกระทำมีสภาพจิตใจที่ดีขึ้นระหว่างการสอบปากคำแต่การกำหนดให้มีการสอบปากคำไปก่อนโดยอ้างความเร่งด่วนโดยไม่ต้องมีบุคคลดังกล่าวเป็นข้อยกเว้น เป็นเรื่องที่ต้องติดตามว่าพนักงานสอบสวนจะใช้ข้อยกเว้นนี้เป็นหลักหรือไม่

การคุ้มครองความเสียหายต่อชื่อเสียงของบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี ที่ผ่านมีการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับคดีของบุคคลในครอบครัวต่อสาธารณชนทางสื่อต่างๆ อยู่เกือบทุกวันจนแทบจะเป็นข่าวรายวันพบเห็นกันจนคนในสังคมเห็นเป็นเรื่องปกติ แต่เมื่อมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 สื่อต่างๆ ก็ต้องปรับตัวเพราะจะนำเสนอข่าวเรื่องของความรุนแรงในครอบครัวโดยเสรีกันต่อไปอีกไม่ได้ เพราะพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ให้ความคุ้มครองต่อชื่อเสียงของผู้กระทำและผู้ถูกระทำทั้งสองฝ่าย โดยการห้ามลงพิมพ์โฆษณาหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีใดๆ ซึ่งภาพเรื่องราว หรือข้อมูลใดๆ อันน่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในคดีและหากมีการฝ่าฝืน สื่อที่เผยแพร่ถือว่ามีความผิดและต้องรับโทษด้วย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การพิจารณา การยื่นและการรับฟังพยานหลักฐานคดีความรุนแรงในครอบครัวพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง พ.ศ. 2550 มาตรา 14 วางหลักไว้ว่า “วิธีพิจารณา การยื่น และการรับฟังพยานหลักฐาน หากพระราชบัญญัตินี้มิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมาใช้

บังคับโดยอนุโลม” เนื่องจากการกระทำรุนแรงในครอบครัวเป็นการกระทำความผิดอาญา พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว กำหนดให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับ ผู้เขียนเห็นว่ากระบวนการในชั้นพิจารณาด้านเกี่ยวกับคดีความรุนแรงในครอบครัวนั้นต้องมีลักษณะเป็นการเยียวยาจิตใจ สังคม และกฎหมาย บรรยายากในชั้นพิจารณาต้องเป็นกันเอง ไม่เคร่งเครียด เช่น คู่สมรสฝ่ายที่ถูกทำร้ายสามารถให้บุคคลที่ตนเองไว้วางใจเข้ามาในห้องพิจารณาได้ อีกทั้งต้องไม่เคร่งครัดหรือใช้วิธีการดำเนินคดีอาญามาใช้แก่คดีความรุนแรงในครอบครัว ประการสำคัญการเข้าถึงการได้รับความคุ้มครองต้องเป็นไปโดยง่าย สะดวกและรวดเร็ว เมื่อศาลได้รับคำร้องขอแล้วควรทำการไต่สวนโดยไม่ชักช้า ในระหว่างการไต่สวน ผู้เขียนเห็นว่าถ้าศาลเห็นว่าผู้ร้องขอไม่ควรเผชิญหน้ากับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำรุนแรง ศาลควรสั่งให้บุคคลดังกล่าวออกนอกพิจารณาหรือใช้วิธีการอื่นใดเพื่อลดการเผชิญหน้า และควรที่จะเป็นการพิจารณาเป็นการลับ ในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวสามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งคุ้มครองกระทำได้ง่ายและ ที่อยู่อาศัยจะได้รับการปกปิด การออกคำสั่งเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพมีทั้งแบบฉุกเฉิน และแบบธรรมดา โดยในกรณีฉุกเฉินการยื่นคำร้องคุ้มครองนั้นทำได้โดยสะดวก ง่ายและรวดเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้และสามารถร้องขอได้แม้เป็นวันหยุดหรือปิดเวลาทำการแล้วก็ตาม ศาลมีอำนาจออกคำสั่งลับหลังผู้ถูกกล่าวหาได้เป็นการออกคำสั่งฝ่ายเดียว แต่อย่างไรก็ตาม คำสั่งคุ้มครองฉุกเฉินดังกล่าวจะมีผลต่อผู้ถูกกล่าวหาต่อเมื่อได้ทราบคำสั่งนั้นแล้ว ส่วนกรณีคำสั่งคุ้มครองธรรมดาเป็นการพิจารณาออกคำสั่งโดยมีคู่ความทั้งสองฝ่ายในการพิจารณา เช่น คำสั่งเกี่ยวกับการให้ครอบครัวหรือคำสั่งขับไล่ออกจากที่พักอาศัย หรือเข้าเขตกำหนด

ส่วนเรื่องของการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อลงโทษผู้กระทำรุนแรงในครอบครัวควรเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยเคร่งครัด ต้องรับฟังได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำรุนแรงในครอบครัวโดยปราศจากข้อสงสัย แต่ในส่วนการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ผู้เขียนเห็นว่าไม่ควรที่จะใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยเคร่งครัดนักที่จะต้องรับฟังพยานโดยปราศจากข้อสงสัยอย่างในการพิสูจน์การกระทำผิดทางอาญา เพียงแต่พิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าผู้กระทำรุนแรงในครอบครัวมีพฤติการณ์น่าก่อเหตุรุนแรงในครอบครัวเหตุอื่น สำหรับในต่างประเทศได้พัฒนากลไกการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยใช้มาตรการทางแพ่งออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพมาใช้ควบคุมพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว โดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงการกระทำรุนแรงอันเป็นความผิดโดยปราศจากข้อสงสัย เพียงแต่มีพยานพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าผู้กระทำรุนแรงในครอบครัวมีพฤติการณ์น่าก่อเหตุขึ้นอีก ศาลก็มีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้แล้ว

มาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวนั้น แบ่งออกได้เป็นดังนี้

1. กรณีที่มีการแจ้งหรือร้องทุกข์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อมีการกระทำรุนแรงในครอบครัว และได้มีการแจ้งหรือร้องทุกข์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ก็ต้องมีกระบวนการสอบสวนสั่งฟ้อง และลงโทษผู้กระทำความผิดตามกระบวนการทางอาญา แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ก็ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่บุคคลผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราวไม่ว่าจะมีคำร้องขอบุคคลดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงเป็นการเบื้องต้น เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ต้องเสนอมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ต่อศาลเยาวชนและครอบครัวภายใน 48 ชั่วโมงนับแต่วันออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ เพื่อให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำสั่งว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ดังกล่าว เป็นการตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมกับคำสั่งที่ได้มีการออกไปอีกทีหนึ่ง ซึ่งหากศาลเยาวชนและครอบครัวเห็นชอบด้วยกับคำสั่งที่ออกไปก็ให้คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์มีผลต่อไป แต่ถ้ากรณีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ทั้งหมด หรือแต่บางส่วนหรือมีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปให้ ศาลเยาวชนและครอบครัวอาจแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์หรือออกคำสั่งใดๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีศาลเยาวชนและครอบครัวก็ยังมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์หรือออกคำสั่งใดๆ ให้ตามที่เห็นสมควรในกรณีที่เหตุการณ์หรือพฤติการณ์เกี่ยวกับผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์หรือคำสั่งใดๆ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมก็ได้

2. กรณีที่มีได้มีการแจ้งหรือร้องทุกข์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หากมิได้มีการแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ถูกกระทำรุนแรงไม่ได้ประสงค์ที่จะร้องทุกข์หรือกรณีที่ต้องการจะร้องทุกข์แต่คดีขาดอายุความไปแล้วก่อน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้มีส่วนได้เสียก็ยังมีสิทธิร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวต่อศาลเยาวชนและครอบครัวได้

แต่อย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ดังนี้

1. คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้มีส่วนได้เสียร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว แต่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวยังมิได้มีการบัญญัติหรือให้คำนิยามของคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไว้ในประเทศสหรัฐอเมริกา คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพนั้น ศาลอาจกำหนดให้โจทก์หรือจำเลยกระทำ เช่น ให้อยู่ห่างจากบ้าน สถานที่ทำธุรกิจหรือสถานที่ทำงานของอีกฝ่ายหนึ่ง คำสั่งให้ละเว้นจากการก่อเหตุกระทำรุนแรงในครอบครัว คำสั่งให้ชำระค่าใช้จ่ายอันควรแก่ที่ปรึกษาหรือให้ชำระค่าธรรมเนียมแทนอีกฝ่ายที่เกิดจากการดำเนินคดี คำสั่งให้จำเลยไปรับการบำบัดแก้ไขหรือเข้าหลักสูตรเพื่อช่วยให้ยุติพฤติกรรมรุนแรงก้าวร้าวซึ่งอาจรวมถึงการบังคับให้ไปรับการแก้ไขฟื้นฟูอาการพึ่งยาเสพติดให้โทษหรือการเสพสุราโดยค่าใช้จ่ายของจำเลยเอง สั่งให้ชำระค่ารักษาพยาบาล ค่าบำบัดฟื้นฟู อันเนื่องมาจากการก่อเหตุรุนแรงในครอบครัวหรือกรณีศาลสั่งให้ไปรับการรักษาหรือบำบัดฟื้นฟู ผู้เขียนเห็นว่าควรให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยห้ามผู้ถูกกล่าวหาเสพสุราหรือสิ่งมีนเมา เข้าใกล้ที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของผู้ร้อง ใช้หรือครอบครองทรัพย์สิน หรือกระทำการใดอันอาจนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว และอาจกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับคำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาล หรือหน่วยงานหรือองค์กรซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี หรือครอบครัว โดยให้นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือเจ้าพนักงานอื่นติดตามกำกับให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติตามคำสั่ง และรายงานให้ศาลทราบตามระยะเวลาที่เห็นสมควร

2. การยื่นคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพ สำหรับเขตอำนาจศาลที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มิได้มีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ได้กำหนดให้นำกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมาใช้บังคับ เพื่อความสะดวกผู้เขียนเห็นว่าควรที่จะให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือต่อศาลที่มูลเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นได้ และในกรณีที่ผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอได้ การยื่นคำร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพควรเปิดกว้างให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ เจ้าพนักงานตำรวจควรมีสิทธิยื่นคำร้องขอคุ้มครองตนเองเดียวกับผู้เสียหาย รวมทั้งบุคคลที่กระทำในนามผู้เสียหาย ในประเทศสหรัฐอเมริกาผู้มีสิทธิยื่นคำขอคุ้มครอง ได้แก่ บุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้ก่อเหตุรุนแรง

หน่วยงานที่ได้รับมอบอำนาจ เจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ผู้ที่มีหน้าที่โดยเฉพาะเกี่ยวกับการคุ้มครองความรุนแรงในครอบครัว เจ้าพนักงานตำรวจ บุคคลที่ศาลเห็นสมควรแต่งตั้งเป็นผู้ร้องแทนผู้ถูกระทำรุนแรง ดังนั้น ในกรณีที่ผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอได้ ผู้เขียนเห็นว่าควรให้บุคคลอื่น เช่น ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือองค์กรซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี หรือครอบครัว สามารถกระทำแทนได้ ในต่างประเทศเปิดกว้างให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น บิดา มารดาของคู่สมรส หรือบุคคลที่อาศัยในบ้านเดียวกันมีสิทธิยื่นคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพ

3. การคุ้มครองช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว ในกรณีที่เห็นว่าผู้ร้องมีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวและจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ บำบัดรักษาเนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มิได้มีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ผู้เขียนเห็นว่า ศาลควรที่จะมีอำนาจในการออกมีคำสั่งให้ผู้ร้องเข้ารับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้ารับการอบรมหรือบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูจากศูนย์ให้คำปรึกษาหรือสถานพยาบาลหรือหน่วยงานหรือองค์กรซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี หรือครอบครัว ตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

4. การกำหนดให้คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพมีสภาพบังคับ มาตรการหลังจากศาลออกคำสั่งคุ้มครองจำเป็นต้องมีการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งอย่างมีประสิทธิภาพและจำเป็นต้องมีการกำกับดูแลพฤติกรรมหลังจากได้รับคำสั่งคุ้มครอง เมื่อศาลได้มีข้อกำหนดคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแก่ผู้ได้รับความรุนแรงในครอบครัวแล้ว ต้องมีมาตรการเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งดังกล่าว หากมีการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครอง โดยเห็นควรให้ศาลแจ้งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไปยังเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ผู้ถูกกล่าวหาพำนักอยู่หรือมีภูมิลำเนาในเขตอำนาจเพื่อทราบ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาจงใจฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยไม่มีเหตุอันควร ศาลมีอำนาจออกหมายจับ ผู้ถูกกล่าวหาอาจอ้างจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง สำหรับในต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษกำหนดให้การฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองข้อใดข้อหนึ่งซึ่งศาลได้มีคำสั่งจับกุมพร้อมกับออกคำสั่งห้ามรบกวน กรณีนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจจับกุมได้ทันทีโดยไม่ต้องขอออกหมายจับหรือผู้เสียหายมีสิทธิร้องขอให้ตำรวจจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ หากเป็นคำบังคับของศาลโดยออกคำสั่งห้ามคุกคามหากมีการฝ่าฝืนคำสั่งโดยปราศจากเหตุอันสมควรย่อมเป็นความผิดอาญาและมีโทษทั้งจำและปรับ ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกาเฉพาะมลรัฐนิวยอร์กกฎหมายกำหนดว่า การฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครองมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ซึ่งศาลมีอำนาจลงโทษได้ทันที แต่ถ้การกระทำของจำเลยเป็นความผิดอาญาให้โอนคดีให้อัยการฟ้องที่ศาลอาญา

5. การยุติคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ เมื่อผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ร้องได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพครบถ้วนแล้ว ผู้ร้องหรือผู้ถูกกล่าวหาควรมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่ง

ยุติการคุ้มครองสวัสดิภาพได้ ดังเช่นในประเทศอังกฤษ หากศาลได้ออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแล้ว ศาลอาจเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนได้ ถ้าผู้ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพร้องขอ หรือผู้ร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพร้องขอเอง ศาลอาจสั่งเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนถ้าความปรากฏต่อศาลว่าพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป

6. การบรรเทาความเดือดร้อนเบื้องต้นแก่บุคคลในครอบครัวที่ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในระหว่างมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ เมื่อผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงได้รับความเดือดร้อนจากการถูกระทำรุนแรงในครอบครัว ผู้เขียนเห็นว่าศาลควรมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดให้ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่อีกฝ่ายตามที่เห็นสมควรก็ได้ หรือในกรณีไม่มีการจดทะเบียนสมรส ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรให้แก่ผู้เสียหายหรือสมาชิกในครอบครัวได้

มาตรการในการลงโทษและฟื้นฟูผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว การพิพากษาลงโทษผู้กระทำรุนแรงในครอบครัวนั้น ศาลมีทางเลือกในการใช้ดุลพินิจในการพิพากษาลงโทษแก่ผู้กระทำรุนแรงในครอบครัวได้อย่างกว้างขวาง เช่น จำคุก ออกรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ โทษปรับหรือกำหนดให้บริการสังคม นอกจากนี้กำหนดให้ศาลใช้มาตรการบังคับให้รับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้ารับการฟื้นฟู ความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ฉบับนี้ ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิดตามหลักเดิมที่ต้องดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำผิดไปตามบทบัญญัติของกฎหมายอาญา แต่มุ่งที่จะให้มีการฟื้นฟูผู้กระทำผิดเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสามารถกลับมาอยู่ร่วมกับบุคคลในครอบครัวได้ต่อไปอย่างปกติสุข แทนการลงโทษตามกฎหมายอาญาทั่วไป

การดำเนินการกรณีมีการขอมความถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้อง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขอมความถอนคำร้องทุกข์ หรือการถอนฟ้องไว้ เนื่องจากความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดอันยอมความได้และเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ผู้เขียนเห็นว่าหากต้องการนำความสงบสุขในครอบครัวกลับคืนมา การส่งเสริมให้มีการสมานฉันท์โดยการยุติคดีถือว่าเป็นมาตรการหลักที่ผู้เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ เพราะการนำผู้กระทำความผิดไปลงโทษ ย่อมไม่เกิดผลดีต่อคนที่เกี่ยวข้องในครอบครัวนั้นๆ

การเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน เนื่องจากการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวนี้มุ่งที่จะให้มีการสมานฉันท์กันระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกระทำเพื่อให้เกิดความสงบสุขในครอบครัวมากที่สุด ดังนั้นการพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกันโดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ จากหลักในการเปรียบเทียบดังกล่าวถือว่าเป็น

เจตนารมณ์หลักพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพราะการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวต้องแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน หากแก้ไขปัญหาโดยให้คืนดีแล้ว กลับบ้านไปทะเลาะกันวนไปวนมา แต่ไม่มีมาตรการอื่นเข้ามาสร้างความสมานฉันท์กันอย่างเป็นทางการแล้ว น่าเชื่อว่าครอบครัวนั้นๆก็จะอยู่กันอย่างไม่ปกติสุขอย่างแน่นอน

การตั้งผู้ประนีประนอมเพื่อประโยชน์ในการขอมความในคดีการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว จะเห็นได้ว่าการดำเนินการไกล่เกลี่ยให้มีการประนีประนอมกันระหว่างคู่กรณีในครอบครัวนั้น สามารถทำได้ทั้งในชั้นก่อนดำเนินคดีในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ และเมื่อมีการดำเนินคดีในชั้นศาลแล้วได้ตลอดเวลา ทั้งนี้การส่งเสริมให้บุคคลในครอบครัวมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่เป็นผู้ประนีประนอม นับว่าเป็นสิ่งที่ดีเพราะคนในครอบครัวเดียวกันย่อมทราบปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีกว่าบุคคลภายนอก อีกทั้งยังเป็นการนำวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทยในอดีตที่ให้ความสำคัญกับบุคคลที่เป็นผู้อาวุโสในครอบครัวเป็นผู้ช่วยสร้างความปรองดองในครอบครัว แต่ก็มีสิ่งที่จะต้องระมัดระวังให้ดี เพราะบางครั้งความรุนแรงขัดแย้งในครอบครัวก็มีส่วนเกิดขึ้นหรือขยายผลให้กลายเป็นเรื่องใหญ่โต โดยมีผลกระทบมาจากคนที่เป็ญคดีผู้ใหญ่ของแต่ละฝ่ายเช่นกัน

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ดังกล่าวเป็นการสร้างมิติทางกฎหมายแนวใหม่เพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขปัญหาการก่อความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากกฎหมายนี้น่าจะเข้ามาเปลี่ยนแปลงแนวคิดการเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่ว่า “เรื่องของพี่เมีย หรือเรื่องในครอบครัวของคนอื่น ไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว” เพราะกระบวนการทางกฎหมายที่ส่งเสริมให้คนในสังคมต้องเข้ามาจับทบทวนร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในสังคมไทยให้ลดน้อยลงให้มากที่สุด แต่มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวจะเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมหรือไม่เป็นเรื่องที่น่าติดตามเป็นอย่างยิ่ง เพราะนับแต่เข้าไปข่าวคราวการก่อความรุนแรงในครอบครัวอาจไม่พบเห็นในการนำเสนอขอสื่อต่างๆ เพราะกฎหมายกำหนดห้ามไว้ เมื่อไม่ปรากฏเป็นข่าวในสื่อ อาจทำให้สังคมทั่วไปหลงคิดไปว่ารัฐสามารถแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ความจริงแล้วอาจเป็นการแก้ไขปัญหาแบบ “การกวาดฝุ่นไว้ใต้พรม” ก็เป็นไปได้

4.3 องค์การที่สนับสนุนการทำงานของศาลเยาวชนและครอบครัว

สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ศาลเยาวชนและครอบครัวไทย มีสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเจ้าพนักงานของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ซึ่งเป็นหน่วยงานสนับสนุนศาลทั้งในชั้นพิจารณา และในชั้นกำกับควบคุมให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

สำหรับศาลของต่างประเทศ จะมีหลายหน่วยงานที่คอยให้การสนับสนุนการดำเนินงานของศาล ทั้งในรูปของหน่วยงานเฉพาะหรือประสมประสานกันระหว่างหน่วยงานเฉพาะและหน่วยงานอื่นๆ เช่น หน่วยงานรักษาความสงบ เป็นต้น

ในมลรัฐ california ประเทศสหรัฐอเมริกา จะใช้การประสมประสานกันระหว่างหน่วยงานอื่นๆและสำนักคุมประพฤติ (Probation Department)

จึงสมควรให้มีองค์กรสนับสนุนศาลเยาวชนและครอบครัวในกรณีการกระทำ ความรุนแรงต่อคู่สมรสหรือบุคคลในครอบครัวอย่างเช่น ในกรณีการกระทำรุนแรงต่อเด็ก ที่มีสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก คอยติดตามและบังคับให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของศาล ในกรณีที่มีการทำร้ายระหว่างคู่สมรสหรือบุคคลในครอบครัว คือ หน่วยงานรักษาความสงบ (Peace office) จะเป็นผู้สืบเสาะ ค้นหาเด็กที่เจ้าพนักงานรักษาความสงบ เชื่อว่าเป็นเด็กที่มีลักษณะที่ควรได้รับความคุ้มครองจากศาลคดีเด็กและเยาวชน ซึ่งเมื่อค้นพบเด็กดังกล่าว จะนำส่งองค์กร Welfare Department โดยเจ้าพนักงานสังคมสงเคราะห์ จะเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนและยื่นฟ้องต่อศาล รวมทั้งเข้าเป็นคู่ความในการเสนอข้อเท็จจริงใดๆ ในชั้นพิจารณาของศาล ซึ่งภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งว่าเด็กนั้นเป็นผู้อยู่ใต้อำนาจของศาล และได้มีคำสั่งอื่นใดเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กและเยียวยาบิดามารดาเด็กเพื่อมิให้เกิดความแตกแยกในสถาบันครอบครัวแล้ว ศาลจะมีองค์กรคุมประพฤติและหน่วยงานอื่น เช่น หน่วยงาน Child Welfare หรือหน่วยงานบริการเพื่อให้ครอบครัวกลับเป็นปกติสุข เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและคอยรายงานให้ศาลได้ทราบ เพื่อศาลจะได้มีคำสั่งที่เหมาะสมต่อไป และในกรณีที่ศาลจำเป็นต้องแยกตัวเด็กออกจากบิดามารดาเป็นการถาวร และศาลไม่อาจจัดให้เด็กนั้นไปอยู่ร่วมกับบิดามารดาหรือผู้มีสายสัมพันธ์กับเด็กที่เด็กมิได้อาศัยอยู่ด้วยในขณะเกิดการทารุณกรรม ศาลจะมีองค์กรอื่นที่จะรับตัวเด็กไปอยู่ในความดูแลต่อไป เช่น สถาน Foster Care เป็นต้น

จากการเปรียบเทียบจะเห็นว่า ศาลของต่างประเทศมีหน่วยงานที่คอยให้การสนับสนุนศาลมากหน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานต่างๆเหล่านี้ บางหน่วยงาน เช่น หน่วยงานเจ้าพนักงานผู้รักษาความสงบ (Peace office) มีอำนาจโดยอิสระที่จะค้นหาเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงได้โดยไม่จำเป็นต้องให้ศาลมอบหมาย ซึ่งจะช่วยให้เด็กที่ถูกกระทำรุนแรงสามารถเข้ามาได้รับความคุ้มครองจากศาลได้มากขึ้น เจ้าพนักงานสังคมสงเคราะห์ของหน่วยงาน Welfare Department ก็มีอำนาจที่จะสอบสวนและจัดทำรายงานการสอบสวนตลอดจนยื่นฟ้องต่อศาลได้ โดยไม่จำเป็นต้องรับมอบหมายหรือได้รับแจ้งจากศาลเสียก่อน ซึ่งรายงานการสอบสวนที่จัดทำขึ้นก่อนการฟ้องนี้จะช่วยให้ศาลสามารถรับรู้ข้อเท็จจริงได้โดยเร็ว และสามารถมีคำสั่งให้เด็กได้รับความคุ้มครองจากศาลได้ทันกับสภาวะการณ์และความร้ายแรงของการกระทำรุนแรงต่อเด็กอีกด้วย นอกจากนี้การที่ศาลมีองค์กรอื่นๆ เช่น องค์กรคุมประพฤติ หน่วยงานบริการเพื่อให้ครอบครัวเป็นปกติสุขที่คอยให้การ

สนับสนุนในการกำกับให้เป็นไปตามคำสั่งหรือคำพิพากษาศาล และรายงานให้ศาลได้ทราบ เช่น รายงานผลการกำกับให้เป็นไปตามคำสั่งศาลของเจ้าพนักงานคุมประพฤติ หรือรายงานผลการเข้ารับบริการ เพื่อให้ครอบครัวเป็นปกติสุขของบิดามารดาผู้กระทำความรุนแรงต่อเด็ก เป็นต้น จะทำให้ศาลทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม และสามารถมีคำสั่งที่เหมาะสมอื่นมาแทน คำสั่งเดิมที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลาจนกว่าคดีจะยุติ

หน่วยงานตำรวจ ลักษณะโครงสร้างทางองค์กรและอำนาจหน้าที่ของตำรวจมีรูปแบบเชิงอำนาจเป็นสัญลักษณ์แห่งความเข้มแข็งเด็ดขาดในการจัดการกับผู้ร้ายที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสงบสุขของสังคมอันเป็นเป้าหมายสูงสุด แต่กับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องละเอียดอ่อน โดยเฉพาะผู้หญิงเป็นผู้เสียหายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของสถาบันครอบครัวและสิทธิความเป็นส่วนตัวของกลุ่มสตรี บางกรณียังมีปัญหาด้านสุขภาพจิตและการสังคมสงเคราะห์เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยลักษณะโครงสร้างองค์กรและบทบาทหน้าที่ของตำรวจดังกล่าวข้างต้น จึงไม่สามารถสนองตอบต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตำรวจระดับผู้ปฏิบัติเห็นว่างานระงับเหตุความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่งานของตำรวจ (real police work)

สำหรับในประเทศไทยไม่พบรายงานเกี่ยวกับบทบาทหรือประสิทธิภาพของตำรวจในการสนองตอบต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัว แต่ในด้านโครงสร้างองค์กรสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดตั้งศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชนและสตรี ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าเป็นการจัดตั้งตามกระแสสังคม ยังขาดบทบาทที่ชัดเจนและไม่มีบุคคลที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงเป็นการเฉพาะ ทั้งเห็นว่าเป็นการจำกัดเฉพาะเด็ก เยาวชน และสตรีเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงผู้ชายที่ถูกกระทำด้วยรุนแรงในครอบครัว ส่วนในด้านปฏิบัติยังมีแต่ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วย ระเบียบเรื่องที่มีวิธีปฏิบัติพิเศษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 ข้อ 583 กำหนดวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับคดีความรุนแรงในครอบครัว ระเบียบดังกล่าวเน้นการไต่ถามเถียงประนีประนอมเป็นหลัก นำเชื่อว่าผู้หญิงที่ประสบเหตุรุนแรงในครอบครัวเผชิญปัญหากับระเบียบวิธีปฏิบัติและทัศนคติของเจ้าพนักงานตำรวจทำนองเดียวกับของต่างประเทศ ทั้งผู้หญิงที่ได้ประสบเหตุรุนแรงในครอบครัวและเคยมีประสบการณ์กับหน่วยงานตำรวจ ต่างสะท้อนให้เห็นถึงการหย่อนประสิทธิภาพและด้อยคุณภาพในด้านการบริการประการสำคัญคือขาดความจริงจังและจริงจังในการช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบเหตุความรุนแรงของเจ้าพนักงานตำรวจระดับผู้ให้บริการ ผลดังกล่าวเนื่องมาจากเจ้าพนักงานตำรวจส่วนใหญ่มีทัศนคติในทางลบต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เห็นว่าเป็นเรื่องส่วนตัว เป็นปัญหาเล็กน้อยน่ารำคาญ และไม่มีความอดทนฟังปัญหาของผู้หญิง เป็นต้น แต่ในปัจจุบันพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่รับแจ้ง

เหตุการณ์กระทำรุนแรงในครอบครัว หรือเป็นผู้ร้องทุกข์แทนในกรณีที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว ไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะร้องทุกข์ได้ด้วยตนเอง ทั้งมีอำนาจเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ ที่เกิดเหตุเพื่อสอบถามผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลอื่นที่อยู่ในสถานที่นั้น และให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยเร็ว และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเทียบได้ไม่ต่ำกว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายอาญาและได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นการชั่วคราว ไม่ว่าจะมีการร้องขอจากบุคคลดังกล่าวหรือไม่

หน่วยงานอัยการ ในการดำเนินคดีอาญากับผู้ก่อเหตุความรุนแรงในครอบครัวในต่างประเทศ พนักงานอัยการมักจะสั่งไม่ฟ้องโดยเห็นว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว หากมีการฟ้องร้องคดีถึงที่สุด ถ้าศาลมีคำพิพากษาลงโทษกลับจะเป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำผิดและสร้างความเดือดร้อนในด้านเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของผู้เสียหายและบุตรยิ่งกว่า นอกจากนี้ ถ้าอัยการสั่งฟ้องผู้ก่อเหตุรุนแรงในครอบครัวทันที กลับเป็นการจำกัดทางเลือกของผู้เสียหายมากกว่าหากทิ้งช่วงไว้ผู้เสียหายอาจคิดหาวิธีแก้ไขได้ดีกว่าวิธีสั่งฟ้องผู้กระทำผิด ในกรณีที่มีการสั่งฟ้องผู้กระทำผิดไปแล้วส่วนใหญ่ผู้เสียหายกลับไม่ให้ความร่วมมือในการเบิกความเป็นพยานในศาลทำให้คดีถูกศาลยกฟ้องเป็นจำนวนมาก ส่วนในด้านผู้เสียหายมีความรู้สึกว่าการดำเนินคดีของอัยการมีลักษณะเป็นทางการมาก ผู้เสียหายไม่สามารถกำกับและควบคุมการดำเนินคดีของอัยการได้จึงไม่ยอมรับฟ้องทุกข์ให้อัยการฟ้องร้องคดีให้ โดยการหาทนายฟ้องร้องเอง

ส่วนอัยการในประเทศไทยไม่ปรากฏว่ามีรายงานเกี่ยวกับประสิทธิภาพหรือคุณภาพของบริการในการสนองตอบต่อคดีความรุนแรงในครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามพบว่าในด้านโครงสร้างองค์กร สำนักงานอัยการสูงสุดได้จัดตั้งศูนย์คุ้มครองสิทธิเด็กและสตรีในส่วนกลาง แต่มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า บทบาทยังไม่ชัดเจนทั้งไม่มีกฎหมายรองรับสถานะ และการปฏิบัติงานจึงมีลักษณะจัดตั้งตามกระแสสังคม ส่วนในทางปฏิบัติในอดีตการสั่งฟ้องคดีความรุนแรงในครอบครัว พนักงานอัยการก็ทำเช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไปไม่มีการแยกประเภท คดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวเป็นการเฉพาะ บางกรณีสะท้อนให้เห็นว่าพนักงานอัยการที่ทำคดีความรุนแรงในครอบครัวไม่เข้าใจปัญหา และไม่ปกป้องผู้หญิงที่เป็นผู้เสียหายอย่างจริงจัง แต่ในปัจจุบันพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ได้ประกาศใช้และมีผลบังคับในวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 คดีอาญาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว พนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ซึ่งก็คือศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นการแยกการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัวเป็นการเฉพาะต่างหากจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไป

หน่วยงานทนายความ โดยที่ทนายความถือเป็นสถาบันหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม ทนายความในต่างประเทศจะทำงานร่วมกับผู้เสียหาย ตำรวจและหน่วยงานที่ทำด้านเด็กและสตรี อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะในกระบวนการขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ (protective order) แก่ผู้เสียหายตลอดจนการติดตามให้ความช่วยเหลือและประสานงานกับตำรวจในกรณีที่ผู้ก่อเหตุ ความรุนแรงในครอบครัวกระทำฝ่าฝืนหรือมีพฤติกรรมน่าจะก่อเหตุความรุนแรงในครอบครัวอีก เป็นต้น

ส่วนทนายความของไทยมีส่วนน้อยที่ทำงานช่วยเหลือผู้ประสบเหตุความรุนแรงในครอบครัวทั้งเป็นความสนใจเฉพาะบุคคล สภาทนายความยังไม่มีภารกิจอบรมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เพื่อสนองตอบต่อคดีความรุนแรงในครอบครัวไม่ว่าด้านตัวผู้เสียหายหรือผู้กระทำผิด เป็นการเฉพาะ บางกรณีสะท้อนให้เห็นว่าทนายความขาดความเข้าใจปัญหาของผู้หญิงที่ประสบเหตุความรุนแรงในครอบครัวอย่างแท้จริงและไม่ติดตามช่วยเหลือเพื่อให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

จากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าการดำเนินคดีความรุนแรงในครอบครัวนั้นต้องมีมาตรการที่ยืดหยุ่นมากกว่ามาตรการทางอาญา โดยไม่ใช้มาตรการบังคับทางอาญาแก่ผู้ก่อเหตุความรุนแรงในครอบครัวในการแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัว การลงโทษทางอาญามีได้ประกันว่าผู้นั้นจะไม่ก่อเหตุรุนแรงอีก ผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่ประสงค์ที่จะให้ผู้กระทำรุนแรงในครอบครัวยุติพฤติกรรมรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าการยุติความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยการฟ้องหย่าหรือใช้มาตรการทางอาญาในการลงโทษผู้กระทำรุนแรงในครอบครัว ทั้งเป็นผลร้ายด้านอาชีพการงานของผู้กระทำรุนแรงในครอบครัวและมีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และเศรษฐกิจของครอบครัวและบุตร ด้วยเหตุนี้หากมีมาตรการทางอาญาเพียงอย่างเดียวย่อมเป็นอุปสรรคต่อการช่วยเหลือผู้ได้รับความรุนแรงในครอบครัว จึงจำเป็นต้องมีมาตรการอื่นเพื่อปกป้องคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีผลบังคับใช้ ทำให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจในการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว อีกทั้งได้ให้อำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแก่ผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว อันเป็นมาตรการที่สามารถเยียวยาและคุ้มครองผู้ที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัวเช่นเดียวกับนานาชาติอารยประเทศ แต่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวยังมิได้มีการบัญญัติหรือให้คำนิยามของคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไว้ว่าคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพมีความหมายครอบคลุมถึงให้กระทำหรือละเว้นการกระทำใดบ้างดังเช่นในต่างประเทศได้มีคำจำกัดความไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งการเข้าถึงคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในเรื่องของผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพและสถานที่ที่สามารถยื่นคำร้องขอคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพควรจะต้องเปิดกว้างให้บุคคลอื่นนอกจากผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวเป็นผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง

และให้สถานที่ที่ผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลสามารถยื่นขอคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ การรับฟังพยานหลักฐานในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพที่ใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้ที่ต้องพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัยก่อนที่จะออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ การคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวให้ได้รับการช่วยเหลือหรือเข้ารับการรักษา บำบัด ฟื้นฟูในกรณี que เห็นว่าผู้ถูกระทำรุนแรงมีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรง ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการรักษา บำบัด ฟื้นฟู เฉพาะในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าผู้ถูกระทำรุนแรงมีความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัวเท่านั้น และในเรื่องกำหนดให้คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพมีสภาพบังคับ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาจงใจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีเหตุอันควรให้มีความผิดอาญาโดยมีโทษจำคุกจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง และทำที่สุดการยุติคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ เมื่อผู้ถูกระทำรุนแรงได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพครบถ้วนแล้ว ควรให้ผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกระทำรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยุติคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดก็เพื่อการที่จะออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของศาลเยาวชนและครอบครัวมีประสิทธิภาพและสามารถใช้ได้ ในเชิงปฏิบัติอย่างแท้จริงดังเช่นนานาอารยประเทศใช้ปฏิบัติ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบประเด็นปัญหากรณีอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัว ผู้เขียนในโครงสรุปและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหในการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว ดังต่อไปนี้

5.1 สรุป

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่งที่ทุกสังคมประสบอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตั้งแต่สมัยโรมัน สิทธิของชายหญิงไม่เท่าเทียมกันไม่ว่าทั้งในต่างประเทศรวมถึงประเทศไทยด้วย ฐานะทางกฎหมายของภริยาเปรียบเสมือนเป็นทรัพย์สินของสามี ภริยาไม่มีกรรมสิทธิ์เกี่ยวกับทรัพย์สิน สามีลงโทษโบยตีภริยาได้ หรือแม้กระทั่งขายภริยาของตนเอง กฎหมายจึงเป็นหลักฐานที่สะท้อนให้เห็นถึงบริบททางด้านวัฒนธรรมและจารีตประเพณีในสังคมอดีต แต่เมื่อกฎหมายดังกล่าวได้ยกเลิกไปแล้วด้วยเหตุที่สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ได้มีการยอมรับความเท่าเทียมระหว่างชายหญิงทั่วโลกได้ยอมรับถึงสิทธิมนุษยชนโดยไม่ถือว่าสามีและภริยาเป็นบุคคลเดียวกันอีก สามีไม่มีสิทธิลงโทษภริยาได้ ดังนั้น การทำร้ายร่างกายจึงถือเป็นความผิดอาญาและละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยถือเป็นการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงในครอบครัวนั้นมีหลายรูปแบบ ตั้งแต่การกระทำที่ไม่ถึงแก่เป็นความผิดอาญา เช่น การคุกคาม การรบกวน ส่วนการกระทำที่เป็นการทำร้ายร่างกายนั้น เช่น ตบ ตี ชก กระทั่ง ซ้อม หรือการกระทำประการอื่นๆ แม้กระทั่งการไม่ให้อำนาจในการดำรงชีพถือว่าเป็นความรุนแรงในครอบครัวเช่นกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40(6) และมาตรา 52 วรรคสองได้กำหนดให้เด็ก เยาวชน และสตรีมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว จึงเป็นการกำหนดให้รัฐตระหนักและเห็นความสำคัญในการคุ้มครองบุคคลในครอบครัวจากความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม จึงได้มีการออกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 โดยกำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจในการพิจารณาคดีความ

รุนแรงในครอบครัว และออกคำสั่งคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรง และพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวนำพระราชบัญญัติจัดตั้งและวิธีพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวมาใช้ในการพิจารณาคดี แต่ในปัจจุบันนี้พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวยังไม่มียกเว้นบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัวไว้โดยเฉพาะ จึงเห็นควรที่จะต้องมีการออกมาตรการและรูปแบบออกมารองรับเกี่ยวกับการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้นำพระราชบัญญัติจัดตั้งและวิธีพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวมาใช้ในการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว แต่เนื่องจากการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นการกระทำความผิดอาญา ดังนั้นพระราชบัญญัติจัดตั้งและวิธีพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวก็ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม และในเรื่องของการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวก็ต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับด้วย ซึ่งการนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้ในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวทำให้มีข้อจำกัดบางประการในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ เช่น เรื่องผู้ที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานที่ที่ยื่นคำร้อง การรับฟังพยานหลักฐาน

ผู้ที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้ผู้เสียหาย ผู้เสียหายที่มีอำนาจจัดการแทนเป็นผู้ที่มีสิทธิยื่นคำร้อง สำหรับในต่างประเทศได้กำหนดให้หน่วยงาน สมาคม หรือองค์กรที่มีหน้าที่ดูแลคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก เยาวชน และสตรี หรือเจ้าพนักงานตำรวจสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้ ส่วนในเรื่องสถานที่ยื่น คำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้ผู้ร้องต้องยื่นคำร้อง ณ ท้องที่ที่เกิดเหตุ หรือท้องที่ที่ผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือท้องที่ที่ผู้ต้องหาถูกจับ ซึ่งการกระทำความรุนแรงในครอบครัว บางครั้งท้องที่ที่กระทำความรุนแรงในครอบครัวกับท้องที่ที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาอยู่อาจจะไม่ใช่ท้องที่เดียวกัน การที่จะให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต้องไปยื่นคำร้อง ณ ท้องที่ที่เกิดเหตุ อาจจะเป็นการยากหรือไม่สะดวกต่อการเข้าถึงคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพของผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว โดยการเข้าถึงคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพนั้นควรที่จะสะดวก รวดเร็ว ประหยัด อันจะทำให้ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติกฎหมายอย่างแท้จริง

การรับฟังพยานหลักฐานในการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ศาลจะมีคำสั่งได้ก็ต่อเมื่อรับฟังพยานหลักฐานได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่า ได้มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นการยากต่อการพิสูจน์ว่าได้มีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวเกิดขึ้น สำหรับในต่างประเทศที่ศาลจะมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้นั้น ศาลเพียงแค่ว่ารับฟังพยานหลักฐานว่าน่าจะมีการก่อเหตุรุนแรงขึ้นอีก ศาลก็สามารถออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้แล้ว

การวางหลักการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ควรมีการกำหนดว่าคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพมีนิยามหรือความหมาย คำจำกัดความโดยมีขอบเขตแค่ไหน เพียงไร สำหรับในต่างประเทศ ประเทศสหรัฐอเมริกา ศาลสามารถออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวห้ามเสพสุรา ห้ามเสพยาเสพติด และออกคำสั่งให้อยู่ห่างจากที่ทำงาน ที่อยู่อาศัยของผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือกระทำการใดอันอาจนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวเป็นระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร เมื่อศาลได้ออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแก่ผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวแล้ว คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพต้องมีสภาพบังคับ เพื่อให้คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพที่ศาลได้ออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพมีสภาพบังคับ มีการกำกับดูแลพฤติกรรมหลังจากได้รับคำสั่งคุ้มครอง และมีบทลงโทษหากมีการฝ่าฝืนคำสั่งคุ้มครอง เพื่อที่จะเป็นหลักประกันว่าคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้จริง อันนำไปสู่การคุ้มครองสวัสดิภาพผู้ถูกระทำความรุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับในต่างประเทศกำหนดให้ การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองข้อใดข้อหนึ่งซึ่งศาลได้มีคำสั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจจับกุมได้ทันทีโดยไม่ต้องขออนุญาตหมายจับ หรือผู้เสียหายมีสิทธิร้องขอให้ตำรวจจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ เป็นความผิดอาญาอีกฐานหนึ่งหรือเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล แต่เมื่อผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพตามที่ศาลได้ออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพครบถ้วนแล้ว ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวควรมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยุติการคุ้มครองสวัสดิภาพได้ ดังเช่นในประเทศอังกฤษ หากศาลได้ออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพแล้ว ศาลอาจเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนได้ ถ้าผู้ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพร้องขอหรือผู้ร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพร้องขอ ศาลอาจสั่งเปลี่ยนแปลงหรือ เพิกถอนถ้าความปรากฏต่อศาลว่าพฤติกรรมได้เปลี่ยนแปลงไป

การคุ้มครองช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว ในกรณีที่จะเห็นว่าผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวและจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ บำบัดรักษาเนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มิได้มีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ผู้เขียนเห็นว่า ศาลควรที่จะมีอำนาจในการออกมีคำสั่งให้ผู้ร้องเข้ารับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้ารับการอบรมหรือบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูจากศูนย์ให้

คำปรึกษาหรือสถานพยาบาลหรือหน่วยงานหรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเยาวชนสตรี หรือครอบครัว ตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด ส่วนการบรรเทาความเดือดร้อนเบื้องต้นแก่บุคคลในครอบครัวที่ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในระหว่างมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ และเมื่อผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับความเดือดร้อนจากการถูกระทำรุนแรงในครอบครัว ผู้เขียนเห็นว่าศาลควรที่มีอำนาจออกคำสั่งกำหนดให้ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่อีกฝ่ายตามที่เห็นสมควรก็ได้ หรือในกรณีไม่มีการจดทะเบียนสมรส ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรให้แก่ผู้เสียหายหรือสมาชิกในครอบครัวได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเปรียบเทียบอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัวในคดีความรุนแรงในครอบครัว โดยที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจในการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว โดยให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพได้ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว แต่ในปัจจุบันพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาคดีความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะในเรื่องการพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ และผู้เขียนใคร่ขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหากรณีการพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงกฎหมายต่อฝ่ายนิติบัญญัติ

ฝ่ายนิติบัญญัติควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 โดยบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ดังนี้

1. การรองรับการยื่นคำร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

“ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีสิทธิร้องขอให้ศาลออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวต่อศาลเยาวชนและครอบครัวที่ตนมีถิ่นที่อยู่หรือมีภูมิลำเนาหรือต่อศาลที่มูลเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นได้

ในกรณีที่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวไม่อยู่ในสภาพหรือวิสัยที่จะร้องขอได้ ญาติ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี หรือครอบครัว จะกระทำการแทนก็ได้”

2. การวางหลักการรับฟังพยานหลักฐานในคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ

“เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้ว ให้ทำการไต่สวนโดยมิชักช้า และไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัด ในระหว่างการไต่สวนถ้าศาลเห็นว่าผู้ร้องขอไม่ควรเผชิญหน้ากับผู้ที่ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำด้วยความรุนแรง ศาลอาจสั่งให้บุคคลดังกล่าวออกนอกห้องพิจารณาหรือใช้วิธีการอื่นใดเพื่อลดการเผชิญหน้า และให้นำบทบัญญัติเรื่องการพิจารณาลับมาใช้แก่การไต่สวนโดยอนุโลม”

3. การวางหลักการออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

“ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพโดยห้ามผู้ถูกกล่าวหาเสพสุราหรือสิ่งมึนเมา เข้าใกล้ที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของผู้ร้อง ใช้หรือครอบครองทรัพย์สิน หรือกระทำการใดอันอาจนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวเป็นระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินกว่า 6 เดือน และศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับคำปรึกษา แนะนำ หรือเข้ารับการอบรมหรือบำบัดรักษาจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาล หรือหน่วยงานหรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี หรือครอบครัว ตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งดังกล่าว ให้ศาลมีคำสั่งให้นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือเจ้าพนักงานอื่นติดตามกำกับให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติตามคำสั่งและรายงานให้ศาลทราบตามระยะเวลาที่เห็นสมควรและจะสั่งให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาศาลเพื่อสอบถามความเป็นไปหรือการปฏิบัติตามคำสั่งศาลก็ได้

คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพให้เป็นที่สุด แต่ถ้าพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจสั่งแก้ไขคำสั่งเดิมได้”

4. การคุ้มครองช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว

“เมื่อศาลเห็นว่าผู้ร้องมีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัวและจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ บำบัดรักษา ศาลอาจสั่งให้ผู้ร้องเข้ารับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้ารับการอบรมหรือบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาลหรือหน่วยงานหรือองค์การซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน สตรี หรือครอบครัวตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด”

5. การกำหนดให้คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพมีสภาพบังคับ

“ให้ศาลแจ้งคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพไปยังเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ผู้ถูกกล่าวหาพำนักอยู่หรือมีภูมิลำเนาในเขตอำนาจเพื่อทราบ

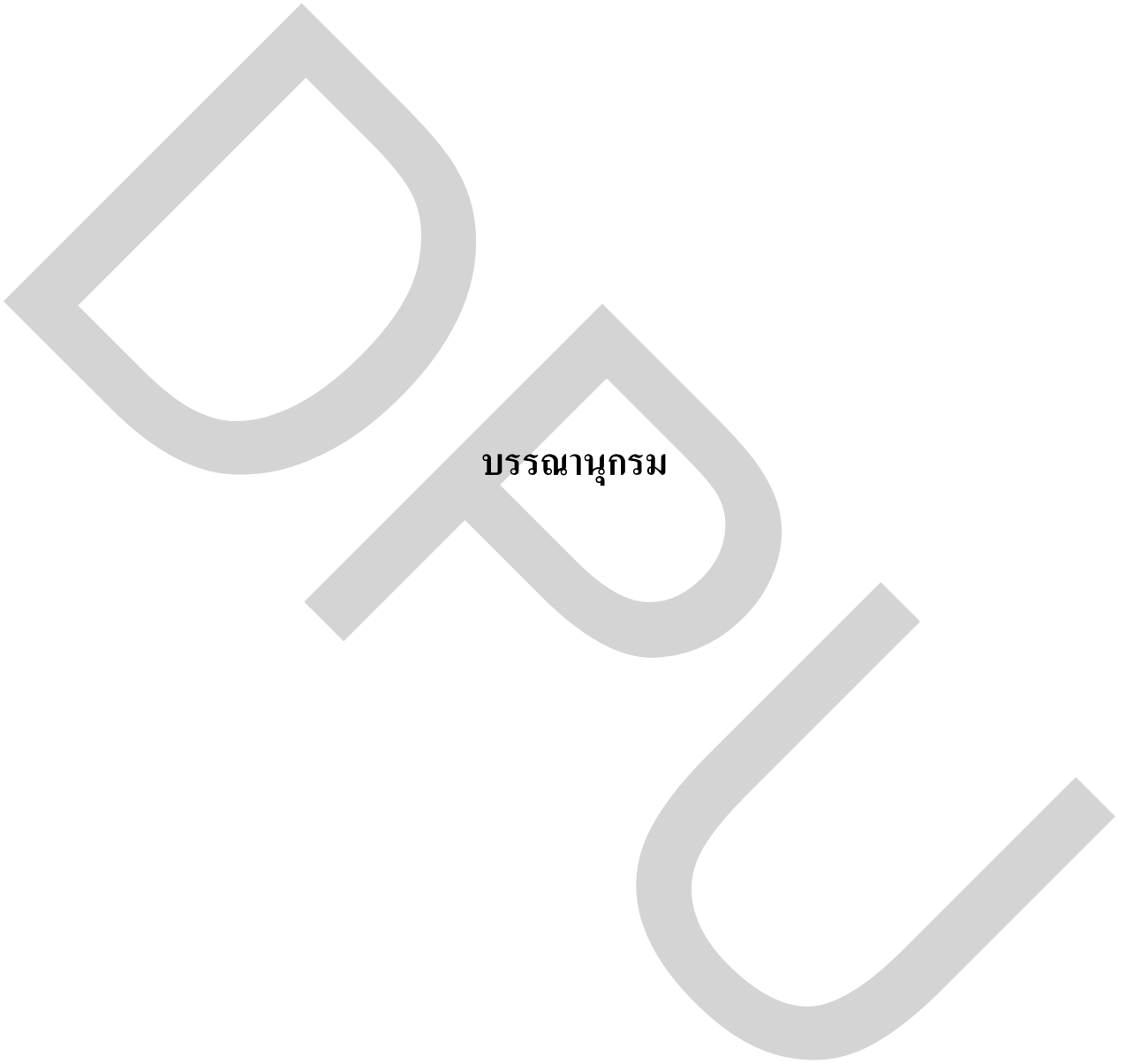
ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาจงใจฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลมีอำนาจออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหาซึ่งจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง แต่ไม่เกินกว่า 1 เดือน ถ้าผู้ถูกกล่าวหาได้รับการปล่อยชั่วคราว ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติในระหว่างการปล่อยชั่วคราวก็ได้”

6. การกำหนดวิธีการยุติคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

“เมื่อผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ร้องได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพครบถ้วนแล้ว คำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเป็นอันสิ้นสุด ผู้ร้องหรือผู้ถูกกล่าวหาไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยุติการคุ้มครองสวัสดิภาพได้”

7. การบรรเทาความเดือดร้อนเบื้องต้นแก่บุคคลในครอบครัวที่ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ

“ในระหว่างมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ ศาลจะกำหนดให้ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่อีกฝ่ายตามที่เห็นสมควรก็ได้ ในกรณีไม่มีการจดทะเบียนสมรส ให้ศาลมีอำนาจกำหนดเงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นตามสมควรแก่ฐานะให้แก่ผู้เสียหายหรือสมาชิกในครอบครัวได้”

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กุหลาบ สายประดิษฐ์. (2524). กำเนิดครอบครัวของมนุษยชาติระเบียบสังคมของมนุษย์.
กรุงเทพฯ : กอไผ่.
- คณิต ฌ นคร. (2549). กฎหมายอาญาภาคความผิด (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : วิญญูชน
- จรัส สุวรรณมาลา. (2531). ผลประโยชน์สาธารณะและการกำหนดนโยบายสาธารณะ : แนวคิด
ทางรัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตติ ดิงศรัทธี. (2525). คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค 1 ตอนที่ 1 (พิมพ์ครั้งที่ 7).
กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- _____. (2545). กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3 (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ :
จิรัชการพิมพ์.
- _____. (2546). กฎหมายอาญาภาค 1 (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : จิรัชการพิมพ์
- ชิมมอน เดอ ลาลูแบร์. (2510). ราชอาณาจักรสยาม แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. พระนคร :
ก้าวหน้าการพิมพ์.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2549). กฎหมายอาญา : หลักและปัญหา (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ :
นิติธรรม.
- ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2551). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2
(มาตรา 2-157). กรุงเทพฯ : สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- นุชทิพย์ ป. บรรจงศิลป์. (2528). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย. กรุงเทพฯ : ฤทธิศรีการพิมพ์.
- บุญลือ วันทายนต์. (2520). ครอบครัวและวงศัวาน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- ประสพสุข บุญเดช. (2550). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 ครอบครัว.
(พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองธรรม.
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว. (2518). ลักษณะสังคมไทย (พิมพ์ครั้งที่ 3). พระนคร : บพิธ.
- ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2551). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว
(พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ไพโรจน์ พลเพชร , สราวุธ ประทุมราช และอัญลี เอมะ. (2540). **สิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน.
- มาลี พุกภัยพงสาวลี. (2527). **สตรีกับกฎหมาย**. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- เยาวลักษณ์ อนุพันธุ์. (2546). **ด้วยรักและสันติ ร่วมยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
- ร.แดงกาด์. (2526). **ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- รณชัย คงสกนธ์ และ นฤมล โพธิ์แจ่ม. (2551). **ความรุนแรงในครอบครัว ทฤษฎี ผลกระทบกฎหมาย**. กรุงเทพฯ : สหประชาพานิชย์
- ลำพรพรรณ น่วมบุญลือ. (2533). **สิทธิและหน้าที่ของสตรีตามกฎหมายไทย**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- วิชา มหาคุณ. (2542). **การปฏิรูประบบศาลเยาวชนและครอบครัวตามแนวคิดสากล**. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนากระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว.
- วิระดา สมสวัสดิ์. (2540). **กฎหมายครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 1)**. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์ คบไฟ
- วิษณุ เครืองาม. (2530). **กฎหมายแองโกล-อเมริกัน**. กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร สะโครบาเน็ค. (2546). **ด้วยรักและสันติร่วมยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สรรค์ ศรีเพ็ญ. (2514). **หนังสือชุดเพศศึกษา ภาค 1 การแต่งงานและการครองความเป็นโสด**. พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2550). **รายงานสถานการณ์สตรี 2550**. กรุงเทพฯ : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- หยุด แสงอุทัย. (2542). **กฎหมายอาญาภาค 2-3 (พิมพ์ครั้งที่ 9)**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.

รายงานการวิจัย

วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, อุทัยวรรณ แจ่มสุธี, และอำนาจ เนตยสุภา. (2546). การประเมินกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : พิมพ์อักษร.

บทความ

จิตฤดี วีระเวสส์. (2543, กันยายน). “ความรุนแรงในครอบครัว.” *บทบัณฑิตย*, 56, 3. หน้า 223.
 แฉ่งน้อย ปัญจพรรค. (2527, พฤษภาคม-กรกฎาคม). “ถูกผู้ชายกับอาชญากรรมต่อลูกผู้หญิง.” *สตรีทัศน์*, 2, 2. หน้า 65-78.

มนตรี สิงหะ. (2548, มิถุนายน). “การนำมาตรการชะลอฟ้องมาใช้ในประเทศไทย.” *บทบัณฑิตย*, 61, 1. หน้า 55-75.

วิมลศิริ ชำนาญเวช. (2540, มิถุนายน). “กฎหมายอาญาคู่ครองผู้หญิงและเด็กในคดีเกี่ยวกับครอบครัวเพียงไร.” *วารสารนิติศาสตร์*, 27, 2. หน้า 68-75.

สนิทศักดิ์ สนิทศักดิ์ดี. (2545, มิถุนายน –กรกฎาคม) “กฎหมายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายจำเลยในคดีอาญา.” *วารสารสหราชอาณาจักร*, 10, 3. หน้า 40-52.

สุชีลา ตันชัยนันท์. (2528, กรกฎาคม). “เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยวิธีวิเคราะห์ปัญหาข่มขืนและรูปแบบความรุนแรงทางเพศ.” *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง*, 4, 4 หน้า 12-28.

เอกสารอื่นๆ

กฤตยา อาชวนิจกุล. (2546). *ด้วยรักและสันติ ร่วมยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง*. (รายงานการสัมมนา). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปีเตอร์ ฟินด์ และ ศิระ บุญภินนท์. (ผู้แปล). (2537). *อำนาจตามกฎหมายบัญญัติในการใช้และบังคับตามคำสั่งคุ้มครองทางแพ่งต่อการประพฤติมิชอบในครอบครัว*. (รายงานการสัมมนา). กรุงเทพฯ : นิติธรรม.

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2546). *ด้วยรักและสันติ ร่วมยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง*. (รายงานการสัมมนา). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำหรับ จิตตินันท์. (2542, กันยายน, 17). ความรุนแรงในครอบครัว การยุติความรุนแรงต่อเด็ก และสตรี. (รายงานการสัมมนา). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานปลัดนายกรัฐมนตรี

กฎหมาย

กฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน จัดพิมพ์ตามต้นฉบับหลวง เล่ม 1

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550.

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

พ.ศ. 2534.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

ระเบียบวิธีปฏิบัติผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลา

การดำเนินการแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวแทนการลงโทษและเงื่อนไข

การขอมความ การถอนคำร้องทุกข์หรือการถอนฟ้อง พ.ศ. 2550.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Australian Law Reform Commission. (1986). **Domestic Violence. Report No. 30.** Canberra :

A.G.P.S.

Bass, Howard L. (1976). **Divorce Law.** New Jersey : Prentice Hall.

Bromley, P.M. and Lowe , N.V. (1987). **Family Law** (7th ed). London : Butterworths.

Burdick, William L. (1939). **The Principle of Roman Law and Their Relation to Modern**

Law. New York : The Lawyer Co- operative

Buzawa , Eva S. and Buzawa , Carl G. (1990). **Domestic violence : The Criminal Justice**

Response. California : Sage

Corbett, Percy Ellwood. (1979). **The Roman Law of Marriage.** Oxford : Clarendon Press .

Francis, J. (1954). **Educational sociology** (2th ed.). New York : Prentice Hall.

Crook, J.A. (1967). **Law and The Life of Rome.** London : The Camelot Press.

- Nygh, Peter Edward. (1978). **A Guide to the family Law Act 1975**. Sydney : Butterworths.
- Pahl, S. (1985). **Private Violence and Public Policy : The needs of battered women and the response of the public services**. London : Routledge and Kegan Paul.
- Pleck, Elizabeth. (1989). **“Criminal Approaches to Family Violence, 1640-1980”, in Family Violence**. Chicago : University of Chicago press.
- Smelser, Neil J. (1967). **Sociology : An introduction**. New York : John Wiley.
- Stephen, H.J. (1950). **Stephen’s Commentaries on the Laws of England Vol.2**. London : Butterworths.
- Straus, M., Gelles, R.J. and Steinmetz, S.K. (1980). **Behind Closed Door: Violence in the American Family**. New York : Anchor Books.
- United Nations. (1989). **Violence Against Women in the Family**. Austria : United Nations Publication.
- _____. (1991). **Women : Challenges to the year 2000**. New York : United Nations Department of Public Information.
- Winick, Charles. (1975). **Dictionary of anthropology**. Totowa, NJ : Littlefield, Adams.

ARTICLES

- Atkin, W.R. (1984). “Protecting the Victims of Domestic Violence the Domestic Protection Act 1982.” **Victoria University of Wellington Law Vol.14**. P.92-120.
- Epper, Amy. (1986, March). “Battered Women and the Equal Protection Clause : Will the Constitution Help Them When the Police Won’t?”. **Yale Law Journal Vol. 95**. p. 788-808.
- Finn, Peter. (1989). “Statutory Authority in the Use and Enforcement of Civil Protection Orders Against Domestic Abuse.” **Family Law Quarterly Vol. 23**. p. 414-433.
- Lansdowne, Robyn. (1985). “Domestic Violence Legislation in New South Wales.” **UNSW Law Journal Vol. 8**. p. 80-105.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	สมภาพ ผลเจริญ
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ พ.ศ. 2545 สอบได้ประกาศนียบัตรวิชาชีพทนายความ พ.ศ. 2547 สอบไล่ได้ความรู้ชั้นเนติบัณฑิต สมัยที่ 60
ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน	นิติกร สำนักงานอัยการสูงสุด เมื่อ 3 พฤศจิกายน 2551 ถึงปัจจุบัน